

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor Profesní studium pro střední školy
Učitelství českého jazyka a literatury
Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní
školy a střední školy – základy společenských věd

**PRÁCE S INTERAKTIVNÍ TABULÍ
V HODINÁCH LITERÁRNÍ VÝCHOVY**

**USING THE INTERACTIVE WHITEBOARD IN
THE LESSONS OF THE CZECH LITERATURE**

Diplomová práce: 11-FP-KČL-D-01

Autor:
Bc. Lucie ROJŠLOVÁ

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Jarmila Sulovská

Konzultant: RNDr. Pavel Pešat, Ph.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
101	10	14	0	55	8

V Liberci dne: 12. 12. 2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Lucie ROJŠLOVÁ
Osobní číslo: P10000982
Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obory: Profesní studium pro střední školy
Učitelství českého jazyka a literatury
Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy - základy společenských věd
Název tématu: Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy
Zadávací katedra: Katedra českého jazyka a literatury

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Konzultant:

Pešat Pavel, RNDr. Ph.D.

Cíl:

Vytvořit výukové materiály pro práci s interaktivní tabulí.

Metody:

- studium odborné literatury
- průzkum mezi učiteli českého jazyka a literatury, do jaké míry interaktivní tabuli využívají
- tvorba vlastních výukových materiálů
- autoevaluace vytvořených výukových materiálů

Požadavky:

- zvládnout práci s odbornou literaturou
- formou dotazníku zjistit situaci na školách, zda učitelé českého jazyka a literatury ve vyučování mají možnost pracovat s interaktivní tabulí a zda ji využívají
- vybrat vhodné ukázky z literatury a zpracovat je pro využití na interaktivní tabuli
- otestovat vytvořené materiály v praxi a vyhodnotit jejich efektivitu

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BANNISTER, D. Jak nejlépe využít interaktivní tabuli. 1. vyd. Praha : Dům zahraničních služeb, 2010. 38 s. ISBN 978-80-87335-15-4.

HAUSNER, M. Výukové objekty a interaktivní vyučování. 1. vyd. Liberec : Venkovský prostor, 2007. 72 s. ISBN 978-80-903897-0-0.

CHÝLOVÁ, H. K didaktickému využití interaktivní učebnice ČJ na ZŠ. In: Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce ČJ na ZŠ. Olomouc : PdF UP, 2009. s. 156-161.

KOLEKTIV AUTORŮ. Využití dotykové tabule nejen ve výuce českého jazyka : sborník anotací příspěvků 2. workshopu 2006 s přiloženým CD. 1. vyd. Lutín : Sigmundova střední škola strojírenská, 2006. 15 l. ISBN 80-239-8492-6.

LEDERBUCHOVÁ, L. Některé problémy interaktivní čítanky. In: Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce ČJ na ZŠ. Olomouc: PdF UP, 2009. s. 213-220.

SLÁMA, J. Postoje žáků k interaktivní tabuli ve výuce ČJL. In: Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce ČJ na ZŠ. Olomouc: PdF UP, 2009. s. 313-315.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jarmila Sulovská

Katedra českého jazyka a literatury

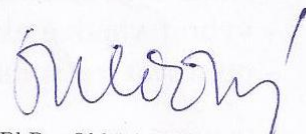
Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2012**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

dne 23/5/11

Čestné prohlášení

Název práce: Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy
Jméno a příjmení autora: Bc. Lucie Rojšlová
Osobní číslo: P10000982

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom/a povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 12. 12. 2012

Lucie Rojšlová

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat své vedoucí práce, Mgr. Jarmile Sulovské, za odborné vedení, nebývalou ochotu, cenné informace a praktické rady, výbornou spolupráci, pomoc při šíření mnou vytvořeného dotazníku, podporu, pochopení a přátelskou atmosféru při konzultacích.

Velké poděkování patří mému konzultantovi, RNDr. Pavlu Pešatovi, Ph.D., za udělení technických rad a vyřčení svého názoru na mnou vypracované multimediální prezentace.

Velmi děkuji i paním učitelkám Mgr. Věře Herainové (ZŠ Česká) a Mgr. Evě Slováčkové (ZŠ Ještědská) za umožnění výuky mnou vypracovaných materiálů pro interaktivní tabuli a za napsání stručného hodnocení odučených hodin.

Další poděkování patří slečně učitelce Bc. Ludmile Jeníkové (ZŠ Jablonné v Podještědí) za její optimismus, podporu, kritiku a zvláště za odučení některých mnou vytvořených materiálů a jejich ohodnocení.

Poděkování si zaslouží i všichni respondenti, kteří se zúčastnili mého dotazníkového šetření.

V poslední řadě děkuji svým rodičům a bratrovi za psychickou podporu a toleranci.

Všem ostatním, kteří též dopomohli k dokončení této diplomové práce, patří vřelé díky.

ABSTRAKT

Diplomová práce v rozsahu 101 stran seznamuje s moderní technickou didaktickou pomůckou, interaktivní tabulí, a to hlavně z didaktického hlediska předmětu Český jazyk a literatura pro 2. stupeň základních škol. Práce vychází z 55 pramenů a údajů získaných z vlastního dotazníkového šetření. Obsahuje informace o interaktivních tabulích ve vyučování a shrnuje zásady práce s nimi. Dále dílo nabízí 8 výukových materiálů vypracovaných pro interaktivní tabuli SMART Board, u kterých byla vyhodnocena jejich efektivita.

Diplomová práce slouží jako zdroj informací a nápadů především pro učitele literární výchovy na 2. stupni základních škol.

Klíčová slova: interaktivní tabule, SMART Board, software SMART Notebook, český jazyk a literatura, interaktivní vyučování, didaktika

ABSTRACT

The diploma thesis consisting of 101 pages introduces a modern technical tool, the interactive board, mainly with respect to the methodology of teaching the Czech language and literature at the lower secondary school. The work comes out from the sources 55 and from the data that gained through the author's questionnaire. The diploma thesis includes information about the use of interactive boards in lessons and summarizes the rules for working with them. The work also presents 8 lesson materials for the interactive board SMART, together with evaluation of their effectiveness.

The diploma thesis serves as a source of information and ideas mainly for the teachers of literature at lower secondary school.

Key words: interactive board, SMART Board, software SMART Notebook, Czech language and literature, interactive lessons, didactics

OBSAH

1	ÚVOD.....	11
1.1	STRUKTURA PRÁCE.....	12
1.2	ZHODNOCENÍ LITERATURY NA ČESKÉM TRHU	13
1.3	ZHODNOCENÍ INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	13
2	OBJASNĚNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	15
2.1	AUTOEVALUACE.....	15
2.2	DIDAKTIKA.....	15
2.3	INTERAKTIVNÍ TABULE	15
2.4	INTERAKTIVNÍ VYUČOVÁNÍ.....	16
2.5	SMART BOARD.....	16
3	INTERAKTIVNÍ TABULE VE VYUČOVÁNÍ.....	17
3.1	VÝHODY INTERAKTIVNÍ TABULE	18
3.2	NEVÝHODY INTERAKTIVNÍ TABULE.....	19
3.3	NA CO SI DÁT POZOR	19
4	ZÁSADY PRÁCE S INTERAKTIVNÍ TABULÍ	20
4.1	TECHNICKÉ ZÁSADY.....	20
4.1.1	VHODNÝ VÝBĚR INTERAKTIVNÍ TABULE	20
4.1.2	PROMYŠLENÉ UMÍSTĚNÍ INTERAKTIVNÍ TABULE	20
4.1.3	SPRÁVNÁ INSTALACE, NASTAVENÍ A ÚDRŽBA ZAŘÍZENÍ.....	20
4.1.4	KONTROLA FUNKČNOSTI.....	21
4.1.5	POZOR NA SVĚTLO A STÍN	21
4.1.6	OSVOJENÍ SI PRÁCE S INTERAKTIVNÍ TABULÍ.....	21
4.1.7	TVORBA INTERAKTIVNÍCH MATERIÁLŮ	22
4.2	METODICKÉ A DIDAKTICKÉ ZÁSADY	22
4.2.1	AKTIVITA	22
4.2.2	INTERAKTIVITA.....	22
4.2.3	MOTIVACE	23
4.2.4	DYNAMIKA	23
4.2.5	NÁZORNOST	23
4.2.6	POHYB.....	24
4.2.7	PŘIMĚŘENOST.....	24
4.2.8	UMÍRNĚNOST	24
4.3	ZÁSADY V LITERÁRNÍ VÝCHOVĚ.....	25
4.3.1	ÚRYVEK.....	25
4.3.2	TIŠTĚNÁ FORMA ÚRYVKŮ	25
4.3.3	NEZAPOMÍNAT NA KNIHU	25
5	DOTAZNÍK.....	27
5.1	DOTAZNÍKOVÁ METODA	27
5.2	VLASTNÍ DOTAZNÍK.....	27
5.3	HYPOTÉZY	28
5.3.1	NEJZÁSADNĚJŠÍ HYPOTÉZY.....	28
5.3.2	PODROBNĚJŠÍ PŘEDPOLADY A ODHADY	28
5.4	VÝSLEDKY VLASTNÍHO DOTAZNÍKU	30
5.4.1	PRVNÍ OTÁZKA	30
5.4.2	DRUHÁ OTÁZKA.....	30

5.4.3	TŘETÍ OTÁZKA.....	31
5.4.4	ČTVRTÁ OTÁZKA.....	32
5.4.5	PÁTÁ OTÁZKA.....	33
5.4.6	ŠESTÁ OTÁZKA.....	33
5.4.7	SEDMÁ OTÁZKA.....	34
5.4.8	OSMÁ OTÁZKA.....	35
5.4.9	DEVÁTÁ OTÁZKA.....	36
5.4.10	DESÁTÁ OTÁZKA.....	37
5.4.11	JEDENÁCTÁ OTÁZKA.....	37
5.4.12	DVANÁCTÁ OTÁZKA.....	37
5.4.13	NAPŘÍČ OTÁZKAMI.....	38
5.5	ZHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	39
5.5.1	ZHODNOCENÍ NEJZÁHADNĚJŠÍCH HYPOTÉZ.....	39
5.5.2	ZHODNOCENÍ PODROB. PŘEDPOKLADŮ A ODHADŮ.....	40
5.6	ZÁVĚREM DOTAZNÍKU.....	41
6	VÝUKOVÉ MATERIÁLY.....	43
6.1	METODICKÝ MANUÁL ŘECKÉ BÁJE 1.....	45
6.2	METODICKÝ MANUÁL ŘECKÉ BÁJE 2.....	51
6.3	METODICKÝ MANUÁL KAREL POLÁČEK 1.....	57
6.4	METODICKÝ MANUÁL KAREL POLÁČEK 2.....	62
6.5	METODICKÝ MANUÁL KAREL HYNEK MÁCHA 1.....	66
6.6	METODICKÝ MANUÁL KAREL HYNEK MÁCHA 2.....	72
6.7	METODICKÝ MANUÁL GEORGE ORWELL 1.....	77
6.8	METODICKÝ MANUÁL GEORGE ORWELL 2.....	82
7	AUTOEVALUACE JEDNOTLIVÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ.....	87
7.1	VÝUKOVÉ MATERIÁLY CELKOVĚ.....	87
7.2	ŘECKÉ BÁJE 1.....	88
7.3	ŘECKÉ BÁJE 2.....	88
7.4	KAREL POLÁČEK 1.....	89
7.5	KAREL POLÁČEK 2.....	90
7.6	KAREL HYNEK MÁCHA 1.....	91
7.7	KAREL HYNEK MÁCHA 2.....	92
7.8	GEORGE ORWELL 1.....	92
7.9	GEORGE ORWELL 2.....	93
8	ZÁVĚR.....	95
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	96
	LITERATURA.....	96
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	98
	SEZNAM PŘÍLOH.....	101

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1	31
Graf 2	31
Graf 3	32
Graf 4	33
Graf 5	34
Graf 6	35
Graf 7	36
Graf 8	37
Graf 9	38
Graf 10	39

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1	47
Obrázek 2	50
Obrázek 3	54
Obrázek 4	56
Obrázek 5	58
Obrázek 6	60
Obrázek 7	63
Obrázek 8	67
Obrázek 9	70
Obrázek 10	75
Obrázek 11	78
Obrázek 12	81
Obrázek 13	84
Obrázek 14	86

SEZNAM ZKRATEK

aj.	a jiné	obr.	obrázek
atd.	a tak dále	PC	osobní počítač
atp.	a tak podobně	Ph.D.	doktor
Bc.	bakalář	popř.	popřípadě
CD	kompaktní disk	RVP	Rámcový vzdělávací program
č.	číslo	RNDr.	doktor přírodních věd
ČJL	český jazyk a literatura	Sb.	sbírky
ČR	Česká republika	SPN	Soukromé Pedagogické Nakladatelství
IT	interaktivní tabule	TUL	Technická univerzita v Liberci
kap.	kapitola	tzv.	tak zvaný(á,é,í)
Mgr.	magistr	vyd.	vydání
např.	například	ZŠ	základní škola

1 ÚVOD

Téma diplomové práce nazvané *Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy* bylo vybráno, jelikož interaktivní tabule jsou v současné době velmi diskutovanou didaktickou pomůckou na českých školách. Začaly se v českých školách pozvolna objevovat od roku 1998, dnes už alespoň jednu vlastní většina.¹

Pokud na nějaké škole toto vybavení a jeho potenciální příslušenství ještě nemají, ředitel dané školy jistě musel řešit otázku, zda ho nepořídít, případně jaký druh a od kterého výrobce. Učitelé se zase potýkají s ovládáním, možným využitím interaktivních tabulí ve vyučování a samotnou tvorbou materiálů. Pedagogičtí výzkumníci a autoři odborných publikací či článků hodnotí jejich efektivitu a zpracovávají nejrůznější poznatky a data.

Mnoho pedagogů v České republice si již vytváří vlastní multimediální prezentace, pracovní listy a jiné výukové materiály přímo určené pro interaktivní tabule, přičemž nevyužívají tuto technickou pomůcku pouze jako promítací plátno.²

Méně vyučujících dokáže ale vypracovat skutečně kvalitní materiály s interaktivními cvičeními, které naplní podstatu a cíl interaktivního vyučování (viz kap. 2.4). Ještě o něco méně pedagogů je ochotno své materiály veřejně sdílet a pomoci tak vzdáleným kolegům.³

Z těchto důvodů je cílem diplomové práce vytvořit 8 výukových materiálů určených pro literární výchovu na 2. stupni základních škol, které mají ušetřit čas a námahu ostatním učitelům při jejich interaktivních hodinách. Literární výchova 2. stupně základních škol byla zvolena v závislosti na autorčině studované aprobaci Učitelství českého jazyka a literatury.

Mezi požadavky diplomové práce patří zvládnutí práce s odbornou literaturou, tvorba dotazníku, volba vhodných ukázek z literatury, které se zpracují pro využití

¹ Poznatek z vlastního dotazníkového šetření, viz kapitola 5.

² Poznatek z vlastního dotazníkového šetření, viz kapitola 5.

³ Poznatek z vlastního průzkumu interaktivních výukových materiálů dostupných na internetu.

na interaktivní tabuli, otestování vytvořených materiálů v praxi a vyhodnocení jejich efektivity.

Metodikou výuky za pomoci interaktivní tabule se v České republice zabývá např. Ing. Milan Hausner, ředitel pražské školy se zaměřením na výuku cizích jazyků a digitální gramotnosti, autor či spoluautor odborných pedagogických publikací a též předseda pracovní skupiny European SchoolNet pro interaktivní tabule. Dle autorčina mínění především díky jeho dlouhodobé aktivní činnosti a praxi v oboru mají právě Hausnerovy příspěvky velkou hodnotu, jelikož jsou prakticky a metodicky zaměřené, podnětné a inspirující.

1.1 STRUKTURA PRÁCE

Úvodní kapitola vlastního textu se zabývá objasněním základních pojmů autoevaluace, interaktivní tabule (dále jen IT), interaktivní vyučování a SMART Board.

Práce dále pokračuje stručným vhledem do tematiky interaktivních tabulí ve vyučování, kde jsou nastíněny možnosti využití, výhody, nevýhody a na co si dát pozor. Zdůrazňuje se hlavně nutnost využití maximální potenciality tohoto technického vybavení, potažmo příslušného softwaru, a naopak nepřecenění interaktivní tabule, jelikož je to stále pouze pomůcka učitele.

Následující kapitola navazuje na předešlou a zabývá se technickými a didakticko-metodickými zásadami práce s interaktivní tabulí, protože ty jsou předpokladem jednak správné funkčnosti výrobku a jednak smysluplné vyučovací hodiny. Jedna z podkapitol je věnována i specifikům literární výchovy.

Pátá kapitola práce se soustřeďuje na vlastní kvantitativní výzkum, dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení doplněné výsečovými grafy. Autorka stanovila čtyři základní hypotézy, které na základě výsledků dotazníku potvrdila či vyvrátila. Její další předpoklady týkající se respondentů a jejich odpovědí jsou v kapitole nastíněny a okomentovány rovněž.

Další kapitola popisuje vlastní výukové materiály a k nim přináležející metodické manuály, které přináší instrukce k jednotlivým slidům multimediálních

prezentací. Pro každý ročník 2. stupně základní školy byly vytvořeny dvě na sebe vzájemně navazující interaktivní vyučovací hodiny literární výchovy. V této kapitole se nalézají i obrázky vybraných slidů softwaru SMART Notebook 10.

V poslední kapitole před závěrečným shrnutím celé diplomové práce projevuje autorka snahu o autoevaluaci svých vytvořených výukových materiálů podle předem stanovených kritérií.

1.2 ZHODNOCENÍ LITERATURY NA ČESKÉM TRHU

O interaktivních tabulích a jejich využití ve školství bylo napsáno či přeloženo do českého jazyka poměrně málo publikací, proto bohužel zůstává spousta dílčích oblastí dostatečně neprobádána a neobjasněna.

Monografie o interaktivních tabulích by se daly počítat na prstech, příručky jak využívat tyto pomůcky v jednotlivých předmětech snad ani zatím neexistují. O interaktivních tabulích najdeme často pouze zmínky v rozličných odborných dílech týkajících se informačních technologií a moderních metod výuky. Praktické využití IT je nejvíce předvedeno ve sbornících příspěvků různých autorů, kteří představují své vytvořené materiály. Tyto výtvořky jsou většinou obsahem přiloženého CD. Asi nejčastěji se setkáme s tématem IT při čtení pedagogických časopisů, kam přispívají svými články jak odborníci, tak pedagogická veřejnost. Největší množství informací o IT se nachází na internetu, kde je k nalezení téměř vše od technických údajů jednotlivých tabulí až po materiály na konkrétní vyučovací látku (viz kap. 1.3).

1.3 ZHODNOCENÍ INTERNETOVÝCH ZDROJŮ⁴

Nejvíce o interaktivních tabulích se může člověk dozvědět na internetu. Někdy je ale potíž v roztržitosti dostupných informací, neucelenosti a leckdy přílišné obecnosti. Při stahování rozličných materiálů pro výuku je třeba si dávat

⁴ Všechny jmenované internetové stránky jsou k nalezení v seznamu použitých zdrojů.

pozor na jejich obsah i provedení, jelikož bývají nestejně kvality a mnohé jsou velmi slabého charakteru.

Jestliže se chce člověk dozvědět základní informace o interaktivních tabulích, poslouží mu nejlépe autorské stránky konkrétních výrobců, například smarttech.com (o IT SMART Board; v angličtině), www.activboard.cz (o IT ActivBoard), www.activmedia.cz (o IT ActivBoard).

O SMART Boardech pojednávají i stránky www.chytretabule.cz, kde jsou k nalezení mimo jiné praktické rady pro učitele nebo poradna. Mnoho článků o IT se nachází na www.ceskaskola.cz, kam přispívá například také Milan Hausner, odborník v oboru.

Občas je možno se dočíst zajímavé informace na internetových stránkách časopisu Moderní vyučování (www.modernivyucovani.cz) nebo přímo v on-line časopisu Interaktivní tabule (interaktivni-tabule-pripravy.blogspot.cz).

Pokud se někdo zajímá o konkrétní postupy, jak zacházet se SMART Boardem a softwarem Notebook, nejužitečnější je asi odkaz www.fusion-universal.com/smart/czech, kde jsou ke zhlédnutí detailní instruktážní videa, která provedou uživatele od základů používání tabule po tvorbu výukových materiálů.

Již konkrétní zhotovené materiály pro výuku na IT jsou k nalezení například na portálech: dumy.cz, www.projektui.cz, www.veskole.cz, www.activucitel.cz (pro ActivBoard), www.prometheanplanet.com/en-gb/ (pro ActivBoard; v angličtině), <http://exchange.smarttech.com> (pro SMART Board).

Všeobecně užitečným a všestranným je též Metodický portál www.rvp.cz, kde jsou k dohledání jak různé články od odborníků i pedagogické veřejnosti, tak i různé materiály ke stažení, diskuse atp.

2 OBJASNĚNÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1 AUTOEVALUACE

Pojem autoevaluace v této práci označuje hodnocení vlastních didaktických materiálů z hlediska jejich funkčnosti, vhodnosti, efektivity, z hlediska průběhu jednotlivých vyučovacích hodin a z hlediska naplnění stanovených cílů. Hodnocení bude provedeno na základě vlastního otestování vytvořených materiálů, pozorování, zpětné vazby od žáků a přihlížejících učitelů.

2.2 DIDAKTIKA

Didaktika se stala vědní disciplínou představující součást pedagogiky. Slovo didaktika pochází z řečtiny. Didaskein v sobě kumuluje významy jako učit, vyučovat, poučovat atd. V 17. století použil výraz didaktika Wolfgang Ratke ve smyslu „cesta učení“. Jan Amos Komenský chápal didaktiku jako „všeobecné umění, jak naučit všechny všemu“. Od 19. století byla pojímána jako teorie vyučování (Johann Heinrich Pestalozzi, Johann Friedrich Herbart). Dnes je tato disciplína označována za teorii vzdělávání a vyučování a je obecným základem pro mnohé oborové didaktiky. Zkoumá podstatu vyučování, jejím předmětem jsou cíle, obsah, zásady, metody a organizační formy ve vyučování.⁵

2.3 INTERAKTIVNÍ TABULE

Interaktivní tabule představuje digitální medium, velkou obrazovku s dotykovým senzorem. Je to elektronická varianta klasické školní tabule spojené nejčastěji s počítačem a dataprojektorem, promítajícím obraz z počítače

⁵ KOŤA, Jaroslav. *Pedagogika a její vědní profil*. In: Pedagogika pro učitele. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9. s. 61.; MAREŠ, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8. s. 44.; SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7. s.13-15.

na projekční plochu. IT se ovládá pomocí prstu, elektronické tužky, speciálního ukazovátka aj. Může být uchycena v pojízdném rámu, nebo připevněna na stěnu buď pevně, či pomocí výškově nastavitelného stojanu. Ve školách se stala moderní didaktickou technickou pomůckou.⁶

2.4 INTERAKTIVNÍ VYUČOVÁNÍ

Interaktivní vyučování je založeno na velké míře interakce a na interaktivitě. Ve vyučovacích hodinách na sebe vzájemně působí učitel a žák (žáci) a žáci vzájemně mezi sebou. Dále probíhá interakce mezi těmito činiteli a multimediální didaktickou pomůckou (interaktivní tabulí, elektronickou učebnicí atp.). Interaktivita těchto pomůcek umožňuje činné přizpůsobení se uživateli, který se tak podílí na řízení průběhu jednotlivých procesů. Interaktivní ovládání médií přináší do vyučování dynamiku a pohyb. Důraz je kladen na aktivní zapojení žáků ve výuce, mezipředmětové vztahy a názornost.⁷

2.5 SMART BOARD

SMART Board představuje interaktivní tabuli kanadské společnosti SMART Technologies, jednoho z nemnoha výrobců těchto produktů a k nim přináležejících pomůcek, který se prosadil na českém trhu.⁸

Autorský komerční software přináležející interaktivní tabuli SMART Board se nazývá SMART Notebook (samotná aplikace) a SMART Board Tools (balíček nástrojů).

⁶ DOSTÁL, Jiří. *Reflections on the Use of Interactive Whiteboards in Instruction in International Context*. The New Educational Review. [online]. 2011. Vol. 25. No. 3. ISSN 1732-6729. s. 2. Dostupné z WWW: <http://jte.upol.cz/clanky/Reflections_on_the_Use_of_Interactive_Whiteboards_in_Instruction_in_International_Context.pdf>.

⁷ MAREŠ a kol., pozn. 4, s. 89-90.

⁸ HAUSNER, Milan. *Výukové objekty a interaktivní vyučování*. 1. vyd. Liberec: Venkovský prostor, 2007. ISBN 978-80-903897-0-0. s. 12.

3 INTERAKTIVNÍ TABULE VE VYUČOVÁNÍ

Interaktivní tabuli ve vyučování nestačí pouze mít k dispozici, všichni uživatelé se s ní musí naučit pracovat a využívat v co nejvyšší míře její možnosti. IT spojuje výhody běžné bílé popisovací tabule, projekční plochy a velké dotykové obrazovky. Po připojení datového projektoru se na dotykové ploše zcela reálně zobrazí obrazovka počítače. Rukou či k tomu určeným příslušenstvím můžeme ovládat počítač, vyhledávat a zobrazovat informace z internetu, promítat videozáznam, prezentovat přímo údaje z plochy a mnoho jiného.⁹

IT je didaktickou pomůckou přispívající k rozvoji tendencí ve vzdělávání, které navozuje a podporuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, a to hlavně v bodě „*vytvářet příznivé sociální, emocionální a pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky.*“¹⁰

Je třeba si ale uvědomit, že IT je pouze pomůckou a rozhodně ne jedinou pomůckou ve vyučování. Stěžejní musí být vždy slovo učitele, interaktivní tabule je nemá nahradit. Stejně tak by učitel neměl přestat pracovat s dalšími pomůckami. Z hodin nemají vymizet reálné předměty na úkor obrázků a animací na IT.

Pokud si učitel osvojí práci s IT, může jejím prostřednictvím naplnit všechny části vyučovací hodiny od úvodu s motivací, výkladu, vysvětlování, předvedení názorných příkladů, opakování a procvičování látky, nácviku různých dovedností až po zpětnou vazbu, hodnocení a závěr hodiny.¹¹

IT se dobře zužitkuje nejen v přírodovědných oborech, ale i v hodinách literární výchovy. Existuje nepřeberné množství zobrazení a interaktivního ovládaní literárního materiálu, jako například: schémata spleťtých vztahů literárních postav, namluvená díla, obrázky obalů knih, podobizny spisovatelů,

⁹ CHROMÝ, Jan. *Materiální didaktické prostředky v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Verbum, 2011. ISBN 978-80-904415-5-2. s. 155.

¹⁰ *Metodický portál RVP: Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. [vid. 10. 9. 2012]. ISSN 1802-4785. s. 10. Dostupné z WWW: <<http://rvp.cz/>>.

¹¹ HLÁDO, Petr. *Nové technologie v moderně zařízené školní třídě*. In: Moderní vyučování: časopis o učitelích a jejich práci. Roč. XIII, č. 10, rok 2007. Kladno: AISIS, 2007. ISSN 1211-6858. s. 9.; Vše bylo prakticky vyzkoušeno pomocí autorkou vytvořených interaktivních výukových materiálů.

přehledné tabulky literárních pojmů, přehrání ukázek filmových zpracování literárních děl, rozličné hry a luštění souvisejících s literaturou, spuštění nejrůznějších zvuků či písní spjatých s literaturou, úryvky textů atd. To vše interaktivně zapracované do výuky s eventualitou cokoli měnit, aktualizovat a vylepšovat.¹²

3.1 VÝHODY INTERAKTIVNÍ TABULE

Výhod interaktivních tabulí je mnoho, ne všechny lze však spolehlivě prokázat. V této kapitole jsou tudíž v bodech uvedeny pouze ty výhody, které jsou obecně považovány za pravdivé a byly autorkou prakticky ověřené.

- k probírané látce je možno se kdykoli vrátit
- lepší vizualizace učiva
- možné uchování práce žáků
- možnost propojení s internetem
- možnost vysvětlení učiva v souvislostech a vazbách
- obsah hodiny lze uložit, pozměnit, znovu použít či sdílet
- podpora mezipředmětových vztahů
- podpora průřezových témat
- šetří čas vyučujícího v hodině
- tabuli není třeba mazat
- velká míra názornosti
- vše v jednom = v multimediální prezentaci je možno vytvořit celou vyučovací hodinu i s přidáním obrázků, videí, zvuků atd.
- žáky lze snadněji zapojit aktivně do výuky

¹² Všechny vyjmenované možnosti byly použity v autorkou vytvořených výukových materiálech, které jsou součástí této práce.

3.2 NEVÝHODY INTERAKTIVNÍ TABULE

Interaktivní tabule mají též své nevýhody. V této kapitole jsou v bodech uvedeny ty nejzásadnější, obecně považovány za pravdivé a autorkou prakticky ověřené.

- energetická náročnost
- menší psací plocha než u klasických tabulí
- možné stínění si či výskyt parazitního světla
- náročná příprava na vyučovací hodiny
- nutné technické znalosti uživatele
- technika nemusí vždy spolupracovat či fungovat podle vlastních představ uživatelů

3.3 NA CO SI DÁT POZOR

Sama autorka byla svědkem některých jevů, mylných předpokladů a situací, kterých je třeba se při vyučování vyvarovat.

- IT je třeba využívat opravdu interaktivně, ne pouze jako projekční plátno
- IT může sice zvýšit motivaci a pozornost žáků, po čase však zájem žáků opadne
- učitel by neměl příliš omezovat psaný projev žáků, aby žáci pouze „neklikali“ na tlačítka
- vyučující může snadno sklouznout k encyklopedismu, IT k tomu svádí
- z žáků se nemají stát pouze diváci, je třeba je aktivně zapojit do výuky

4 ZÁSADY PRÁCE S INTERAKTIVNÍ TABULÍ

Jestliže má interaktivní tabule naplnit očekávání a dopomoci učiteli k požadovaným cílům vyučovací hodiny, musí být splněny zásady jejího náležitého používání. Nejen didaktické zásady, ale také technické, které jsou předpokladem správné funkčnosti.

4.1 TECHNICKÉ ZÁSADY

4.1.1 VHODNÝ VÝBĚR INTERAKTIVNÍ TABULE

Vhodný výběr IT, splňující konkrétní požadavky určité školy, je stěžejní. Interaktivní tabule by měla vyhovovat uživatelům svými technickými parametry, přijatelnými finančními náklady, účelnými rozměry atd. Uvážit se musí i nákup dalšího možného příslušenství (např. bezdrátový tablet, hlasovací zařízení, dokumentová kamera, interaktivní ukazovátko, příkoupění rozšiřujících funkcí (funkce, která umožňuje práci dvou uživatelů zároveň), reproduktory), protože ne pro každou IT je kompatibilní zvolený doplněk.

4.1.2 PROMYŠLENÉ UMÍSTĚNÍ INTERAKTIVNÍ TABULE

Umístění IT do prostoru místnosti se musí náležitě promyslet. Všichni uživatelé IT by měli mít kolem sebe dostatek prostoru a to i vzhledem k možnému vrhajícímu stínu, popř. k rušivému světlu. Je nutné, aby každý v místnosti na tabuli dobře viděl. S tím souvisí i výška zavěšení tabule. Pozornost by se měla věnovat i umístění reproduktorů.

4.1.3 SPRÁVNÁ INSTALACE, NASTAVENÍ A ÚDRŽBA ZAŘÍZENÍ

Instalaci a nastavení by měl obstarat vyškolený technický pracovník. Je

třeba mít na paměti, že o IT a její příslušenství se musí stále někdo starat, udržovat a aktualizovat software.

4.1.4 KONTROLA FUNKČNOSTI

Kontrolou správného fungování IT a jejího příslušenství před každou interaktivní vyučovací hodinou se předejde nemilému překvapení a ztrátě času přímo v průběhu hodiny. Též se doporučuje provést kalibraci¹³ a překontrolovat si svoji multimediální prezentaci promítnutím přímo na IT, jelikož to, co v počítači vypadá pěkně, nemusí působit stejně i na IT.

Pro jistotu je vždy dobré mít připraven náhradní výukový materiál nezávislý na elektronice, jelikož technické potíže se mohou objevit kdykoli.

4.1.5 POZOR NA SVĚTLO A STÍN

Pokud se pracuje s IT, která využívá přední projekci s dataprojektorem, je třeba si dávat pozor na parazitní světlo, jelikož tyto tabule jsou na něj citlivé. Přílišné světlo brání dobré viditelnosti prezentovaného materiálu na ploše IT. Z toho vyplývá nutnost alespoň částečného zatemnění prostoru.¹⁴

Stejně jako na světlo je třeba si dávat pozor na stín, který může uživatel vrhat na plochu tabule. U IT se zpětnou projekcí či u velkoplošných monitorů k těmto potížím nedochází.¹⁵

4.1.6 OSVOJENÍ SI PRÁCE S INTERAKTIVNÍ TABULÍ

Aby vyučující mohl vytvořit opravdu efektivní interaktivní materiály a využívat interaktivní tabuli a její příslušenství v plném rozsahu, musí si nejprve

¹³ Kalibrace je činnost, která se musí provést, aby došlo k synchronizaci dotyku na ploše IT s místem kurzoru na ploše počítače. Pokud není IT správně kalibrována, nedochází ke shodě dotyku na ploše IT a PC, což má za následek, že náš dotyk se projeví o něco vedle. Kalibrace zabere několik málo vteřin, jde pouze o klepnutí na zadané body tabule.

¹⁴ CHROMÝ, J., pozn. 8, s. 155.

¹⁵ tamtéž

práci s ní osvojit. Tomu samozřejmě předchází určitá míra znalostí, schopností a dovedností, které souvisí s prací na počítači.

4.1.7 TVORBA INTERAKTIVNÍCH MATERIÁLŮ

Je třeba ctít alespoň základní pravidla tvorby interaktivních materiálů, jako jsou například v prezentacích minimální velikost fontů (velikost 24 pro text, 28 pro nadpisy), používat spíše bezpatkové písmo a pro oči neдрáždivé pozadí, kontrastující barvy pro dobrou viditelnost, nezahlcovat celý slide textem nebo příliš mnoha objekty atp.

4.2 METODICKÉ A DIDAKTICKÉ ZÁSADY

4.2.1 AKTIVITA

Žák se nesmí stát pouhým divákem, měl by se do hodiny aktivně zapojovat, k čemuž mu učitel musí dát prostor. Vyučující by tedy měl využívat aktivizační metody výuky, pokládat žákům otázky i uprostřed výkladu, střídat činnosti, mít pro žáky připravená různá cvičení a v neposlední řadě nevykonávat všechny úkony na interaktivní tabuli sám, ale nechat žáky, aby se zvedli ze židle a provedli danou činnost oni, i když to znamená třeba jen jedno klepnutí na dotykovou plochu.

4.2.2 INTERAKTIVITA

IT by se měla využívat interaktivně, ne pouze jako prezentace (např. v programu Microsoft Office PowerPoint). Je třeba využívat rozličných funkcí, které software pro IT nabízí. Pokud učitel neumí využít potenciál IT, stane se tato pomůcka pouze drahým doplňkem, který neplní svůj účel. Navíc

interaktivní cvičení žáky nutí k pohybu a to, že mohou dotykem na IT splnit zadaný úkol, přispěje k zapamatování a snadnějšímu pochopení látky.

4.2.3 MOTIVACE

Nelze očekávat, že IT bude motivací sama o sobě. Motivací musí být především vynalézavost, tvořivost, důvtip a dynamika učitelovy práce. IT ale může sloužit jako prostředek pro motivační aktivity. Umožňuje např. spustit filmovou či zvukovou ukázkou, ukázat obrázek nebo vytvořit hru, křížovku, rébus, slovní hříčku a mnoho dalšího, což může žáky motivovat k další práci, která pro ně není třeba tak atraktivní.

4.2.4 DYNAMIKA

Kvalitní interaktivní hodina v sobě ukrývá dynamiku neboli změny činnosti. Jednotlivé aktivity se mají střídat a vůbec není zapotřebí, aby se všechny týkaly práce s IT. Naopak je vhodné, když je nějaký čas zaměřen i na práci s jinými pomůckami či založen pouze na učitelem řízené komunikaci.

4.2.5 NÁZORNOST

Interaktivní tabule nabízejí nepřehledné množství možností, jak působit na receptory, především na zrakové a sluchové. Učitel má příležitost vytvořit interaktivní materiál bohatý na obrázky, fotografie, animace, videa a hudební soubory a různé zvuky. Neměl by ale zapomínat na další smysly a pokud je to možné, donést reálné pomůcky, u kterých žáci zapojí i další smysly.

4.2.6 POHYB

V interaktivních hodinách je žádoucí, aby docházelo k tomu, že se vyvolaný žák zvedne ze židle, přistoupí k interaktivní tabuli a vykoná požadovaný úkol. Učitel by neměl vše na IT ovládat sám, zapojení žáků je potřebné. Dlouhodobá sedavá poloha dětí v lavicích totiž není prospěšná jejich zdraví, tudíž vyvinutí pohybové aktivity, i zdánlivě malé, jako je dojití k tabuli a splnění zadaného úkolu, má pozitivní účinky. Pohyb pomáhá v boji proti psychické únavě a sehrává podstatnou roli jako prostředek obnovování a udržování soustředění a pozornosti.

4.2.7 PŘIMĚŘENOST

Interaktivní úkoly a jejich forma prezentace musí odpovídat mentální zralosti žáků, jejich dosaženým vědomostem, musí být přiměřené jejich znalostem práce s počítačem a IT a též mají zohledňovat učební strategie.

Mimo jiné IT umožňuje učiteli dobře diferencovat úkoly pro žáky, kteří mohou pracovat na dotykové ploše současně, každý ale na jiném úkolu. Také je možné vyvolat slabší žáky na splnění úkolu před tabulí, přičemž zbylí pracují v lavicích, či nadanější žáci mohou demonstrovat splnění úkolu a tím správné řešení předvést ostatním.

4.2.8 UMÍRNĚNOST

Interaktivní materiály by neměly být přeplněné a chaotické, tvůrce by se měl snažit o umírněnost při vkládání objektů, využívání barev a různých fontů. Výsledný materiál by měl být jednotný. I v tomto případě platí, že méně je někdy více.

4.3 ZÁSADY V LITERÁRNÍ VÝCHOVĚ

V hodinách literární výchovy platí všechny obecné zásady, které jsou uvedené v kapitolách 4.1–4.2. Navíc existuje několik pravidel konkrétně pro vyučovací hodiny literatury, které je žádoucí dodržovat.

4.3.1 ÚRYVEK

Součástí každé hodiny literární výchovy, i té interaktivní, by měl být alespoň úryvek nějakého díla a práce s ním. Není nutné, aby ukázka figurovala v multimediální prezentaci, tato část vyučovací hodiny se zvládne i bez využití IT. Jestliže se ale text do prezentace vloží, lze s ním dobře pracovat. Pokud není na slidu textu příliš mnoho a všichni jsou jej schopni přečíst, je možné například ukazovat na potřebné části textu, podtrhávat slova různými barvami, části textu různě přesouvat, mazat, vkládat na jiná místa nebo klonovat, něco zvětšit, něco zmenšit. Též se může do textu něco připsat nebo k němu přiložit rozličné objekty atd.

4.3.2 TIŠTĚNÁ FORMA ÚRYVKŮ

Delší úryvky děl by žáci neměli číst přímo z IT, lepším řešením zůstává tištěná forma. Pokud totiž umístíme do jednoho slidu mnoho textu, žáci nemusí být schopni ho přečíst, špatně se v něm orientují a ztrácí se v něm. Jestliže vlastní každý žák nebo dvojice svou tištěnou kopii textu, je pro ně snazší čtení i práce s ním. Je ale přínosné, když se úryvek díla zobrazí zároveň na IT (např. rozdělený na více slidů), protože se s ním dá pracovat a demonstrovat úkony přímo na tabuli.

4.3.3 NEZAPOMÍNAT NA KNIHU

To, že umělecký text může učitel promítnout na IT, neznamená, že by neměl do vyučovací hodiny donést skutečnou knihu. Virtuální kniha nikdy

doopravdy nenahradí zážitek z kontaktu s knihou reálnou, kterou si žáci mohou osahat, přičichnout si k ní, prolistovat, ocenit vazbu a celkové zpracování. Hmotná kniha nepředstavuje pouhý text a obrázky, jak je to u té virtuální, ale nabízí ucelený prožitek vnímaný všemi smysly, díky čemuž si žáci obsah díla lépe zapamatují.

5 DOTAZNÍK

5.1 DOTAZNÍKOVÁ METODA

Dotazník patří mezi metody kvantitativního výzkumu. Písemnou formou jsou kladeny otázky a též získávány odpovědi. Dotazník je určený v první řadě pro hromadný sběr dat a patří k nejfrekventovanějším metodám zjišťování údajů. Osobě vyplňující dotazník se říká respondent.¹⁶

5.2 VLASTNÍ DOTAZNÍK¹⁷

Motivem realizace výzkumu a zároveň cílem byl záměr zjistit, zda učitelé českého jazyka a literatury (dále jen ČJL) mají možnost pracovat s interaktivní tabulí při svých vyučovacích hodinách, zda ji využívají, ve které části předmětu nejčastěji (jazyková výchova, komunikační a slohová výchova, literární výchova) a která značka interaktivních tabulí se na školách objevuje nejčastěji. Zjištěné informace mají především autorce podat přehled o používání interaktivních tabulí ve školách a napomoci k vytvoření výukových materiálů.

Autorkou vypracovaný dotazník byl určen učitelům ČJL v České republice. Byl zaměřen na otázky týkající se využívání interaktivních tabulí při výuce ČJL.

Dotazník (viz Příloha A) obsahuje 12 položek, z toho 5 uzavřených otázek či tvrzení (tvrzení 1, 2, 3, otázky 9, 10), 4 polouzavřené otázky, které nabízí několik variant odpovědí a kolonku *jiné* s možností doplnění jiné vhodné odpovědi (otázky 4, 6, 11, 12), 1 polouzavřenou otázku s variantami odpovědí a požadovaným zdůvodněním při záporné odpovědi (otázka 5) a 3 škálovací intervalové otázky (otázky 7, 8, 12), ve dvou případech (otázky 7, 8)

¹⁶ GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6. s. 99.

¹⁷ SKUTIL, Martin. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7. s. 45–88.

s požadovaným zdůvodněním při záporné odpovědi. U otázek 4, 6 a 9 bylo možno zakřížkovat více odpovědí.

Dotazníky byly podávány během školního roku 2010/2011 formou vyplňování papírového tiskopisu podávaného autorkou nebo prostřednictvím dalších osob, dále pak formou e-mailové komunikace s respondenty. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 300 učitelů ČJL z celé České republiky.

Všechny dotazníky byly přijaty, data byla utříděna, zpracována a vyhodnocena a na základě výsledků byly vysloveny závěry. Otázka č. 11 nebyla zahrnuta do vyhodnocování. Důvodem byla její nejasná formulace, která se projevila při odpovídání respondentů (viz kap. 5.4.11).

5.3 HYPOTÉZY

5.3.1 NEJZÁSADNĚJŠÍ HYPOTÉZY

Níže uvedené hypotézy vznikly na základě osobní zkušenosti autorky, jejího pozorování a predikce.

1. 45–55% škol, ve kterých vyučují dotazovaní, vlastní alespoň jednu interaktivní tabuli.
2. Interaktivní tabule na alespoň 60% škol jsou značky SMART Board.
3. Více jak 60% učitelů, kteří mají možnost využívat interaktivní tabuli ve výuce ČJL, ji nevyužívají.
4. Pokud učitelé využívají interaktivní tabuli v hodinách ČJL, děje se tak především v hodinách literární výchovy, spíše než v jazykové výchově a komunikační a slohové výchově.

5.3.2 PODROBNĚJŠÍ PŘEDPOLADY A ODHADY

Nejjistější předpoklad se vztahuje k položce č. 1, zda je respondent muž či žena. Nejspíše budou převládat v naprosté většině ženy, což bylo usouzeno

na základě všeobecného faktu o feminizaci ve školství, pozici učitele zastávají více ženy než muži.

Druhá položka se vztahuje k odučeným létům respondentů. Snahou bylo získat vyrovnané věkové složení.

Dalším předpokladem je, že nejvíce dotazovaných bude vyučovat ve velkých městech nad 100 000 obyvatel (vztahuje se k položce č. 3). Tento předpoklad je zatížen faktem, že dotazník byl rozdáván respondentům především ve velkoměstech.

U čtvrté otázky převládlo autorčino mínění, že nejpoužívanějšími učebnicemi ČJL jsou tituly z nakladatelství Fraus, jelikož je to mladé nakladatelství (vzniklo v roce 1991¹⁸), které nabízí atraktivní a moderní učebnice s užitečnou metodikou pro učitele. Možno bylo zakřížkovat více odpovědí, protože je předpokládáno, že učitelé učebnice při výuce různě kombinují.

Pátá otázka byla v dotazníku stěžejní, a to zda vlastní škola, ve které dotazovaný vyučuje, alespoň jednu interaktivní tabuli. Je očekáváno, že bude zhruba polovina kladných a polovina záporných odpovědí.

Dalo se předpokládat, že výsledky dotazníkového šetření přinesou například odpověď i na to, která značka interaktivní tabule je na školách nejrozšířenější (vztahuje se k otázce č. 6). Nejspíše to bude značka SMART Board, jelikož je obecně nejznámější. Na základě výsledku budou vypracovány výukové materiály právě pro respondenty nejvíce označovanou značku interaktivní tabule.

Otázky č. 7–9 se zaměřují na využívání interaktivních tabulí při výuce ČJL, zda češtináři mají vůbec možnost interaktivní tabule využít, zda je skutečně využívají a při kterých částech předmětu, jestli při jazykové výchově, komunikační a slohové výchově nebo při literární výchově.

Autorčíným odhadem též bylo, že většina učitelů ČJL má možnost používat interaktivní tabuli při výuce, ale nevyužívá ji. Pokud ano, tak k výuce literární výchovy. Důvodem, proč k literární výchově, může být potenciálně větší množství eventuality a různorodost interaktivních literárních hodin, jelikož se může ukázat řada obrázků ze světa literatury, je možno využít poslechu mluveného

¹⁸ NAKLADATELSTVÍ FRAUS. *Flexilearn*. [online]. c2011. [vid. 2. 9. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://ucitel.flexilearn.cz/o-projektu/>>.

slova či písňě vztahující se k tématu, připravit různé testy a mnohá cvičení atp. Vše pomocí jedné vytvořené multimediální prezentace.

Poslední tři otázky dotazníku byly spíše doplňujícího charakteru a týkaly se vytváření si vlastních interaktivních programů, vlastnictví softwaru napomáhajícího k tvorbě vlastních interaktivních hodin a užívání webových serverů k inspiraci pro vyučovací hodiny. Předpokladem je, že pokud učitelé pracují s interaktivní tabulí, tak si i zároveň vymýšlí své vlastní interaktivní programy, vlastní k tomu vhodný software a též hojně čerpají nápady dostupné na internetu.

5.4 VÝSLEDKY VLASTNÍHO DOTAZNÍKU

5.4.1 PRVNÍ OTÁZKA

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 300 učitelů českého jazyka a literatury, z nichž bylo 14 mužů a 286 žen.

Z hlediska velmi malého počtu učitelů-mužů nebude brán dále na toto kritérium ohled.

5.4.2 DRUHÁ OTÁZKA

Dotazníkového šetření se zúčastnilo:

52 učitelů učících 0–5 let

45 učitelů učících 6–10 let

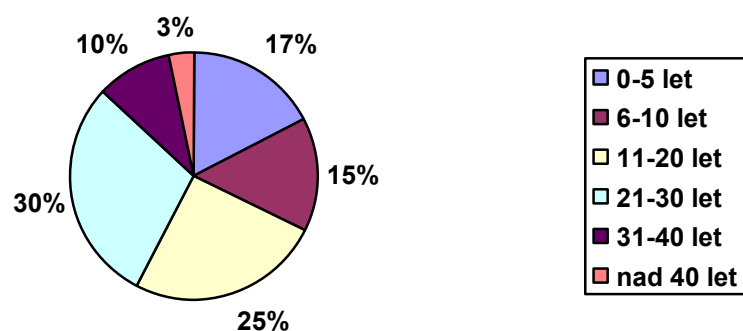
76 učitelů učících 11–20 let

88 učitelů učících 21–30 let

29 učitelů učících 31–40 let

10 učitelů učících nad 40 let

Na grafu 1 je možné vidět procentní rozložení délky praxe dotazovaných učitelů ČJL.

Graf 1: Délka praxe učitelů ČJL

5.4.3 TŘETÍ OTÁZKA

Výsledků dotazníkového šetření se zúčastnilo:

44 učitelů vyučujících v Liberci

24 učitelů vyučujících v Praze

24 učitelů vyučujících v Brně

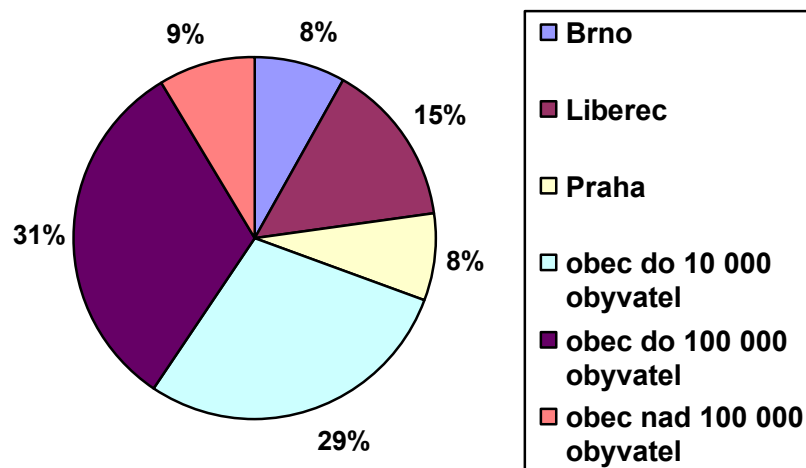
86 učitelů vyučujících v obci do 10 000 obyvatel

96 učitelů vyučujících v obci do 100 000 obyvatel

26 učitelů vyučujících v obci nad 100 000 obyvatel

Pokud se připočtou k obci nad 100 000 obyvatel i učitelé vyučující v Liberci, Praze a Brně, je celkový počet vyučujících v obcích nad 100 000 obyvatel 118.

Na grafu 2 je možné vidět procentní rozložení míst výuky dotazovaných učitelů.

Graf 2: Místo vyučování učitelů ČJL

5.4.4 ČTVRTÁ OTÁZKA

Dotazníkové šetření ukázalo, že:

194 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Fraus**

116 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **SPN**

45 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Nová škola**

39 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Tobiáš**

27 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Alter**

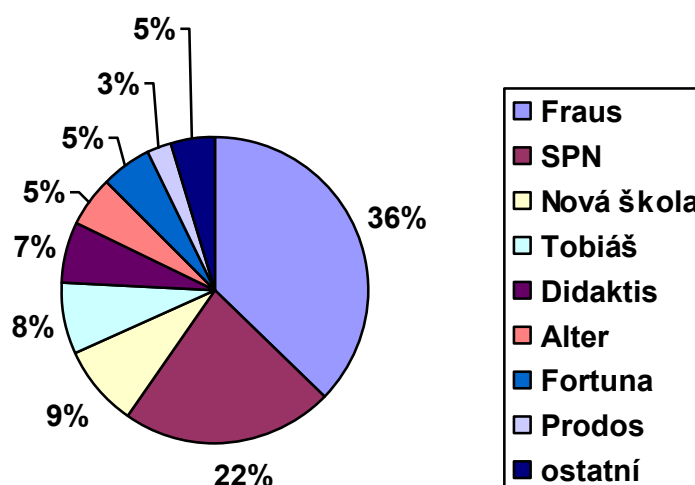
27 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Fortuna**

14 dotazovaných učitelů využívá učebnice z nakladatelství **Prodos**

48 dotazovaných učitelů využívá učebnice z jiných nakladatelství, převážně z nakladatelství Didaktis (34), poté také Blug (1), Fragment (3), Jinan (4), Práce (1), Scientia (1), Septima (1), Výuka (1) nebo vlastní vytvořené učebnice (2).

U této otázky mohli respondenti zakřížkovat více odpovědí, což v hojném počtu vykonávali.

Na grafu 3 je možné vidět procentní rozložení různých nakladatelství, od kterých dotazovaní učitelé používají učebnice ČJL.

Graf 3: Využívání učebnic z různých nakladatelství v hodinách ČJL

5.4.5 PÁTÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

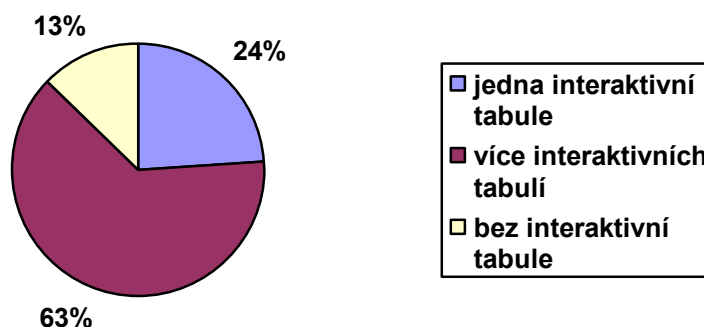
72 dotazovaných učitelů vyučuje ve škole, která vlastní **jednu** IT

190 dotazovaných učitelů vyučuje ve škole, která vlastní **více než jednu** IT

38 dotazovaných učitelů vyučuje ve škole, která nevlastní **žádnou** IT

Učitelé, kteří ve škole nemají interaktivní tabuli, uváděli jako nejčastější důvod nedostatečné množství financí, které má k dispozici škola. V malé míře se objevovaly důvody jako vlastnictví samotného datového projektoru, učitelských notebooků nebo televizí na školách místo interaktivních tabulí, dále pak nechuť ke změně a práci s IT, starší kolektiv nebo celkově jiné priority školy.

Na grafu 4 je možné vidět procentní rozložení výskytu interaktivních tabulí ve školách, kde vyučují dotazovaní učitelé.

Graf 4: Výskyt interaktivních tabulí ve školách, kde vyučují dotazovaní učitelé

5.4.6 ŠESTÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

121 dotazovaných učitelů má ve škole alespoň jednu IT značky **SMART Board**

60 dotazovaných učitelů má ve škole alespoň jednu IT značky **ActivBoard**

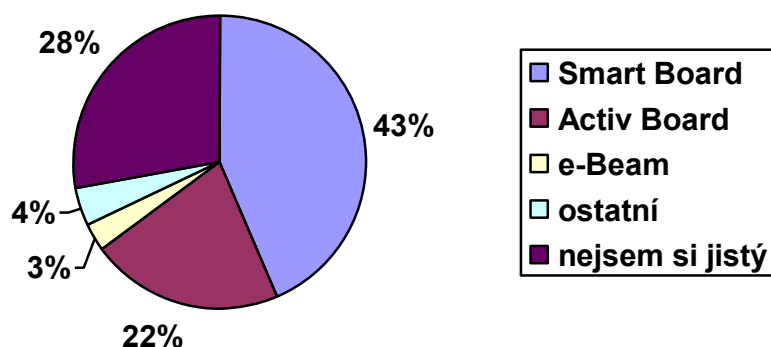
8 dotazovaných učitelů má ve škole alespoň jednu IT značky **eBeam**

4 dotazovaní učitelé mají ve škole alespoň jeden interaktivní dataprojektor značky **BenQ**

4 dotazovaní učitelé mají ve škole alespoň jednu IT značky **Interwrite**
 3 dotazovaní učitelé mají ve škole alespoň jednu IT značky **Clasus Board**
 1 dotazovaný učitel má ve škole alespoň jednu IT značky **Focus Board**
 77 dotazovaných učitelů si **nebylo jisto**, jakou značku IT vlastní jejich škola
 38 dotazovaných učitelů nemá ve škole **žádnou** IT

Někteří respondenti zaškrtnli u této otázky více odpovědí, protože škola, ve které vyučují, vlastní více značek interaktivních tabulí.

Na grafu 5 je možné vidět procentní rozložení četnosti značek interaktivních tabulí ve školách, kde vyučují ČJL dotazovaní učitelé.

Graf 5: Značky interaktivních tabulí, které mají dotazovaní učitelé ve školách

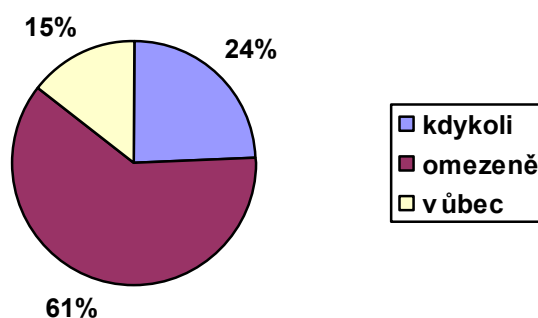
5.4.7 SEDMÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

63 dotazovaných učitelů, kteří mají ve škole alespoň jednu IT, ji mohou využívat **kdykoli** v hodinách ČJL
 161 dotazovaných učitelů, kteří mají ve škole alespoň jednu IT, ji mohou využívat pouze **v omezené míře** v hodinách ČJL
 38 dotazovaných učitelů, kteří mají ve škole alespoň jednu IT, ji **nemohou** využívat vůbec v hodinách ČJL
 38 dotazovaných učitelů nemá ve škole žádnou IT

Nejčastějším důvodem, proč učitelé nemohou využívat interaktivní tabuli v hodinách ČJL, byla vlastní neschopnost s ní zacházet, využití pro jiné předměty (cizí jazyky, informatiku, přírodovědné předměty) a kolize rozvrhu.

Na grafu 6 je možné vidět procentní rozložení možnosti využívat IT dotazovanými učiteli ve výuce ČJL (jsou bráni v potaz pouze dotazovaní učitelé, kteří mají ve škole alespoň jednu IT).

Graf 6: Možnost využití interaktivní tabule v hodinách ČJL

5.4.8 OSMÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

43 dotazovaných učitelů využívá **často** IT, když k tomu má možnost

88 dotazovaných učitelů ji využívá **občas**, když k tomu má možnost

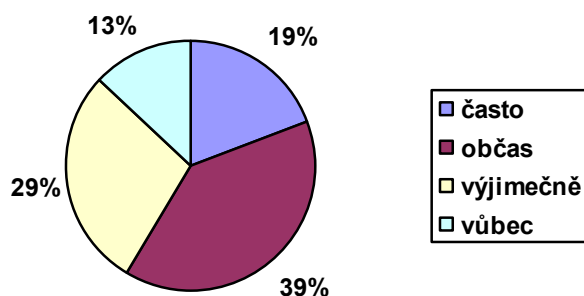
64 dotazovaných učitelů ji využívá **výjimečně**, když k tomu má možnost

29 dotazovaných učitelů ji **nevyužívá**, i když k tomu má možnost

76 dotazovaných učitelů **nemá možnost** využívat interaktivní tabuli

Nejčastějším důvodem, proč dotazovaní učitelé nevyužívají v hodinách ČJL interaktivní tabuli, i když mají tu možnost, byla neschopnost s ní zacházet. Dále pak nedostatek času, náročnost na přípravu, celková složitost nebo nezájem žáků.

Na grafu 7 je možné vidět procentní rozložení hojnosti využívání IT dotazovanými učiteli v hodinách ČJL (jsou bráni v potaz pouze dotazovaní učitelé, kteří mají možnost interaktivní tabuli využívat).

Graf 7: Využívání interaktivní tabule v hodinách ČJL

5.4.9 DEVÁTÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

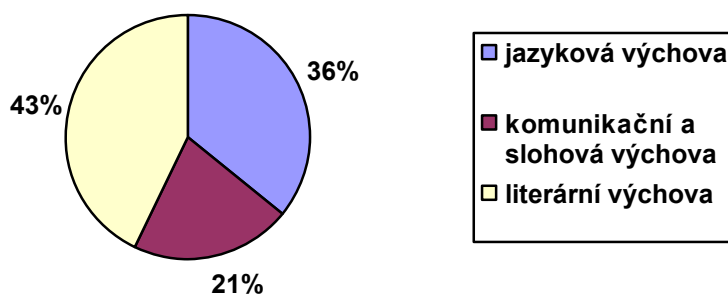
126 dotazovaných učitelů využívá IT k hodinám **jazykové výchovy**

76 dotazovaných učitelů využívá IT k hodinám **komunikační a slohové výchovy**

150 dotazovaných učitelů využívá IT k hodinám **literární výchovy**

Většina učitelů zaškrtnla u této otázky více odpovědí, nejčastější kombinace byla jazyková výchova a literární výchova.

Na grafu 8 je možné vidět procentní rozložení odpovědí respondentů, kteří pomocí interaktivní tabule vyučují určitou část předmětu ČJL.

Graf 8: Využití interaktivní tabule v hodinách ČJL

5.4.10 DESÁTÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

111 dotazovaných učitelů, kteří využívají interaktivní tabuli, si vytváří vlastní interaktivní programy k výuce ČJL

84 dotazovaných učitelů si nevytváří vlastní interaktivní programy, i když interaktivní tabuli využívají ke svým hodinám ČJL

5.4.11 JEDENÁCTÁ OTÁZKA

Jedenáctá otázka nebyla zahrnuta do vyhodnocování z důvodu nejasné formulace, která se projevila až při jejím pokusu o vyhodnocení. Z otázky nebylo zřejmé, zda musí vlastnit program na interaktivní tabuli samotný učitel či škola, což vedlo ke zmatení respondentů. Dále vyvstal problém, že někteří dotazovaní učitelé si nebyli jisti, co je myšleno programem určeným pro interaktivní tabule a co znamená komerční program, což mělo za následek nepřesné odpovědi (např. za komerční program byl označován ActivInspire, což je bezplatně stahovatelný produkt a naopak do kolonky *jiné* byl vpisován komerční software SMART Notebook, ke kterému je třeba vlastnictví zaplacené licence).

Tato chyba byla na straně autorky dotazníku, nikoli na straně respondentů.

5.4.12 DVANÁCTÁ OTÁZKA

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že:

55 dotazovaných učitelů, kteří pracují s IT, **často** využívá webových stránek k inspiraci pro své vyučovací hodiny ČJL

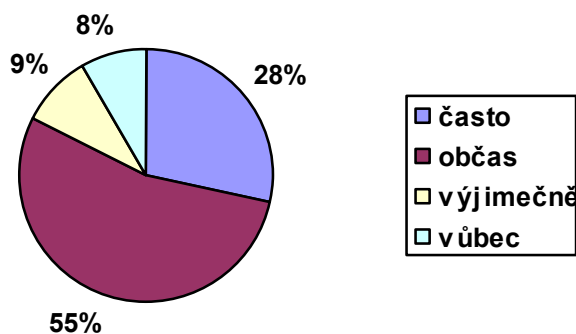
106 dotazovaných učitelů, kteří pracují s IT, **občas** využívá webových stránek k inspiraci pro své vyučovací hodiny ČJL

18 dotazovaných učitelů, kteří pracují s IT, **výjimečně** využívá webových stránek k inspiraci pro své vyučovací hodiny ČJL

16 dotazovaných učitelů, kteří pracují s IT, **nevyužívá** webových stránek k inspiraci pro své vyučovací hodiny ČJL

105 respondentů nebylo na tuto otázku neodpovídalo, jelikož s interaktivními tabulemi nepracují.

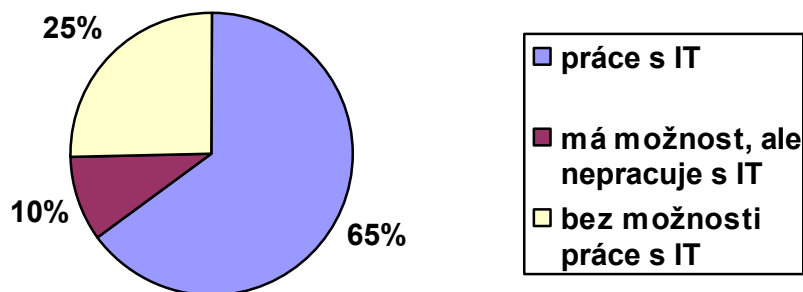
Na grafu 9 je možné vidět procentní rozložení odpovědí dotazovaných učitelů, v jaké hojnosti využívají internetu k inspiraci pro jejich vyučovací hodiny ČJL.

Graf 9: Využívání internetu k inspiraci pro hodiny ČJL

5.4.13 NAPŘÍČ OTÁZKAMI

Je potěšující, že z dotazníkového šetření vyplynulo, že ze 300 dotazovaných učitelů jich 262 potvrdilo, že škola, ve které vyučují, vlastní alespoň jednu IT, 224 ji může využívat v hodinách ČJL, 195 ji skutečně využívá (viz graf 10) a 111 si dokonce vytváří vlastní interaktivní programy.

Graf 10: Práce s interaktivními tabulemi v hodinách ČJL

Délka praxe vyučujících neměla na to, zda v hodinách ČJL pracují s interaktivní tabulí, vliv. Všechny vymezené kategorie délky praxe přesáhly 84% hranici kladných odpovědí na otázku, jestli pracují s interaktivní tabulí, pokud mají možnost. Z tohoto výsledku je evidentní, že učitelé, nezávisle na svém věku, na sobě pracují a dále se vzdělávají.

Velmi překvapující byl výsledek, že 8 z 10 dotazovaných učitelů vykonávajících svoji práci nad 40 let alespoň výjimečně pracuje s interaktivními tabulemi v hodinách ČJL a dokonce 2 si vytváří své interaktivní programy, což je jistě radostné zjištění.

Zajímavostí také bylo, že ze 77 respondentů, kteří si nebyli jisti značkou interaktivních tabulí, 39 s nimi pracuje (2 často, 21 občas) a dokonce 14 z nich si vytváří vlastní interaktivní programy.

5.5 ZHODNOCENÍ HYPOTÉZ

5.5.1 ZHODNOCENÍ NEJZÁSADNĚJŠÍCH HYPOTÉZ

1. **Hypotéza:** 45–55% škol, ve kterých vyučují dotazovaní učitelé, vlastní alespoň jednu interaktivní tabuli.

Výsledek: Hypotéza se nepotvrdila.

262 (87%) dotazovaných učitelů vyučuje ve škole, kde se nachází alespoň jedna interaktivní tabule, pouze 38 (13%) respondentů vyučuje ve škole, kde se nenachází žádná interaktivní tabule.

2. **Hypotéza:** Interaktivní tabule na alespoň 40% škol jsou značky SMART Board.

Výsledek: Hypotéza se potvrdila.

Nejméně 121 (43%) dotazovaných učitelů vyučuje ve škole, ve které mají alespoň jednu interaktivní tabuli značky SMART Board.

3. **Hypotéza:** Více jak 60% učitelů, kteří mají možnost využívat interaktivní tabuli ve výuce ČJL, ji nevyužívají.

Výsledek: Hypotéza se nepotvrdila.

195 (87%) dotázaných učitelů má možnost pracovat s interaktivní tabulí a využívá ji (pouhých 29 (13%) dotázaných učitelů má možnost pracovat s interaktivní tabulí v hodinách ČJL, ale nikdy tak nečiní).

Nepotvrzení této hypotézy znamená kladný výsledek ve prospěch IT.

4. **Hypotéza:** Pokud učitelé využívají interaktivní tabuli v hodinách ČJL, děje se tak především v hodinách literární výchovy, spíše než v jazykové výchově a komunikační a slohové výchově.

Výsledek: Hypotéza se potvrdila.

Respondenti mnohdy označovali více odpovědí, přesto však se literární výchova objevila v cca 43% odpovědí (36% jazyková výchova, 21% komunikační a slohová výchova).

5.5.2 ZHODNOCENÍ PODROBNĚJŠÍCH PŘEDPOKLADŮ A ODHADŮ

Předpoklad vztahující se k první položce se bezvýhradně vyplnil, skutečně se dotazníkového šetření zúčastnila naprostá většina žen (286 žen, 14 mužů).

Položka č. 2 odpovídá snaze o vyvážené věkové složení respondentů.

Předpoklad u třetí položky se naplnil, skutečně nejvíce respondentů pocházelo z velkých obcí nad 100 000 obyvatel (celkem 118 respondentů). Jistě tomu dopomohl fakt, že část dotazníků byla distribuována na seminářích Dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, které se konaly ve velkých městech.

Dle dotázaných učitelů nejpoužívanější učebnice ČJL opravdu pocházejí z nakladatelství Fraus. 194 učitelů pracuje s učebnicemi tohoto nakladatelství. Učebnice z nakladatelství SPN skončily na druhém místě (označilo je 116 učitelů), ostatní učebnicové řady byly poměrně vyrovnány, žádnou neuvedlo ani 50 učitelů, kteří by podle ní vyučovali.

U páté otázky byl výsledek šetření lepší než odhad, protože přes 87% dotazovaných učitelů pracuje ve škole, která vlastní alespoň jednu interaktivní tabuli.

Jak bylo předpokládáno, dotazovaní učitelé mají nejčastěji k dispozici interaktivní tabule značky SMART Board (pokud si učitelé byli jisti, v 60% označili SMART Board jako interaktivní tabuli, kterou vlastní škola, v níž vyučují).

Shoda výsledků dotazníkového šetření a předpokladu také nastala u otázky č. 7. Respondenti potvrdili, že v menší či větší míře mají možnost v hodinách ČJL pracovat s interaktivní tabulí. Nepotvrdilo se ale, že by této možnosti většinově nevyužívali, právě naopak, v 87% s interaktivní tabulí pracují (z nich 22% často, 45% občas, 33% výjimečně).

Jak se autorka domnívala, skutečně dotazovaní učitelé nejvíce využívají interaktivní tabule v hodinách literární výchovy (viz otázka č. 9).

Předpokládalo se, že se prokáže větší množství dotazovaných učitelů vytvářejících si vlastní interaktivní programy. Pouze v 57% respondenti potvrdili, že se tvorbou interaktivních materiálů zabývají. S některými učiteli, kteří v dotazníku uvedli, že si vlastní interaktivní programy nevytváří, bylo později hovořeno o způsobech využívání interaktivních tabulí. Dotazovaní učitelé uváděli, že čerpají interaktivní programy z internetu, od svých kolegů či pracují s interaktivními učebnicemi (například z nakladatelství Fraus).

Jedenáctá otázka dotazníku nebyla vyhodnocena.¹⁹

Bylo potvrzeno, že respondenti čerpají inspiraci pro své interaktivní hodiny z internetu. Pouze cca 8% uvedlo zápornou odpověď.

5.6 ZÁVĚREM DOTAZNÍKU

Dotazník splnil svůj hlavní účel, rozšířil autorce přehled o používání interaktivních tabulí ve školách a získanými informacemi napomohl k vytvoření výukových materiálů.

¹⁹ Odůvodnění viz kapitola 5.4.11.

Výsledky dotazníkového šetření určily autorce software SMART Notebook, jelikož právě ten se využívá při práci s interaktivní tabulí značky SMART, jež byla označena respondenty za nejčastěji se vyskytující ve školách v České republice.

Poté bylo zjištěno, že dotázaní učitelé ČJL nejčastěji vyučují za pomoci interaktivní tabule literární výchovu. Na základě tohoto zjištění bylo vypracováno 8 výukových materiálů pro tuto část předmětu ČJL.

V rámci možností byl i cíl dotazníku naplněn, výsledky byly ale limitovány organizační náročností a nízkou časovou dotací na výběr výzkumného vzorku a sběr dat.

Jelikož podobný výzkum nebyl nalezen, bylo by přínosné provést dotazníkové šetření ve větším měřítku a podrobnější formě. Dále by bylo možné zkoumat, jakým způsobem učitelé ČJL s interaktivní tabulí pracují. Zda ji využívají pouze v určitém úseku vyučovací hodiny, nebo na práci s ní mají postavenou celou hodinu, zda si vytváří vlastní materiály pouze jako prezentace, nebo opravdu zapojují do hodin i interaktivní cvičení atp. Možnými subjekty zkoumání by mohli být i žáci a jejich názory na práci s interaktivní tabulí.

6 VÝUKOVÉ MATERIÁLY

Pro účely diplomové práce bylo vypracováno 8 výukových materiálů určených pro literární výchovu na druhém stupni základních škol.²⁰

Multimediální prezentace byly zhotoveny především pro interaktivní tabule značky SMART Board.

Každému výukovému materiálu přináleží metodický manuál (viz kap. 6.1–6.8) popisující průběh vyučovací hodiny z hlediska práce s jednotlivými slidy autorského softwaru SMART Notebook 10, ve kterém byly multimediální prezentace vytvořeny.

Dále jsou přiřazeny na okopírování i úryvky literárních děl sloužící k předčítání ve třídě, audioukázky, které jsou sice přímou součástí multimediálních prezentací, ale mohou být užitečné i zvlášť, a nakonec videoukázky, které nejsou kvůli své nadměrné velikosti přímou součástí multimediálních prezentací a je nutno je spustit samostatně.²¹

Každý výukový materiál byl sestaven na 45 minut výuky s ohledem na Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání a zásady správné práce s interaktivní tabulí.

V multimediálních prezentacích byly využity rozmanité funkce, které software SMART Notebook 10 a interaktivní tabule sama o sobě nabízí. Jmenovitě například: galerie objektů, guma, měřič času, odkazování, průhlednost, předpřipravené interaktivní aktivity, přesouvání objektů, reflektor, roleta, sčítač skóre, seskupování, skrývání a odhalování neznámého, tvorba vlastních objektů, vrstvení, vybarvování a vyplňování objektů, využití tabule jako běžný prostor na psaní, zamykání objektů atd.

První dva materiály Řecké báje 1 a Řecké báje 2 se zabývají tématem řeckých bájí s důrazem na postavu Sisyfa a Persea. Jsou určeny primárně pro šestý ročník základních škol, je ale možno, dle autorčiných vlastních zkušeností, je odučit i v ročníku sedmém.

²⁰ Výukové materiály jsou k nalezení na přiloženém CD (Příloha H).

²¹ Úryvky literárních děl je možno nalézt v přílohách (Příloha G) nebo také na přiloženém CD společně s audioukázkami a videoukázkami (Příloha H).

Druhé dva materiály Karel Poláček 1 a Karel Poláček 2 se věnují tomuto spisovateli a především jeho dílům Bylo nás pět a Edudant a Francimor. Byly vystavěny především pro sedmý ročník základních škol.

Další dva materiály Karel Hynek Mácha 1 a Karel Hynek Mácha 2 mají za úkol pomoci při výuce romantismu, seznámit žáky s tímto spisovatelem a s jeho dílem Máj. S přihlédnutím na požadované znalosti, schopnosti a dovednosti žáků 2. stupně základních škol je ideální odučit tyto hodiny v osmém ročníku.²²

Poslední dva výukové materiály George Orwell 1 a George Orwell 2 napomáhají přiblížit tohoto spisovatele a jeho díla Farma zvířat a 1984. Přednostně jsou určeny pro výuku v devátém ročníku základních škol.

Souhrnnými cíli všech vytvořených výukových materiálů jsou především automatizace motorických dovedností, láska k literatuře, nastolení zdravého konkurenčního prostředí, podpora aktivity a logického myšlení, rozvoj kreativity, rozvoj čtenářské a počítačové gramotnosti, rozvoj osobnosti a spolupráce a zkvalitnění jazykových dovedností.

Použití výukových materiálů, které jsou součástí této diplomové práce, je omezeno autorkou v souladu se Zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Materiály slouží pouze pro vyučovací a výzkumné účely, nikoli pro další šíření.

²² Plyne z RVP pro základní vzdělávání, pozn. 9.

6.1 METODICKÝ MANUÁL ŘECKÉ BÁJE 1

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Šestý

TÉMA: Řecké báje, báje O Sisypovi

KLÍČOVÁ SLOVA: Řecké báje, bůh, hrdina, Hérakles, Ikaros, Odysseus, Oidipus, Perseus, Prométheus, Théseus, Sisyfos

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, pracovní, sociální a personální

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Dějepis, zeměpis

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák je schopný utvořit asociace s pojmem starověké Řecko; umí definovat pojem báje; dokáže vyjmenovat alespoň 3 starověké hrdiny; umí stručně popsat některou starověkou báji; umí jednoduše interpretovat přečtenou báji O Sisypovi a vysvětlit její hlavní myšlenku; dokáže vyjádřit vlastními slovy, kdo je to rouhač a říci, co znamená: vodit za nos, skočit na lep, jako jeden muž a sisypovská práce

POMŮCKY: Výukový materiál Řecké báje 1 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text O Sisypovi (viz Příloha G)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Poté uvedeme téma hodiny – Řecké báje.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Otázka na žáky: „Co vás napadne, když se řekne *starověké Řecko*?“

Pokud žáci sami nezmíní bohy, pokusíme se je k nim navést.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

4. SLIDE

Otázka na žáky: „Víte, jak se skloňuje slovo *Zeus*?“

Prostřednictvím nástroje pro stínování obrazovky *rolety* postupně odkrýváme jednotlivé pády.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 1 minuta)

5. SLIDE

Vysvětlíme pojem *báje*. Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

Báje

= mýtus – vyprávění o bozích a dávných hrdinech, vzniku člověka, světa a jeho přírodních úkazů; příběhy podle představ starých kultur – báje egyptské, indiánské, mezopotamské, starořecké, židovské (v Bibli)...

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

6. SLIDE

Na slidu jsou tři obrázky představující jednotlivé řecké báje a osm jmen hrdinů (viz obr. 1). Žáci mají za úkol správně přiřadit jména hrdinů k obrázkům. Zbude pět jmen, která se přiřadí na následujícím slidu.

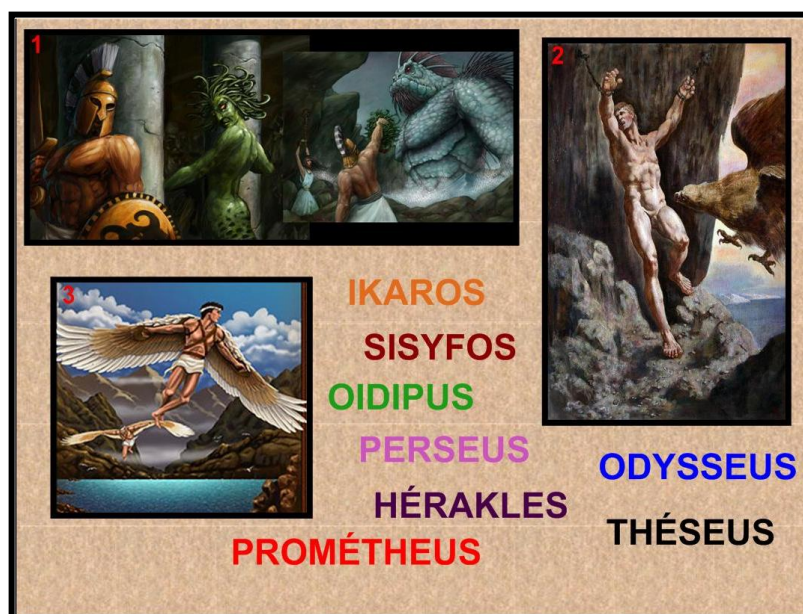
Prisouzení určitého jména obrázku žáci provedou přetažením nápisu na obrázek. Zbylí žáci potvrdí, či vyvrátí správnost úkonu, my zkontrolujeme.

Během této činnosti by měl vyvolaný žák stručně říci, o jakých událostech daná báje vypráví. Pokud neví on ani žádný jiný žák, řekneme příběh sami.

Obrázky:

1. Perseus
2. Prométheus
3. Ikaros

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

Obrázek 1: 6. slide multimedialní prezentace Řecké báje 1

7. SLIDE

Na slidu jsou čtyři obrázky představující jednotlivé řecké báje a pět jmen hrdinů. Žáci mají za úkol správně přiřadit jména hrdinů k obrázkům. Zbude jedno jméno (Sisyfos), se kterým se bude pracovat na následujících slidech.

Přisouzení určitého jména obrázku žáci provedou přetažením nápisu na obrázek. Zbylí žáci potvrdí, či vyvrátí správnost úkonu, my zkontrolujeme.

Během této činnosti by měl vyvolaný žák stručně říci, o jakých událostech daná báje vypráví.

Pokud neví on ani žádný jiný žák, řekneme příběh sami.

Obrázky:

1. Hérakles
2. Théseus
3. Oidipus
4. Odysseus

Vlevo nahoře v obrázku Oidipa je malá hvězdička, která nás odkáže na 15. slide výukového materiálu, kde se nachází hádanka od Sfingy. Tam se klepnutím na hvězdičku opět vrátíme na 7. slide.

Řešení hádanky: člověk

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

8. – 9. SLIDE

Na předchozím slidu zůstalo jméno Sisyfos. Báji o něm si společně přečteme.

Žákům rozdáme nakopírované texty O Sisyfovi.

Tyto slidy slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

10. SLIDE

Následuje soutěž týkající se přečteného textu. Žáci si připraví papíry a psací potřeby. Po klepnutí do prostoru prázdného slidu (pravá část) se objeví 6 otázek, které mají žáci za úkol vypracovat. Po klepnutí na modré tlačítko *měřiče* se začne odpočítávat čas. Na *měřiči* lze nastavit libovolný čas na práci (přednastaveno 5 minut).

Při společné kontrole se budou započítávat body za správné odpovědi. Vyhrávají žáci s největším počtem bodů.

Otázky:

1. Které město založil Sisyfos?

Správná odpověď: Korint (1 bod)

2. Kteří bohové se v báji vyskytují?

Správná odpověď: Áres, Asópos, Hádes, Hermes, Persefona, Zeus (6 bodů)

3. Kdo byl vládce všech bohů?

Správná odpověď: Zeus (1 bod)

4. Proč lidé nemohli najednou umírat?

Správná odpověď: Protože byl bůh podsvětí Hádes uvězněn. (1 bod)

5. Jaký byl trest pro Sisyfa?

Správná odpověď: Musel donekonečna valit kámen na kopec. (1 bod)

6. Proč bohové Sisyfa potrestali jinak než všechny ostatní lidi?

Správná odpověď: Protože bohy podváděl („vodil bohy za nos“). (1 bod)

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

11. SLIDE

Tento slide slouží k pochválení žáků za dobře vypracované otázky. Po klepnutí na tleskajícího smajlíka se ozve potlesk.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 1 minuta)

12. SLIDE

Žákům můžeme položit ještě doplňující otázky týkající se přečteného textu. Otázky se zobrazí po klepnutí vpravo vedle jednotlivých hvězdiček (viz obr. 2). Je žádoucí, aby otázky odhalovali vyvolání žáci. Pořadí otázek odshora dolů není nutné dodržet.

Otázky:

1. Co je to *Olymp*?

Správná odpověď: Pohoří nacházející se v Řecku, z hlediska mytologie sídlo řeckých bohů.

2. Kdo je to *rouhač*?

Správná odpověď: Ten, kdo někoho uráží a znevažuje.

3. Co znamená *vodit za nos*?

Správná odpověď: Balamutit, nalhávat někomu něco.

4. Co znamená *skočit na lep*?

Správná odpověď: Nechat se nachytat.

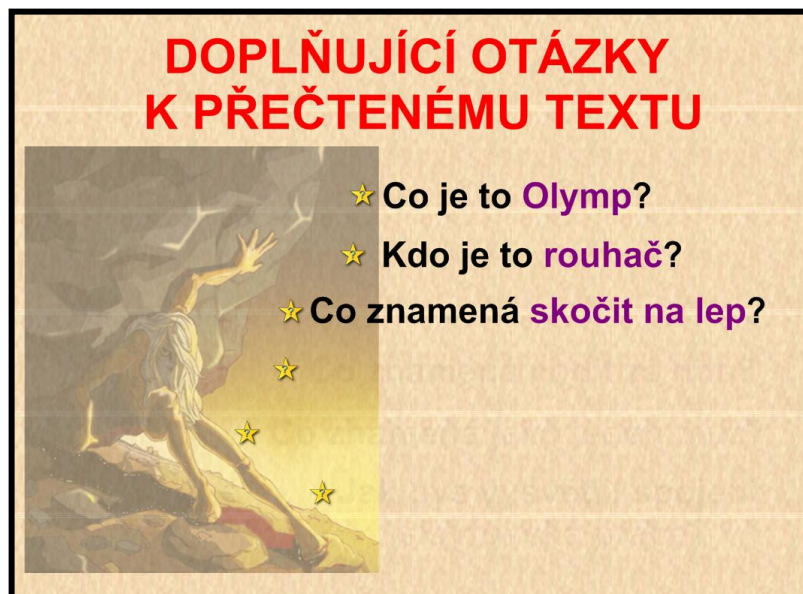
5. Co znamená *jako jeden muž*?

Správná odpověď: Společně, jednotně.

6. Jak bys vysvětlil spojení *sisyfovská práce*?

Správná odpověď: Marná, nekonečná, nesmyslná, bez výsledku.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty i s ukončením hodiny)

***Obrázek 2:** 12. slide multimediální prezentace Řecké báje 1*

13. SLIDE

Použité zdroje.

14. SLIDE

Použité obrázky.

15. SLIDE

Zde se nachází hádanka od Sfingy, která slouží jako odkaz a doplňuje báji o Oidipovi ze 7. slidu.

6.2 METODICKÝ MANUÁL ŘECKÉ BÁJE 2

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Šestý

TÉMA: Řecké báje, Trojská válka, Perseus

KLÍČOVÁ SLOVA: Řecké báje, bůh, hrdina, Sisyfos, Perseus, Medusa, Kraken

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, občanské, pracovní, sociální a personální

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Hudební výchova

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák umí jednoduše interpretovat přečtenou báji O Sisyfovi a vysvětlit její hlavní myšlenku; umí popsat děj v písni Trojský kůň; dokáže vyjádřit svůj názor a vzájemně porovnat 2 verze filmu na základě zhlédnutí videoukázek a obrázků

POMŮCKY: Výukový materiál Řecké báje 2 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text Trojský kůň (viz Příloha G), videoukázky z filmu Souboj Titánů z roku 1981 (viz Příloha H)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Poté žákům připomeneme téma minulé hodiny – Řecké báje, báje O Sisyfovi. Na to navážeme.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

O Sisyfovi (řecká báje)

- Chytrý a lstivý Sisyfos si zneprátelil bohy. Ti mu vymysleli trest, že musí navěky valit kámen mramoru na kopec.
- Úsloví *sisyfovská práce* znamená nesmyslná, bez konce a výsledku.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

4. SLIDE

Na interaktivní tabuli klepnutím na obrázek Jiřího Voskovce a Jana Wericha spustíme jejich píseň Trojský kůň (celkový čas audioukázky je 00:01:53). Žáci pouze poslouchají. Poté jim rozdáme nakopírovaný text Trojský kůň a společně si jej přečteme. Následuje práce s ním (vysvětlení si jednotlivých výrazů a celkového obsahu).

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

5. SLIDE

Na tomto slidu si mohou žáci prohlédnout obrázky populárních filmových zpracování tematiky starověkého Řecka a jeho bájí. Viděli žáci nějaký film? Jaký na něj mají názor?

Filmy:

300: Bitva u Thermopyl – režie Z. Snyder, 2006

Alexander Veliký – režie O. Stone, 2004

Helena Trojská – režie J. K. Harrison, 2003

Hněv Titánů – režie J. Liebesman, 2012

Kyklop – režie D. O'Brien, 2008

Na palubě jednorožce – režie P. Spink, 2001

Trója – režie W. Petersen, 2004

Zhlédnutí některého z filmových zpracování může pomoci žákům pochopit mytologii starověkého Řecka (spletité vztahy bohů, hrdinů a lidí). Všechny filmy jsou plně přístupné, nebo s omezením od 12 let.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

6. SLIDE

Následují obrázky ze dvou filmových zpracování postavy hrdiny Persea.

Obrázky z filmů:

Souboj Titánů – režie D. Davis, 1981

Souboj Titánů – režie L. Leterrier, 2010

Spustíme dvě videoukázky z filmu Souboj Titánů z roku 1981. Nejprve scénu zabití Medusy (celkový čas videoukázky je 00:05:53) a poté poražení Krakena (celkový čas videoukázky je 00:02:25).

Filmové ukázky nejsou přímou součástí aplikace SMART Notebook, je třeba je spustit zvlášť.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 9 minut)

7. SLIDE

Porovnání filmů na základě zhlédnutých videoukázek a obrázků dvou filmových zpracování postavy hrdiny Persea a jeho dobrodružství.

Obrázky z filmů:

Souboj Titánů – režie D. Davis, 1981

Souboj Titánů – režie L. Leterrier, 2010

V čem se filmy zřejmě liší? Zavedeme krátkou diskusi s žáky.

Nyní se nejvíce projevuje mezipředmětový vztah s mediální výchovou. Novější verze filmu je modernější s kvalitnějšími filmovými efekty, ale také více krutá. Starší verze se spíše zaměřuje na napětí. Hlavní hrdina je mladší, Medusa je naopak starší než v novější verzi. Verze z roku 2010 koresponduje se současným trendem, mužný hrdina ve zbroji, Medusa zlá, ale krásná, obludy obrovské a strašlivé.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

8. SLIDE

Závěrečné opakování řeckých bájí (viz obr. 3). Po klepnutí vedle jednotlivých hvězdiček se objeví otázka a po klepnutí na otazník vedle se objeví odpověď.

Je možné rozdělit třídu na dvě skupiny. Vždy jeden žák (nebo dvojice, podle počtu žáků ve třídě) z každé skupiny se bude snažit odpovědět správně rychleji než jeho soupeř.

Na slidu je vpravo nahoře umístěn *sčítač skóre*. Skupina s vyšším počtem bodů vyhrává.

Obrázek 3: 8. slide multimediální prezentace *Řecké báje 2*

Otázky:

1. Kdo musel valit kámen na kopec?

Správná odpověď: Sisyfos

2. Kdo zabil Medusu?

Správná odpověď: Perseus

3. Kdo uhádl hádanku od Sfingy?

Správná odpověď: Oidípus

4. Kdo nechal zkamenět Krakena?

Správná odpověď: Perseus

5. Které obrovské tvory přelstil Odysseus?

Správná odpověď: Kyklopy

6. Komu se rozpadla sestrogená křídla?

Správná odpověď: Ikarovi

7. Kterého tvora musel Théseus porazit, aby osvobodil Athény?

Správná odpověď: Minotaura

8. Který hrdina vymyslel trojského koně?

Správná odpověď: Odysseus

9. Který Titán stvořil prvního člověka a navrátil lidem oheň?

Správná odpověď: Prométheus

10. Který hrdina přemohl Nemejského lva, Hydru a další bytosti?

Správná odpověď: Hérakles

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 12 minut i s ukončením hodiny)

9. SLIDE

Aktivita pro rychlejší třídu: Znáš řecké bohy? (viz obr. 4)

Na slidu je šest obrázků řeckých bohů. V levé dolní části slidu se nacházejí jména jednotlivých bohů. Vyvolaný žák přijde k interaktivní tabuli, prstem chytí vybrané jméno boha a přetažením ho přiřadí ke správnému obrázku. Zbylí žáci potvrdí, či vyvrátí správnost úkonu, my zkontrolujeme.

Správná řešení:

1. Zeus
2. Poseidon
3. Hádes
4. Athéna
5. Áres
6. Afrodita

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

Obrázek 4: 9. slide multimediální prezentace Řecké báje 2

10. SLIDE

Použité zdroje.

11. SLIDE

Použité obrázky.

6.3 METODICKÝ MANUÁL KAREL POLÁČEK 1

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Sedmý

TÉMA: Karel Poláček, Bylo nás pět

KLÍČOVÁ SLOVA: Karel Poláček, humoristická próza, Bylo nás pět, jazykové vrstvy

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, občanské, pracovní

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Zeměpis

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák umí interpretovat Poláčkův citát (viz slide č. 4); umí stručně popsat Poláčkovu tvorbu a jmenovat alespoň jedno jeho dílo; dokáže na základě přečteného úryvku z díla Bylo nás pět zodpovědět zadané otázky (viz slide č. 9); dovede vyjádřit svůj názor a vzájemně porovnat přečtený úryvek a zhlédnutou seriálovou ukázkou díla Bylo nás pět

POMŮCKY: Výukový materiál Karel Poláček 1 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text z díla Bylo nás pět (viz Příloha G), videoukázka ze seriálu Bylo nás pět: 1. díl Pěkné vysvědčení z roku 1994 (viz Příloha H)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Uvedeme hodinu. Téma nezveřejníme, protože se ho žáci dozvědí z dalšího slidu.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Žáci mají za úkol uhodnout příjmení spisovatele a názvy děl, která napsal, z obrázkových indicií (viz obr. 5). Pokud si nebudou s díly vědět rady či budeme

chtít žáky obohatit o další Poláčkova díla, je možné klepnout na obrázek „Poláčka“ (malého chlapce stojícího před polskou vlajkou) a otevře se webová stránka <http://www.cesky-jazyk.cz/zivotopisy/karel-polacek.html> (otevře se za předpokladu, že počítač je připojen k internetu). Na webové stránce jsou vypsaná Poláčkova díla.

Pro přehlednost je doporučeno využít funkci *reflektor*, kterou nabízí program SMART Notebook 10. Funkci *reflektor* nalezneme v oznamovací oblasti (spodní lišta operačního systému Windows) při klepnutí na ikonu *SMART Board*. Z nabídky vybereme *Jiné nástroje SMART* → *Reflektor*.

Touto pomůckou zvýrazníme názvy děl, ze kterých žáci vyberou ta, která se hodí k obrázkovým indiciím.

Správné řešení:

Významný český spisovatel KAREL POLÁČEK napsal díla: BYLO nás PĚT, Muži v OFFSIDU, Povídky PANA KOČKODANA, EDUDANT a FRANCIMOR.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

Obrázek 5: 3. slide multimediální prezentace Karel Poláček 1

4. SLIDE

Žáci si prohlédnou vybrané přebaly děl, která napsal spisovatel Karel Poláček (muž na fotografii) a zároveň vysvětlí, jak rozumí jeho citátu napsanému v růžové bublině.

(Předpokládaná doba trvání aktivity 2 minuty)

5. SLIDE

Provedeme stručný výklad o Karlu Poláčkovi. Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

Karel Poláček

- 1892 Rychnov nad Kněžnou – 1945 ? koncentrační tábor
- spisovatel, humorista, novinář
- v dílech zobrazoval tragikomedii maloměstského života
- humor: střídání jazykových rovin, sarkasmus
- díla: Bylo nás pět, Muži v offsidu, Edudant a Francimor

(Předpokládaná doba trvání aktivity 5 minut)

6. SLIDE

Necháme žáky prohlédnout si příklady rozličných vydání Poláčkovy nejúspěšnější prózy Bylo nás pět.

(Předpokládaná doba trvání aktivity 1 minuta)

7. – 8. SLIDE

Společně s žáky si přečteme ukázkou z díla Bylo nás pět. Žáci dostanou text nakopírovaný. Slidy na tabuli slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 7 minut)

9. SLIDE

Následují otázky a úkoly vztahující se k přečtenému textu (viz obr. 6). Vyvolaný žák přijde k tabuli, vybere si obdélníček, který se mu líbí a klepne na něj. Zobrazí

se otázka, kterou žák zodpoví, nebo úkol, který splní. Nakonec klepneme na bílý obdélníček, pod kterým se schovává úkol pro všechny. Ten vypracuje každý žák zvlášť. Následuje společná kontrola úkolu.

Otázky a úkoly:

Nahrad' slovo *hanba* synonymem.

Jak se mají žáci chovat podle pana učitele? Kdy se tak mají chovat?

Jaký byl Karel Páta? Jaké měl postavení v třídním kolektivu?

Vysvětli, co znamená: „...*abychom ani o prázdninách nesložili ruce v klín*...“

Vysvětli, co znamená: „...*já bysem měl vzteka, kdybych zůstal sedět*...“

Vysvětli, co znamená: *dát počestnost*

Vysvětli, co znamená: *konina*

Jaký byl pan Fajst?

Úkol pro všechny: Vyhledejte a podtrhněte v textu slova nespisovná a jinou barvou slova obzvláště spisovná či knižní.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

OTÁZKY A ÚKOLY VZTAHUJÍCÍ SE K PŘEČTENÉMU TEXTU

- Nahrad' slovo *hanba* synonymem.
- Jaký byl Karel Páta? Jaké měl postavení ve třídním kolektivu?
- Vysvětli, co znamená:
- „...*abychom ani o prázdninách nesložili ruce v klín*...“
- Jaký byl pan Fajst?

NAKONEC: ÚKOL PRO VŠECHNY

Obrázek 6: 9. slide multimediální prezentace Karel Poláček 1

10. SLIDE

Žákům spustíme videoukázku ze seriálu Bylo nás pět, 1. díl Pěkné vysvědčení (režie Karel Smyczek, 1994, celkový čas videoukázky je 00:04:31). Po zhlédnutí mají žáci za úkol porovnat textovou a seriálovou ukázkou.

Dolní dva obrázky vlevo na slidu představují dospělé herce Adama Nováka a Sandru Novákovou (sourozenci), kteří v seriálu hráli Petra Bajzu a Evu Svobodovou.

Seriálová ukázka není přímou součástí aplikace SMART Notebook, je třeba ji spustit zvlášť.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 6 minut)

11. SLIDE

Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

Bylo nás pět (1946)

- humoristická próza
- „útěšné“ dílo pro autora, vzpomínky na dětství
- příhody pěti kamarádů, kteří zažívají mnoho veselých a nezbedných dobrodružství
- dětský vypravěč – Petr Bajza

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

12. SLIDE

Na konci hodiny zadáme domácí úkol. Žáci si budou mít do příští hodiny literatury přečíst první tři kapitoly z díla Bylo nás pět.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty i s ukončením hodiny)

13. SLIDE

Použité zdroje.

14. SLIDE

Použité obrázky.

6.4 METODICKÝ MANUÁL KAREL POLÁČEK 2

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Sedmý

TÉMA: Karel Poláček, Bylo nás pět, Edudant a Francimor

KLÍČOVÁ SLOVA: Karel Poláček, humoristická próza, Bylo nás pět, Edudant a Francimor

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, občanské, pracovní, sociální a personální

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Výchova k občanství

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák umí velmi stručně popsat Poláčkovu tvorbu a vyjmenovat alespoň dvě díla; umí rozlišit hlavní postavy díla Bylo nás pět; dokáže chronologicky seřadit děj zadané ukázky z díla Edudant a Francimor

POMŮCKY: Výukový materiál Karel Poláček 2 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text z díla Edudant a Francimor (viz Příloha G)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Žákům připomeneme téma minulé hodiny – Karel Poláček, Bylo nás pět. Na to navážeme.

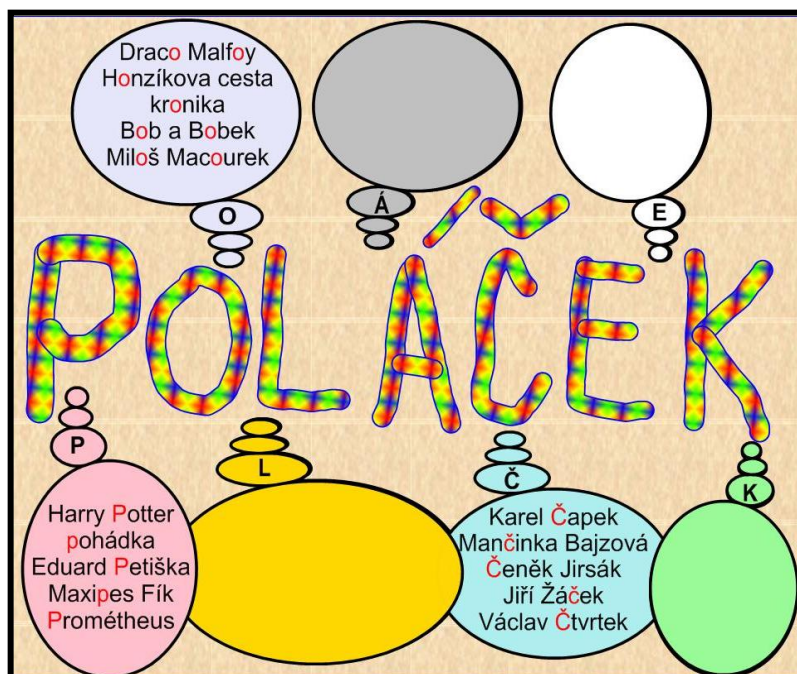
(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Žáci mají za úkol vymyslet 7 slov týkajících se literatury tak, aby v nich byla obsažena písmena slova POLÁČEK (v každém jednotlivém slovu týkající se literatury bude obsaženo jedno písmeno ze slova Poláček). Pro lepší pochopení klepneme na růžovou bublinu s písmenem P. Objeví se možné varianty (viz obr. 7).

Až budou žáci hotovi, pochlubí se s vymyšlenými slovy. Po klepnutí na jednotlivé bubliny můžeme ukázat další možné varianty. Nakonec si ústně zopakujeme, co víme o Karlu Poláčkovi.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 6 minut)

Obrázek 7: 3. slide multimediální prezentace Karel Poláček 2

4. SLIDE

Pro zopakování hlavních postav z díla *Bylo nás pět* nám poslouží *generátor slov*. Po klepnutí na žábu se budou objevovat náhodně jména postav. Žáci mají za úkol určovat, koho dané postavy v díle *Bylo nás pět* představují.

Správná řešení:

Antonín Bejval – jeden z party pěti kluků, syn majitele povoznictví, mívá nápady na bláznivé hry a dobrodružství

Čeněk Jirsák – jeden z party pěti kluků, syn výrobce čepic a papučí, zbožný, jeho koníčkem je sběr hříchů ke zpovědi

Eduard Kemlink – jeden z party pěti kluků, syn úředníka, chytrý, vlastní psa Pajdu

Eva Svobodová – spolužačka, láska Petra Bajzy, dcera cukráře

Karel Páta – spolužák, neoblíbený, „šprt“

Kristýna – služebná u Bajzů

Ladislav Bajza – starší bratr Petra Bajzy

Mančinka – mladší sestra Petra Bajzy

Otakar Soumar – obézní spolužák, má francouzskou vychovatelku

Pajda – pes, patří Kemlinkovým

pan Fajst – obyvatel městečka, neustále si stěžuje na mládež

pan Zilvar – obyvatel městečka, válečný invalida, žebrák

Pepa Zilvar – jeden z party pěti kluků, syn žebráka, bydlí v chudobinci, několikrát propadl, kouří, statečný

Petr Bajza – jeden z party pěti kluků, vypravěč, syn majitele koloniálu, bystrý, kamarádský, vyvádí samé lumpárny, snaží se mluvit přehnaně spisovně

Rampepurda – přezdívka Kristýny

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

5. SLIDE

Klepnutím na obrázek obalu CD Bylo nás pět spustíme audioukázku z díla Bylo nás pět namlouvenou Františkem Filipovským (úryvek z části díla, kdy chlapci pomáhají nosit vodu zvířatům v cirkusu, celkový čas audioukázky je 00:04:04).

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

6. SLIDE

Na slidu je zadání písemné práce, na kterou budou mít žáci 10 minut. Nejprve si společně přečteme všechny otázky a úkoly, aby všichni rozuměli zadání. Potom mohou žáci začít pracovat.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 15 minut)

7. SLIDE

Žákům představíme další dílo Karla Poláčka – Edudant a Francimor (na obrázku je vlevo Francimor, vpravo Edudant). Následně vysvětlíme zadání úkolu, který se nachází na dalším slidu. Žáci uvidí šest úryvků z díla Edudant a Francimor. Úryvky ale nejsou ve správném pořadí. Žáci je musí chronologicky seřadit.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

8. SLIDE

Zpřeházené úryvky z díla Edudant a Francimor mají žáci za úkol chronologicky seřadit.

Dle časových možností můžeme žákům rozdat do dvojice nakopírované úryvky, aby se každý pár pokusil společně splnit úkol, nebo celou aktivitu provedeme společně na tabuli pomocí přesouvání textů.

Správné řešení: pořadí: 3., 6., 5., 4., 2., 1.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

9. – 10. SLIDE

Společně s žáky si přečteme ukázkou z díla Edudant a Francimor. Žáci dostanou text nakopírovaný.

Slide na tabuli slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 6 minut i s ukončením hodiny)

11. SLIDE

Použité zdroje a použité obrázky.

6.5 METODICKÝ MANUÁL KAREL HYNEK MÁCHA 1

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Osmý

TÉMA: Romantismus, Karel Hynek Mácha, Máj

KLÍČOVÁ SLOVA: Romantismus, Karel Hynek Mácha, Máj, lyrickoepická báseň, umělecké prvky v poezii

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Kompetence k řešení problémů, komunikativní, občanské, pracovní

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Estetická výchova, hudební výchova, občanská výchova, výtvarná výchova

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák je schopný utvořit asociace s pojmem romantismus; umí stručně charakterizovat romantismus; dokáže zařadit K. H. Máchu do kontextu české literatury a vyjmenovat alespoň dvě jeho díla

POMŮCKY: Výukový materiál Karel Hynek Mácha 1 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Uvedeme hodinu. Téma nezveřejníme, protože se ho žáci dozvědí až z dalšího slidu.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Odhalíme křížovku zaměřenou na pojmy patřící do teorie literatury (viz obr. 8).

Z tajenky se žáci dozvědí jméno autora, který bude hlavním tématem hodiny.

Po klepnutí vedle každého posledního políčka v řádku se objeví indicie. Vyvolaní žáci přijdou k interaktivní tabuli a zapíší správné pojmy do křížovky.

Obrázek 8: 3. slide multimediální prezentace Karel Hynek Mácha 1

Křížovka:

1. Opak tragédie.

Správná odpověď: komedie

2. Oslavná lyrická báseň.

Správná odpověď: óda

3. Zvuková shoda hlásek (slabik) na konci veršů.

Správná odpověď: rým

4. Veršované dílo (lyrické, epické či lyrickoepické)

Správná odpověď: báseň

5. Lyrickoepická báseň s pochmurným dějem a tragickým koncem.

Správná odpověď: balada

6. Prozaický žánr, ve kterém vítězí dobro nad zlem.

Správná odpověď: pohádka

7. Literární druh, v němž jsou zachyceny bezprostřední pocity, dojmy, nálady a myšlenky.

Správná odpověď: lyrika

8. Umělecký prostředek – zživotnění (zosobnění).

Správná odpověď: personifikace

9. Krátká, převážně satirická báseň s vyhrocenou pointou.

Správná odpověď: epigram

10. Obrazová báseň.

Správná odpověď: kaligram

11. Záměrné uspořádání zvukových prvků v básni, jež se pravidelně opakují v každém verši.

Správná odpověď: rytmus

12. Pojmenování předmětů nebo jevů porovnáním s něčím podobným.

Správná odpověď: přirovnání

13. Slohový útvar popisující vlastnosti určité osoby.

Správná odpověď: charakteristika

14. Lyrickoepická báseň nejčastěji s milostnou nebo romantickou tematikou.

Správná odpověď: romance

TAJENKA: Karel Hynek Mácha

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 12 minut)

4. SLIDE

Karel Hynek Mácha byl nejvýznamnějším českým představitelem romantismu.

Využijeme metodu *brainstorming*: „Co si žáci představí pod pojmem romantismus?“ Vyvolání žáci mohou chodit k interaktivní tabuli a zapisovat své nápady na linky mezi otazníky. Nakonec provedeme rychlé vyhodnocení aktivity.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

5. SLIDE

Na slidu vidíme 12 tvrzení o romantismu. Žáci mají za úkol uhodnout, které znaky opravdu tento směr popisují. Po klepnutí na políčka pod jednotlivými tvrzeními se ukáže, která jsou pravdivá a která nikoliv.

Tento slide může sloužit jako zápis do sešitů. Žáci si opíší pouze pravdivé znaky romantismu. Pro přehlednost klepneme na nepravdivá tvrzení, která zmizí.

Pravdivé znaky:

- vznik v 1. polovině 19. století
- motivy: tajemno, příroda, dálky, poutník

- básník je citlivý, hledá sebe sama
- básník prožívá konflikt se světem a zklamání
- útek od reality, nitro, sny, volnost
- vztah k přírodě a cestování
- obrazná pojmenování, víceznačnost slov, kontrasty

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 8 minut)

6. SLIDE

V návaznosti na předchozí slide by bylo dobré se zmínit o romantických hudebních skladatelích a romantismu ve výtvarném umění. Poté provedeme stručný výklad o Karlu Hynku Máchovi. Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

Karel Hynek Mácha

- 1810 Praha – 1836 Litoměřice
- nejvýznamnější český romantik
- zakladatel moderní české poezie
- současníky nepochopen
- díla:

Konkrétní díla Máchy žáci vylouští až z dalšího slidu.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

7. SLIDE

Žáci mají za úkol poznat, která díla Karel Hynek Mácha napsal a která jsou pouze vymyšlená. Pomohou jim k tomu obrázky sloužící jako nápovědy (viz obr. 9). Správné názvy děl vyvolání žáci přetáhnou na obrázek. Zbylí žáci potvrdí, či vyvrátí správnost úkonu, my zkontrolujeme.

Správná řešení:

1. Noc na Bezdězu
2. Pout' Krkonošská
3. Křivoklad
4. Marinka
5. Máj

6. Cikáni

Skutečná Máchova díla si žáci zapíší do sešitů.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

Obrázek 9: 7. slide multimediální prezentace Karel Hynek Mácha 1

8. SLIDE

Následně žákům ukážeme obrázky: socha Karla Hynka Máchy a hrob na vyšehradském hřbitově, kam byly Máchovy ostatky přeneseny z Litoměřic v roce 1939. Zeptáme se žáků, zda vědí, kde se socha nachází?

Správná odpověď: na pražském Petříně

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

9. SLIDE

Spustíme audioukázky z básně Máj. Nejprve klepneme na první obrázek dívky vlevo, poté na knihu, na obrázek vězně, nakonec na obrázek muže vpravo. Žáci by se měli pohodlně usadit v lavici, zavřít oči a pozorně naslouchat.

Audioukázky:

1. ukázka: verše z 1. zpěvu („Byl pozdní večer – první máj“ až „bloudící co milenci sešly.“; celkový čas audioukázky je 00:01:22)

2. ukázka: verše z 2. zpěvu („*Jak krásná noc! Jak krásný svět*“ až „*u tichu vše umírá.*“; celkový čas audioukázky je 00:00:34)
3. ukázka: verše z 3. zpěvu („*Vyšlého slunce rudá zář*“ až „*až posléz v bledé jasno splyne.*“; celkový čas audioukázky je 00:00:44)
4. ukázka: verše z 3. zpěvu („*Po modrém blankytu bělavé páry hynou,*“ až „*šírou tu zemi, zemi jedinou!*“; celkový čas audioukázky je 00:01:21)

Měli bychom podotknout, že obrázky jsou dílem známého českého malíře Jana Zrzavého.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 7 minut i s ukončením hodiny)

10. SLIDE

Použité zdroje.

11. SLIDE

Použité obrázky.

6.6 METODICKÝ MANUÁL KAREL HYNEK MÁCHA 2

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Osmý

TÉMA: Máj

KLÍČOVÁ SLOVA: Romantismus, Karel Hynek Mácha, Máj, lyrickoepická báseň, láska k vlasti, oslava přírody

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, občanské, pracovní

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Estetická výchova, hudební výchova, občanská výchova, výtvarná výchova

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák umí stručně charakterizovat romantismus; dokáže zařadit K. H. Máchu do kontextu české literatury a vyjmenovat alespoň dvě jeho díla; dokáže provést jednoduchý rozbor díla Máj (určit hlavní motivy, vyjmenovat hlavní postavy, říci nějaké vlastnosti básně); v závěrečném opakování dovede vybrat z nabízených 4 možností tu správnou

POMŮCKY: Výukový materiál Karel Hynek Mácha 2 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text z díla Máj (viz Příloha G), videoukázky z filmu Máj z roku 2008 (viz Příloha H)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Žákům připomeneme téma minulé hodiny – Romantismus, Karel Hynek Mácha, Máj. Na to navážeme.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 1 minuta)

3. SLIDE

Spustíme první audioukázku básně Máj kliknutím na obrázek dívky vlevo, aby se žákům tyto verše vryly do paměti (celkový čas audioukázky je 00:01:22). Přitom provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

4. SLIDE

Vysvětlíme děj a kompozici básně Máj. Zdůrazníme ale, že děj v básni není tím nejpodstatnějším.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

5. – 6. SLIDE

Společně s žáky si přečteme ukázkou z díla Máj a budeme s ní pracovat dle potřeby. Žáci dostanou text nakopírovaný. Slide na tabuli slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

Hvězdičky na slidu mají funkci odkazu na slide č. 7, kde se nachází zápis do sešitů. Takto je možné pracovat s textem a zároveň nechat psát žáky postupně části zápisu. Na slidu č. 7 nás první hvězdička vrátí na slide č. 5 a druhá na slide č. 6.

Jednotlivé projevy různých motivů básně můžeme podtrhávat přímo na interaktivní tabuli odlišnými barvami, žáci pak ve svých nakopírovaných textech.

Například:

motiv dálky – hnědě podtrhneme na slidu č. 6 „*v daleké kraje*“, „*dálným nebem*“, „*dalekosáhlým během*“, „*u dlouhém dálném běhu*“...

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 17 minut)

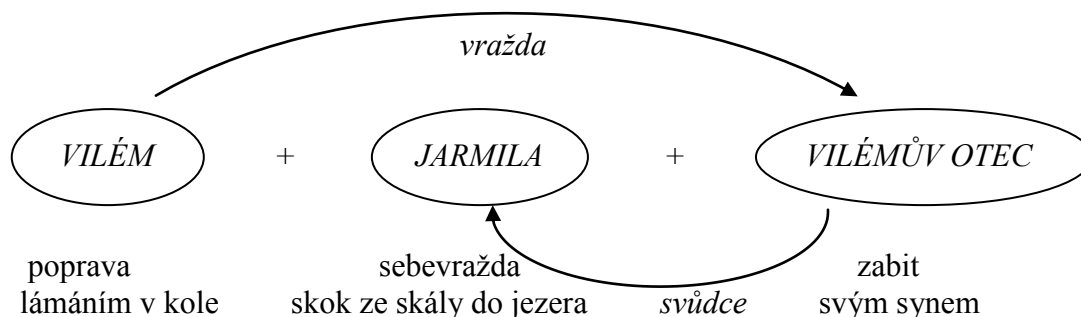
7. SLIDE

Žáci si dopíší zápis do sešitů. V případě potřeby je možno se pomocí klepnutí na hvězdičky vrátit k textu básně (první hvězdička vrátí výukový materiál na slide č. 5 a druhá na slide č. 6).

Zápis:

Máj

- lyrickoepická báseň
- dějiště Doksy, Máchovo jezero
- tři základní motivy:
 - 1) krása májové přírody
 - 2) láska (nešťastná)
 - 3) láska k vlasti
- smysly, barvy, zvuky, vůně, dálky, smutek
- hudebnost, gradace, kontrasty, personifikace

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

8. SLIDE

Spustíme dvě videoukázky z filmu *Máj* (režie F. A. Brabec, 2008; viz obr. 10). První scéna ukazuje sblížení Viléma a Jarmily (celkový čas videoukázky je 00:01:44), druhá začátek Vilémovy popravy (celkový čas videoukázky je 00:01:47).

Filmové ukázky nejsou přímou součástí aplikace SMART Notebook, je třeba je spustit zvlášť.

Klepnutím na obrázky Jarmily vlevo a poté Viléma vpravo můžeme také spustit audioukázky ze soundtracku k filmu *Máj* (režie F. A. Brabec, 2008).

Audoukázky:

1. ukázka: Support Lesbiens – *Máj* (celkový čas audioukázky je 00:01:01)

2. ukázka: Support Lesbiens – Ten pravý čas, postavte stan! (celkový čas audioukázky je 00:00:53)

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 7 minut)

Obrázek 10: 8. slide multimediální prezentace Karel Hynek Mácha 2

9. SLIDE

Závěrečné opakování. Následuje deset otázek, žáci mají na výběr ze čtyř možných odpovědí, vždy je pouze jedna správně.

Otázky:

1. Ve kterém století žil Karel Hynek Mácha?

Správná odpověď: 19. století

2. Do kterého uměleckého proudu patří Karel Hynek Mácha?

Správná odpověď: romantismus

3. Mezi Máchova díla nepatří...

Správná odpověď: Noc na Křivokladu

4. Ke znakům romantismu patří...

Správná odpověď: cestování

5. Kde stojí socha Karla Hynka Máchy?

Správná odpověď: v Praze (Petrín)

6. Mezi Máchova díla patří...

Správná odpověď: Pout' Krkonošská

7. Mezi znaky romantismu nepatří...

Správná odpověď: oslava života

8. Kdo v Máchově Máji zůstal naživu?

Správná odpověď: poutník

9. Co nepatří do základních motivů v Máchově Máji?

Správná odpověď: blízkost domova

10. S kým se Karel Hynek Mácha určitě nemohl setkat?

Správná odpověď: s Janem Werichem

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut i s ukončením hodiny)

10. SLIDE

Použité zdroje.

11. SLIDE

Použité obrázky.

6.7 METODICKÝ MANUÁL GEORGE ORWELL 1

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Devátý

TÉMA: George Orwell, Farma zvířat

KLÍČOVÁ SLOVA: George Orwell, Farma zvířat, antiutopický román

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Kompetence k řešení problémů, komunikativní, pracovní

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Dějepis, občanská výchova

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák dokáže stručně popsat osobu podle prvního dojmu a svůj názor zdůvodnit; umí přiřadit díla Farma zvířat a 1984 ke spisovateli G. Orwellovi; umí rozhodnout, která definice patří k jednotlivým pojmům (viz slide č. 7); dokáže vysvětlit význam jednotlivých přikázání z díla Farma zvířat

POMŮCKY: Výukový materiál George Orwell 1 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, nakopírovaný text z díla Farma zvířat (viz Příloha G)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny. Uvedeme hodinu. Téma nezveřejníme, protože se ho žáci dozví až z dalšího slidu.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

3. SLIDE

Následuje aktivita zaměřená na první dojem. Na slidu žáci vidí 6 mužů (viz obr. 11). Mají za úkol napsat, jak na ně každý jednotlivý muž působí (např. pomocí tří přídavných jmen) a jaké nejspíše vykonává zaměstnání.

Obrázek 11: 3. slide multimediální prezentace George Orwell 1

Poté řekneme žákům, že jeden z těchto mužů je „masový vrah“. Každý žák si u sebe poznačí, kdo by to asi podle jeho názoru mohl být.

Když jsou žáci hotovi, postupně vyhodnotíme muže na obrázcích. Nejdříve se vysloví vyvolaní žáci, jak na ně osoba působí a jaké asi vykonává zaměstnání. Poté se přihlásí žáci, kteří si myslí, že je to masový vrah. Nakonec prozradíme, kdo daná osoba skutečně je.

Po klepnutí na dolní části obrázků se objeví jména osob.

Osoby:

1. Karel Čapek
2. Jan Werich
3. Oscar Wilde
4. Franz Kafka
5. Josef Stalin – masový vrah
6. George Orwell

Na úplný konec aktivity zhodnotíme slovní zásobu žáků a jejich přesnost shody prvního dojmu se skutečností. Upozorníme je, že první dojem je důležitý (Měli bychom se snažit, abychom sami působili na první dojem co nejlépe.), ale může

být často zavádějící (Většina žáků netipovala, v závislosti na prvním dojmu, Josefa Stalina jako masového vraha.).

Všichni muži, až na jednoho, jsou velmi slavní spisovatelé a tímto způsobem si je žáci lépe zapamatují. Josef Stalin je do slidu umístěn z důvodu spojitosti s dílem, které napsal George Orwell, muž na posledním obrázku, o kterém si v hodině řekneme více.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

4. SLIDE

Žáci mají za úkol pokusit se uhádnout název díla George Orwella z obrázkových indicií. Po klepnutí doprostřed obrazovky (na ptáčka s roztaženými křídly) se objeví název díla FARMA ZVÍŘAT.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

5. SLIDE

Žáci mají za úkol pokusit se uhádnout název dalšího díla George Orwella z poskytnutých indicií. Po klepnutí doprostřed obrazovky (na slovo *Barinka*) se objeví název díla 1984.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

6. SLIDE

Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

George Orwell

- 1903 Indie –1950 Londýn
- britský novinář, spisovatel
- skutečné jméno Eric Arthur Blair
- světová popularita díky alegorickým antiutopickým románům *Farma zvířat* a *1984*

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 3 minuty)

7. SLIDE

Nyní žákům vysvětlíme, co znamenají pojmy *alegorie*, *utopie*, *antiutopie*. Vyvolaní žáci zkusí přetažením přiřadit nápis ke správné definici. Tento slide může sloužit jako zápis do sešitů.

Pojmy:

alegorie

= jinotaj; něco, co má kromě doslovného významu ještě význam skrytý, který je důležitější

utopie

= idealizovaná, žádoucí společnost nebo stát, realizace je ale nereálná, nemožná
antiutopie

= fiktivní společnost, která se vyvinula špatným směrem, varování před možným zneužitím vědy, techniky, pokroku

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

8. – 11. SLIDE

Společně s žáky si přečteme ukázkou z díla *Farma zvířat*. Žáci dostanou text nakopírovaný. Slidy slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut)

12. SLIDE

Práci s textem představují otázky a úkoly vztahující se k přečtené ukázce (viz obr. 12). Po klepnutí vedle otazníků se budou objevovat otázky a úkoly, které musí žáci správně zodpovědět. Text odkrýváme v pořadí odshora dolů (otázky na stejné úrovni zleva doprava).

Otázky a úkoly:

1. Shrňte obsah ukázky.
2. Co je to senoseč? (= sklizeň sena)
3. Jaký názor máte na sedm přikázání?
4. Proč prasata vymyslela zrovna tato přikázání? Zdůvodněte.
5. Jsou si teď všechna zvířata rovna?

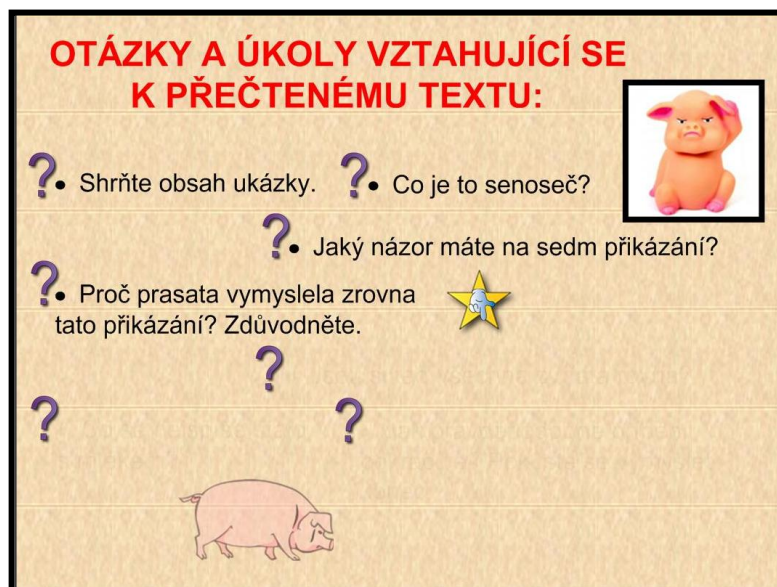
6. Co se nejspíše stalo s mlékem?

7. Jak pravděpodobně příběh pokračuje? Pokuste se vymyslet konec.

Hvězdička vedle čtvrté otázky slouží k odkazu na slide s příkázáními. Klepnutím na ni se přesuneme na sedm příkázání. Stejným způsobem se dostaneme zpět.

Nakonec žákům slíbíme, že konec příběhu se dozví příští hodinu z filmové ukázky.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 10 minut i s ukončením hodiny)

Obrázek 12: 12. slide multimediální prezentace George Orwell 1

13. SLIDE

Použité zdroje.

14. SLIDE

Použité obrázky.

15. SLIDE

Zde se nachází sedm zvířecích příkázání, která slouží jako odkaz a doplňují otázky z 12. slidu.

6.8 METODICKÝ MANUÁL GEORGE ORWELL 2

PŘEDMĚT: Český jazyk a literatura

ROČNÍK: Devátý

TÉMA: Farma zvířat, 1984

KLÍČOVÁ SLOVA: George Orwell, Farma zvířat, 1984, antiutopický román

KLÍČOVÉ KOMPETENCE: Komunikativní, občanské, pracovní

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA: Mediální výchova, osobnostní a sociální výchova

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY: Anglický jazyk, dějepis, občanská výchova

KOGNITIVNÍ CÍLE HODINY: Žák dokáže popsat vlastními slovy děj díla Farma zvířat a vyjádřit jeho hlavní myšlenku; dokáže vyjmenovat některé hlavní postavy; je schopen vidět podobnost mezi díly Farma zvířat a 1984 v porovnání s komunismem

POMŮCKY: Výukový materiál George Orwell 2 (viz Příloha H), interaktivní tabule SMART Board, videoukázka z filmu Farma zvířat z roku 1954 (viz Příloha H), nakopírovaný text z díla 1984 (viz Příloha G)

1. SLIDE

1. slide slouží k představení výukového materiálu.

2. SLIDE

Žákům připomeneme téma minulé hodiny – George Orwell, Farma zvířat. Na to navážeme.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 1 minuta)

3. SLIDE

Spustíme videoukázku z filmu Farma zvířat (režie J. Batchelor, 1954, videoukázka je v anglickém znění s českými titulky, celkový čas videoukázky je 00:06:16). Žáci se dozví, jak skutečně příběh končí. Přitom provedeme administrativu, kterou vyžaduje začátek vyučovací hodiny.

Filmová ukázka není přímou součástí aplikace SMART Notebook, je třeba ji spustit zvlášť.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 7 minut)

4. SLIDE

Žáci mají za úkol zodpovědět otázky vztahující se k filmové ukázce. Otázky se objeví po klepnutí do místa vedle otazníků.

Otázky:

1. Co měla znamenat změna, kterou viděl oslík v ukázce (prase se mu přeměnilo na člověka)?
2. Byla dodržována původní stanovená příkázání?
3. Nepřipomíná vám tento příběh něco z opravdového života?

Navedeme žáky na podobnost příběhu s komunismem.

Hvězdička nad druhou otázkou slouží k odkázání na slide s příkázáními. Klepnutím na ni se přesuneme na sedm příkázání. Stejným způsobem se dostaneme zpět.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 6 minut)

5. SLIDE

Které hlavní postavy z díla si žáci pamatují? Pomocí nástroje stínování obrazovky *rolety* postupně odkryjeme obrázky a nápisy s hlavními postavami (viz obr. 13).

Koho jednotlivé zvířecí postavy představují?

Správná řešení:

prase Major = Lenin

prase Napoleon = Stalin

prase Kuliš = Trockij

prase Pištík = propaganda a manipulace

osel Benjamin = inteligentní, vidí pravdu a tuší důsledky, ale nevidí možné východisko

koně Boxer a Lupina = pracující lid, který věří v rovnost

psi = tajná policie

ovce = tupý dav

Myslí si žáci, že byly všechny obrázky vhodně zvoleny, nebo by se k povahám postav hodily spíše jiné, lépe vystihující charakter? Po klepnutí se obrázky změní na vhodnější (animované postavy z filmu Farma zvířat).

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 5 minut)

Obrázek 13: 5. slide multimediální prezentace George Orwell 2

6. SLIDE

Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

Farma zvířat (1945)

- Román, forma bajky, stojí proti totalitě (komunismus, socialismus).
- Zvířata na farmě se vzbouřila, vyhnala všechny lidi i s majitelem panem Jonesem. Zvířata se radovala z vítězství. Začas se ale ujala vlády prasata a nastala opět diktatura.
- „Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.“

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 4 minuty)

7. – 9. SLIDE

Provedeme stručný výklad o díle 1984 (Musíme zdůraznit rok vydání knihy – 1949.) a společně si přečteme ukázkou. Žáci dostanou text nakopírovaný.

Slidy slouží k ucelení výukového materiálu, lepší orientaci v textu a možnosti ukázat na jeho jednotlivé části.

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 8 minut)

10. SLIDE

Žáci si napíší zápis do sešitů.

Zápis:

1984 (vyšlo 1949)

- antiutopický román
- hlavní hrdina Winston Smith
- ovládnutí člověka absolutní totalitou
- „Velký bratr tě sleduje!“

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 2 minuty)

11. SLIDE

Následuje osmisměrka zaměřená na známá díla českých spisovatelů (viz obr. 14). Žáci mají za úkol vyhledat 11 děl a přeškrtnout je rovnou čarou. Názvy jsou v osmisměrce ukryty pouze ve svislém a vodorovném směru, diagonálně nikoli. Při nalezení díla vyvolaní žáci řeknou, kdo ho napsal a určí obrázek, na kterém se daný spisovatel nachází. Klepnutím na levý dolní okraj jednotlivých obrázků zobrazíme jméno daného autora.

Po vyškrtání všech děl vyjde ze zbylých písmen tajenka, kterou žáci vypíší pod osmisměrku.

Ukrytá díla:

Čapek, Karel – Dášeňka

Erben, Karel Jaromír – Kytice

Havlíček Borovský, Karel – Tyrolské elegie

Jirásek, Alois – Temno

Mácha, Karel Hynek – Máj

Němcová, Božena – Babička

Neruda, Jan – Hřbitovní kvítí

Nezval, Vítězslav – Pantomima

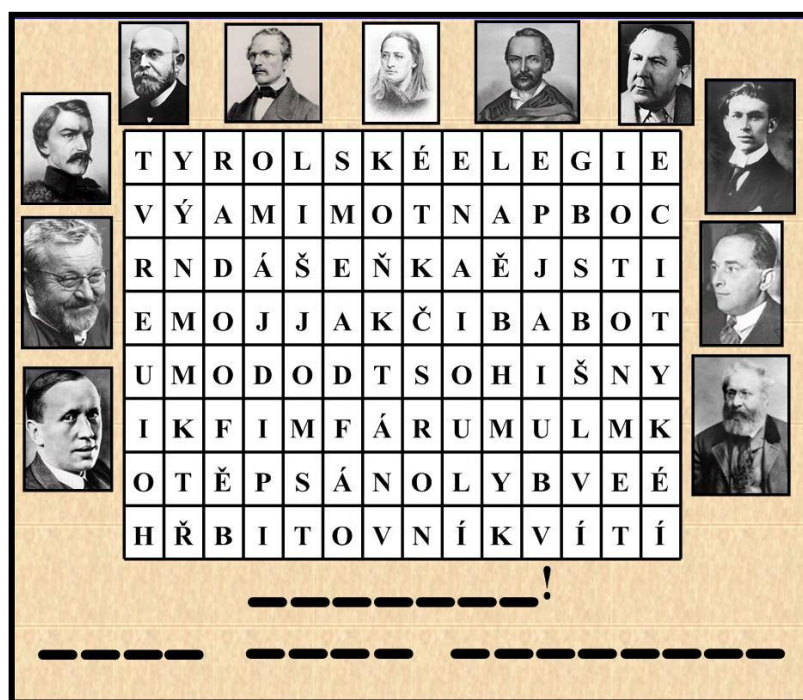
Poláček, Karel – Bylo nás pět

Werich, Jan – Fimfárum

Wolker, Jiří – Host do domu

Tajenka: Výborně! Jste moji šikulové

(Předpokládaná doba trvání aktivity: 12 minut i s ukončením hodiny)

Obrázek 14: 11. slide multimediální prezentace
George Orwell 2

12. SLIDE

Použité zdroje.

13. SLIDE

Použité obrázky.

7 AUTOEVALUACE JEDNOTLIVÝCH VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

Všech 8 výukových materiálů bylo v průběhu května odučeno autorkou na 2 základních školách v Liberci (Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace – tabule značky SMART Board²³; Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace – tabule značky ActivBoard²⁴)

ZŠ Ještědská vlastní interaktivní tabule značky ActivBoard, tudíž tomu musela autorka přizpůsobit své výukové materiály a převést je z aplikace SMART Notebook (pro interaktivní tabule SMART Board) do aplikace ActivInspire (pro interaktivní tabule ActivBoard, nekomerční produkt). Charakter i vzhled programu zůstal zachován.

Materiály Řecké báje 1,2 a Karel Poláček 1,2 odučila a zpětně zhodnotila i slečna učitelka Bc. Ludmila Jeníková, která učí na ZŠ Jablonné v Podještědí, U Školy 98, příspěvkové organizaci.²⁵

7.1 VÝUKOVÉ MATERIÁLY CELKOVĚ

Výukové materiály naplnily autorčino očekávání a stanovené cíle. Multimediální prezentace se ukázaly být plně funkční až na drobné nedostatky, které byly v průběhu zpracování diplomové práce odstraněny. Výběr témat vzhledem k jednotlivým ročníkům se ukázal jako vhodný, zvolené metody a cvičení jako přiměřené, efektivní a žáky motivující. Celkově vzbudily výukové materiály u dětí zájem, podpořily jejich aktivitu v hodině a zpětné hodnocení bylo až na malé výjimky velmi kladné.

Časové rozložení aktivit v jednotlivých hodinách se projevilo jako dobře zvolené, vzhled programů i délka a náročnost textů určených k přečtení byly posouzeny jako adekvátní vzhledem ke každému ročníku. Splnění kognitivních cílů vyučovacích hodin bylo slovně i písemně ověřeno.

²³ Viz potvrzení, hodnocení a fotodokumentace v Příloze B a C.

²⁴ Viz potvrzení, hodnocení a fotodokumentace v Příloze D a E.

²⁵ Viz potvrzení a hodnocení v Příloze F.

Zjistilo se, že každá interaktivní tabule je trochu jiná, tudíž je žádoucí před vyučováním multimediální prezentaci zkontrolovat (zhodnotit viditelnost obrázků, jinak zformátovat text, poupravit...nastal totiž případ, kdy se text v aplikaci samovolně posunul do nečitelného místa na tabuli, bylo třeba ho tedy aktuálně přemístit) či zkalibrovat tabuli.

7.2 ŘECKÉ BÁJE 1

Téma řeckých bájí (zejména báje O Sisypovi) bylo autorkou odučeno na obou zmíněných základních školách, na ZŠ Ještědská v 6. třídě a na ZŠ Česká v 6. a 7. třídě.

V původní verzi multimediální prezentace chyběl slide č. 4 se skloňováním podstatného jména Zeus. Při výuce řeckých bájí se přišlo na problém, že ne všichni žáci šestých tříd umí správně vyskloňovat jméno Zeus, proto byl do konečné verze slide s morfologickou tematikou přidán.

Barvy nápisů na slidech č. 6 a 7 byly pečlivě zvoleny, aby byly dobře viditelné na interaktivních tabulích. Přiřazování jmen hrdinů obrázkům žáky viditelně bavilo, zvláště pak, když mohli sami jména uchopit a přetahovat po ploše tabule.

Na slidu č. 10 je na měřiči času nastaveno 5 minut pro vypracování odpovědí na 6 otázek. Většině žáků 6. i 7. tříd stačily minuty 3 (nastavení počátečního času na odpočítávání je možno si kdykoli libovolně změnit).

7.3 ŘECKÉ BÁJE 2

Téma řeckých bájí (zejména báje o Perseovi) bylo autorkou též odučeno na obou zmíněných základních školách, na ZŠ Ještědská v 6. třídě a na ZŠ Česká v 6. a 7. třídě.

Je složité odhadnout, jak dlouhý čas zabere aktivita určená pro slide č. 4, protože některým žákům se píseň Trojský kůň líbí a chtějí si ji zazpívat vícekrát,

jiný kolektiv naopak zájem nejeví. Je možné přislíbit žákům opakované spuštění audioukázky na konci hodiny, pokud zbude čas.

Bylo vyzkoušeno, že žáci alespoň některé filmy ze slidu č. 5 a č. 6 viděli a znají je. Nebývá tedy problémem včlenit je do výkladu a odkazovat se na ně.

Videoukázky z filmu *Souboj Titánů*²⁶ a obrázky na slidu č. 7 mohou být za slunečného počasí velmi špatně vidět, je potřeba co nejvíce zatemnit třídu.

Závěrečné opakování řeckých bájí ze slidu č. 8 lze uskutečnit mnoha způsoby. Sama autorka v jedné 6. třídě zvolila rozdělení kolektivu na 2 skupiny, v nichž každý žák musel zodpovědět jednu otázku dříve než jeho soupeř. Žáci se projeví jako velmi soutěživí a když člen jejich skupiny neobdržel bod, nesli to nelibě. Některým se nelíbila odpovědnost za skupinu.

Ve druhé 6. třídě byla vyzkoušena práce ve dvojicích. Zvolená metoda se těšila největší oblibě, žáci se vzájemně doplňovali.

V 7. třídě byla vyzkoušena samostatná práce, každý žák si zapisoval své odpovědi, na závěr byly otázky vyhodnoceny. Každý se musel spoléhat jen sám na sebe, což někomu vyhovovalo, někomu naopak.

Třídní kolektivy žáků jsou odlišné, preferují jiný způsob práce, tudíž záleží na učiteli, jak žáky rozdělí při závěrečném opakování, čeho chce docílit, jakou sociální a personální dovednost chce procvičit a kolik si na tuto aktivitu vynahradí času.

Doplňková aktivita na slidu č. 9 se pro žáky ukázala jako velmi jednoduchá, ve většině případů ji do 2 minut zvládli. Učitel má tedy možnost jména bohů (nebo jejich funkce) vymazat a žáci je napíší na interaktivní tabuli sami. Nejtěžší variantou by mohlo být, aby žáci poznali pouze z obrázku jméno boha i jeho funkci.

7.4 KAREL POLÁČEK 1

Téma Karel Poláček a jeho dílo *Bylo nás pět* bylo autorkou odučeno na ZŠ Česká v 7. třídě.

²⁶ *Souboj Titánů*: režie D. Davis, 1981.

Pro žáky nepředstavovalo uhodnutí autora za pomoci obrazové indicie problém (slide č. 3). Jisté potíže jim ale činila jednotlivá díla, nejvíce Edudant a Francimor. Děti zřejmě knížku zfilmovanou do podoby Večerníčku neviděly. K uhádnutí ale dobře posloužil odkaz na internetovou stránku s Poláčkovými díly. Tato aktivita zabrala celkově 6 minut, což bylo o minutu víc, než se předpokládalo. Metodický manuál ale zůstal nezměněn v tomto časovém údaji, jelikož zpoždění souviselo i s malými kázeňskými nedostatky.

Vysvětlení pointy citátu ze slidy č. 4 představovalo pro žáky opravdovou výzvu. Dle zkušeností autorky mají žáci ve většině případů potíže s interpretací citátů, přísloví, pranostik atp., proto je třeba tuto činnost procvičovat při každé příležitosti.

Vybranou ukázkou z díla Bylo nás pět považovali žáci za humornou, což bylo pro autorku důkazem správné volby právě tohoto úryvku.

Otázky týkající se přečteného textu byly pro některé žáky obtížné, zvláště když museli nahradit slovo synonymem či vyložit význam určitého výrazu. Je vhodné rozvíjet u dětí slovní zásobu, aby jim tyto typy úkolů nečinily potíže.

Seriálovou ukázkou přivítali žáci s nadšením. S ním také poté porovnávali viděné s čteným.

Adekvátnost domácího úkolu (přečíst tři kapitoly z díla Bylo nás pět) byla ověřena u třídní učitelky, která by žáky nechala klidně přečíst knihu celou (což je možné v delším časovém rozpětí, ne pouze do příští hodiny).

7.5 KAREL POLÁČEK 2

Návazná hodina s tématem děl Karla Poláčka byla též autorkou odučena na ZŠ Česká v 7. třídě.

Aktivitu ze slidy č. 3 je možné žákům ztížit tím, že by museli vymýšlet pouze slova související s literaturou začínající na dané písmeno (stávající zadání úkolu je vymyslet slova související s literaturou tak, aby se v nich dané písmeno jakýmkoli způsobem vyskytovalo). Žáci ze ZŠ Česká nejprve vypracovali původní zadání úkolu písemně. Protože pracovali rychle, bylo jim ještě zadáno

vymýšlení výrazů souvisejících s literaturou ústně tak, aby slova začínala na jednotlivá písmena ze slova POLÁČEK. Ani to jim nečinilo potíže.

Generátor slov ze slidy č. 4 žáky pobavil, postavy vždy ale neidentifikovali správně. Činnost byla tedy zopakována hned po poslechu audioukázky z díla Bylo nás pět. Výsledek byl již o mnoho lepší. Generátor má tu slabinu, že nejde zvětšit, je tedy přínosné jména postav z knihy číst nahlas, aby ani žáci v zadních lavicích nebyli znevýhodněni.

Písemná práce přinesla uspokojivé výsledky, bylo zřejmé, kdo dával pozor a splnil domácí úkol a kdo nikoli.

Aktivitu ze slidy č. 8 (chronologické seřazení částí ukázky z díla Edudant a Francimor) dostali žáci nakopírovanou do dvojic. V mnoha případech zaměňovali pořadí úryvků č. 5 a 6. Bylo jim třeba vysvětlit, proč je správné pořadí jiné, než si mysleli oni.

7.6 KAREL HYNEK MÁCHA 1

Téma romantismus, Karel Hynek Mácha a jeho dílo Máj bylo autorkou odučeno na ZŠ Česká ve dvou 8. třídách.

Celkově žáci reagovali na hodinu s interaktivní tabulí kladně, ale pouze někteří chtěli dobrovolně chodit k tabuli a pracovat s ní.

Křížovka ze slidy č. 3 byla pro žáky dle očekávání obtížnější, jelikož jde o pojmy z literární teorie, která nebývá příliš oblíbená. Nakonec bylo nutno žákům poradit pouze jeden výraz, a to kaligram.

Jelikož v těchto třídách bylo již téma českého romantismu odučeno, představovala tato hodina (a následující, viz kap. 7.7) opakování. Žáci si dobře poradili se znaky romantismu, uměli ho správně popsat. Pro pár z nich ale představoval problém slide č. 7. Správné názvy děl se mají přiřazovat k obrázkům, které slouží jako nápovědy. Nesprávné názvy byly utvořeny tak, aby se také alespoň trochu hodily k obrázkům a žáky tak nutily k logickému uvažování.

7.7 KAREL HYNEK MÁCHA 2

Rozbor díla Máj byl autorkou odučen též na ZŠ Česká ve dvou 8. třídách.

Práce s textem básně Máj nebyla jednoduchá, ale žáci ji zvládli dobře. Bylo nutné je navést správným směrem, aby se nesoustředili pouze na dějovou stránku básně, ale i na zvukovou stránku, na motivy a básnické prostředky. Pomoc představovala možnost označovat jednotlivé části veršů na interaktivní tabuli různými barvami, žáci se pak lépe vyznali ve svých nakopírovaných textech. Pro pochopení spletné dějové linie se osvědčilo schéma na slidu č. 7.

Výběr filmových ukázek byl proveden velmi pečlivě, aby nastínil požadovanou situaci, vyjádřil citové napětí a zároveň nezobrazil erotiku a násilí. Audioukázky ze slidy č. 8 jsou názorným příkladem, jak lze báseň převést do moderní hudební podoby.

Pro závěrečné opakování byla vybrána již předpřipravená interaktivní aktivita (test s 10 otázkami, výběr ze 4 možností odpovědí, vždy 1 správně), do které se pouze dosadí vlastní obsah. Otázky mají za úkol procvičit téma romantismu, Karla Hynka Máchy a básně Máj. Při tomto opakování byl znatelný rozdíl mezi třídami. Stejný učitel, stejná látka, stejný způsob výuky, ale jeden třídní kolektiv zvládl otázky téměř bez přemýšlení, bez jediné chyby. Žáci ve druhé osmé třídě dlouze přemýšleli nad odpověďmi, často na první i druhý pokus chybovali a stěžovali si, že cvičení je příliš těžké.

Z hlediska času byly aktivity v obou třídách zvládnuty rychleji, než se předpokládalo. Důvodem však nebyl špatný odhad, ale žákovská znalost učební látky, toto téma bylo již ve třídách probíráno.

7.8 GEORGE ORWELL 1

Téma George Orwell a jeho dílo Farma zvířat bylo autorkou odučeno na obou zmíněných základních školách v 9. třídách (ZŠ Ještědská, ZŠ Česká).

Počáteční aktivita zaměřená na první dojem (slide č. 3) si vysloužila u žáků velký úspěch. Někteří poznali Jana Wericha. U Oscara Wilda se vždy vedly spory,

zda je na fotografii muž, či žena. Většina žáků označovala Franze Kafku za „masového vraha“.

Uhádnutí názvu díla podle obrazových indicií (slide č. 4) nepředstavovalo pro žáky potíží. Těžší varianta ze slidu č. 5 už měla méně správných řešitelů. Postačí, pokud žáci přijdou alespoň na to, že názvem díla je určitý rok.

Původní definice pojmů ze slidu č. 6 nebyly některými žáky pochopeny, proto byly upraveny do nynější podoby. I tak je třeba je doplnit vysvětlením. Dle autorčiny zkušenosti je dobré žákům tyto pojmy nastínit, poté rozebrat dílo Farma zvířat, následně se k pojmům vrátit a uvést dílo jako názorný příklad.

Žáci na obou školách dílo zaujalo, byli zvědaví, jak končí. Práce s textem proběhla podle autorčiných představ, žáci se snažili, aktivně vymýšleli alternativní konce příběhu a někdy se i strefili do skutečného.

Původně byla filmová ukázka s opravdovým koncem příběhu součástí závěru této vyučovací hodiny. Po odučení látky bylo ale zjištěno, že časové rozložení jednotlivých aktivit není dostačující, tudíž bude lepší ponechat filmovou ukázku jako motivaci další, návazné hodiny.

7.9 GEORGE ORWELL 2

Díla George Orwella Farma zvířat a 1984 byla autorkou odučena na obou zmíněných základních školách v 9. třídách (ZŠ Ještědská, ZŠ Česká).

Na začátku hodiny byla spuštěna filmová ukázka románu Farma zvířat. Ač kreslená, žáci pochopili, že se nejedná o pohádku a se zvířaty soucítili. Podobnost s komunismem neměli potíží nalézt. Odkaz na slide s příkázáními (č. 4) je užitečný, zvláště takto, když se dá rychle překlikávat mezi ním a dalšími slidy.

Slide č. 5 se zabývá hlavními postavami, žáci dobře odhadli, že se původní obrázky nehodí do kontextu díla, po klepnutí na ně se ale změnil na obrázky z filmu, které již mnohem více odpovídají charakterům z knihy. Žáci dokonce uměli odůvodnit, proč se původní obrázky nehodily. S identifikací postav, koho

jednotlivé postavy z díla představují ve skutečnosti, měli žáci menší problémy, protože neznali přesně skutečné osobnosti, ale s malými nápovědami vše odhalili.

Mučení z ukázky románu 1984 žáky zasáhlo, velmi se zajímali, zda takové věci opravdu probíhaly i v opravdovém životě.

Závěrečná křížovka byla pro žáky zpestřením, většina dobrovolně vstala z lavice a šla přeškrtnout nalezené dílo. Podobizny nebyly příliš nápomocné (někteří žáci poznali jediné Karla Čapka, Karla Hynka Máchu, Boženu Němcovou a Jana Wericha). Takto ale alespoň měli všichni možnost vidět i jiné významné české spisovatele, kteří nejsou vizuálně notoricky známí. Nesnáz představovalo nalezení díla Vítězslava Nezvala, protože jeho Pantomimu žáci neprobírali. Nakonec ale bylo vše vylušťeno i s tajenkou.

8 ZÁVĚR

Dílo *Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy* se soustředí na práci s interaktivní tabulí ve školství.

Jelikož bylo zjištěno, že publikací o dané tematice existuje na českém trhu velmi malé množství a dostupné informace na internetu a sdílené materiály pedagogů jsou nestejně kvality, byla vypracována tato diplomová práce.

Ta nabízí stručný, ale praktický vhled do problematiky především z didaktického a metodologického hlediska.

Dále dílo zpracovává dotazníkové šetření týkající se existence interaktivních tabulí ve školách a jejich využívání v hodinách českého jazyka a literatury. 300 respondentů-učitelů odpovídalo na otázky autorkou vytvořeného dotazníku. Celkově přinesly výsledky šetření velmi kladné závěry. Učitelé českého jazyka většinou k dispozici interaktivní tabuli ve svých školách mají, pracují s ní a dokonce vytváří vlastní materiály pro interaktivní hodiny. Otázkou ale zůstává kvalita takovýchto hodin a ohlas žáků.

Hlavní část práce tvoří 8 ucelených výukových materiálů pro interaktivní hodiny literární výchovy. Ke každé z 8 multimediálních prezentací přináleží metodický manuál a další příložené soubory (videoukázky, audioukázky, texty k okopírování). Všechny výukové materiály byly autorkou prakticky vyzkoušeny a odučeny na libereckých základních školách. Materiály pro 6. a 7. třídu byly zároveň odučeny i na ZŠ Jablonné v Podještědí tamější učitelkou. Po odzkoušení a vyslechnutí rad a konstruktivní kritiky odborníků byly materiály poupraveny do konečné podoby a zhodnocena jejich efektivita.

Původní stanovené cíle byly splněny. Odborná literatura a jiné informační zdroje byly prostudovány, základní pojmy vysvětleny, dotazník vytvořen, rozdán a vyhodnocen, vhodné ukázky z literatury byly vybrány a zpracovány pro využití na interaktivních tabulích, zhotovené materiály byly otestovány ve vyučovacím procesu a vyhodnoceny. Je tedy možno předpokládat, že se mohou ve školní praxi dobře uplatnit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

- 1) BANNISTEROVÁ, Diana. [přeložili Chaluš, P.; Hausner, M.; Grečnerová, B.]. *Jak nejlépe využít interaktivní tabuli*. 1. vyd. Praha: Dům zahraničních služeb, 2010. 38 s. ISBN 978-80-87335-15-4.
- 2) BEDNÁŘOVÁ, Jana. *Literární výchova v podmínkách školní edukace*. 1. vyd. Liberec: TUL FP, 2008. 25 s. ISBN 978-80-7372-371-2.
- 3) BUREŠ M.; VALÍŠOVÁ A. *Výchova k práci s informacemi a informačními prameny*. In: *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 213-224. ISBN 978-80-247-3357-9.
- 4) ČERNOCHOVÁ, M.; KOMRSKA, T.; NOVÁK, J. *Využití počítače při vyučování: Námetry pro práci dětí s počítačem*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 165 s. ISBN 80-7178-272-6.
- 5) DOROVSKÁ, D.; ŘEŘICHOVÁ, V. *ČÍTANKA 6*. 1. vyd. Olomouc: Prodos, 1998. 207 s. ISBN 80-7230-018-0.
- 6) GAVORA, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 208 s. ISBN 80-85931-79-6.
- 7) HAUSNER, Milan. *Výukové objekty a interaktivní vyučování*. 1. vyd. Liberec: Venkovský prostor, 2007. 72 s. ISBN 978-80-903897-0-0.
- 8) HLAĐO, Petr. *Nové technologie v moderně zařízené školní třídě*. In: *Moderní vyučování: časopis o učitelích a jejich práci*. Roč. XIII, č. 10, rok 2007. Kladno: AISIS, 2007. s. 10-12. ISSN 1211-6858.
- 9) HOLÁ, Eva. *Interaktivní tabule v matematice na II. stupni*. In: *Moderní vyučování: časopis o učitelích a jejich práci*. Roč. XVI, č. 3, rok 2010. Kladno: AISIS, 2010. s. 20-21. ISSN 1211-6858.
- 10) CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha, Grada Publishing, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- 11) CHROMÝ, Jan. *Materiální didaktické prostředky v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Verbum, 2011. 208 s. ISBN 978-80-904415-5-2.

- 12) KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.
- 13) KOLEKTIV AUTORŮ. *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce ČJ na ZŠ*. [CD]. 1. vyd. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 406 s. ISBN 978-80-244-2240-4.
- 14) KOLEKTIV AUTORŮ. *Využití dotykové tabule nejen ve výuce českého jazyka: sborník anotací příspěvků 2. workshopu 2006 s přiloženým CD*. 1. vyd. Lutín: Sigmundova střední škola strojírenská, 2006. 15 l. ISBN 80-239-8492-6.
- 15) KOTRBA, T.; LACINA, L. *Aktivizační metody ve výuce: Příručka moderního pedagoga*. 2. upr. a dopl. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 245 s. ISBN 978-80-87474-34-1.
- 16) KOŤA, Jaroslav. *Pedagogika a její vědní profil*. In: *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 51-68. ISBN 978-80-247-3357-9.
- 17) LEDERBUCHOVÁ, L.; STEHLÍKOVÁ, M. *ČÍTANKA 9 učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2006. 232 s. ISBN 80-7238-539-9.
- 18) LIŠKA, Václav. *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 93 s. ISBN 978-80-86946-64-1.
- 19) LUKEŠOVÁ, B.; SLAVÍKOVÁ, J.; ŠRUT, P. *Čítanka 8 pro 8. ročník základní školy*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2001. 175 s. ISBN 80-7183-231-6.
- 20) MAREŠ, J.; PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E. *Pedagogický slovník*. 4. aktual. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.
- 21) MEŠKO, Dušan. a kol. *Akademická příručka*. 1. české upr. vyd. Martin: Osveta, 2006. 481 s. ISBN 80-8063-219-7.
- 22) ORWELL, George. [přeložil Gabriel Gössel]. *Farma zvířat*. 1. vyd. Praha: Aurora, 2004. 148 s. ISBN 80-7299-075-6.
- 23) PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 270 s. ISBN 978-80-246-1916-3.
- 24) PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. 14. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. 191 s. ISBN 80-7360-489-2.
- 25) POLÁČEK, Karel. *Bylo nás pět*. 1. vyd. Olomouc: Sahu, 1991. 159 s. ISBN 80-900348-1-0.
- 26) PRŮCHA, Jan. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

- 27) PRŮCHA, Jan. *Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 166 s. ISBN 80-210-1333-8.
- 28) SAK, Petr. a kol. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0.
- 29) SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.
- 30) SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.
- 31) SKUTIL, Martin. a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
- 32) SYROVÁTKA, J.; VACEK, J. *Kapitoly z didaktiky technických vyučovacích předmětů*. 1. vyd. Liberec: Vysoká škola strojní a textilní, Fakulta textilní, 1991. 150 s. ISBN 80-7083-073-5.
- 33) ŠEBESTOVÁ, Renata. *Interaktivní výukové materiály z vybraných témat pro výuku německého jazyka na ZŠ*. Liberec 2009. 88 s. [závěrečná práce programu Další vzdělávání pedagogických pracovníků]. TUL. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Katedra informačních a komunikačních technologií. Vedoucí závěrečné práce Mgr. Martina Čerovská.
- 34) VALENTA, J.; VALIŠOVÁ, A. *Metody vyučování a jejich modernizace*. In: *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 191-212. ISBN 978-80-247-3357-9.
- 35) ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: S praktickými ukázkami*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4100-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) *ACTIV portál*. [online]. c2009. [vid. 2. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.activboard.cz/>>.
- 2) *Activ učitel*. [online]. c2012. [vid. 16. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.activucitel.cz/o-projektu/>>.

- 3) DOSTÁL, Jiří. *Reflections on the Use of Interactive Whiteboards in Instruction in International Context. The New Educational Review*. [online]. 2011. Vol. 25. No. 3. p. 205-220. ISSN 1732-6729. Dostupné z WWW: <http://jtie.upol.cz/clanky/Reflections_on_the_Use_of_Interactive_Whiteboards_in_Instruction_in_International_Context.pdf>.
- 4) DUMy. [online]. c2012. [vid. 16. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://dumy.cz>>.
- 5) Fusion universal. [online]. c2011. [vid. 1. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.fusion-universal.com/smart/czech>>.
- 6) GARDNER, Brian. *Česká škola*. [online]. c2008–2012. [vid. 12. 9. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz>>.
- 7) HUBATKA, Miloslav. *Chytré tabule*. [online]. c2008–2012. [vid. 16. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.chytratabule.cz/o-interaktivnich-tabulich.p18.html>>.
- 8) *Interaktivní tabule ACTIVboard*. [online]. c2007. [vid. 1. 3. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.activmedia.cz/>>.
- 9) *INTERAKTIVNÍ TABULE – časopis*. [online]. [vid. 22. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://interaktivni-tabule-pripravy.blogspot.cz/>>.
- 10) *Metodický portál RVP: Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. [vid. 3. 12. 2012]. ISSN 1802-4785. Dostupné z WWW: <<http://rvp.cz/>>.
- 11) *Moderní vyučování*. [online]. c2010–2012. [vid. 6. 5. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.modernivyucovani.cz>>.
- 12) NAKLADATELSTVÍ FRAUS. *Flexilearn*. [online]. c2011. [vid. 2. 9. 2012]. Dostupné z WWW: <<https://www.flexilearn.cz>>.
- 13) NEW. *Poláček Karel*. [online]. c2003-2012. [vid. 12. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.cesky-jazyk.cz/zivotopisy/karel-polacek.html>>.
- 14) *Projekt učíme interaktivně*. [online]. c2012. [vid. 16. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.projektui.cz>>.
- 15) *Promethean Planet*. [online]. c2006–2011. [vid. 16. 4. 2012]. Dostupné z WWW: <<http://www.prometheanplanet.com/en-gb/>>.
- 16) *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

17) *SMART Exchange*. [online]. c2012. [vid. 1. 3. 2012].

Dostupné z WWW: <<http://exchange.smarttech.com>>.

18) *SMART Technologies*. [online]. c2012. [vid. 1. 3. 2012].

Dostupné z WWW: <<http://smarttech.com>>.

19) *Ve škole*. [online]. c2012. [vid. 16. 4. 2012].

Dostupné z WWW: <<http://www.veskole.cz/>>.

20) *Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)*. [online].

Dostupné z WWW:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49278&l_nr=675680303~3A121~2F2000~20Sb.&l_name=2301228079~3Aautorsk~C3~BD~20z~C3~A1kon&fulltext=&nr=121~2F2000&part=&name=&rpp=15>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Vlastní dotazník

Příloha B: Potvrzení a hodnocení ZŠ Česká

Příloha C: Fotodokumentace ŽŠ Česká

Příloha D: Potvrzení a hodnocení ŽŠ Ještědská

Příloha E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

Příloha F: Potvrzení a hodnocení ZŠ Jablonné v Podještědí

Příloha G: Úryvky z literárních děl

Příloha H: CD s výukovými materiály (*volná příloha*)

PŘÍLOHA A: Vlastní dotazník

DOTAZNÍK PRO UČITELE ČESKÉHO JAZYKA LITERATURY

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, který je zaměřen na otázky týkající se používání interaktivních tabulí v hodinách českého jazyka a literatury. Slouží pouze k vypracování diplomové práce, je anonymní a Vaše odpovědi nebudou nikde zveřejňovány ani jinak zneužity. Předem děkuji za vyplnění, spolupráci a Váš čas.

Vámi zvolenou odpověď prosím zakřížkujte.

Lucie Rojšlová, studentka FP TUL

- 1) Jste: ☐ žena ☐ muž
- 2) Počet Vašich odučených let je: ☐ 0-5 let ☐ 6-10 let ☐ 11-20 let ☐ 21-30 let ☐ 31-40 let ☐ nad 40 let
- 3) Obec, v níž vyučujete: ☐ Brno ☐ Liberec ☐ Praha
☐ obec do 10 000 obyvatel ☐ obec do 100 000 obyvatel ☐ obec nad 100 000 obyvatel
- 4) Se kterou učebnicí pracujete při svých vyučovacích hodinách českého jazyka a literatury?
☐ Alter ☐ Fortuna ☐ Fraus ☐ Nová škola ☐ Práce
☐ Prodos ☐ SPN ☐ Tobiaš ☐ jiné:
- 5) Vlastní Vaše škola interaktivní tabule?
☐ ano, ale pouze jednu ☐ ano, více ☐ ne
Při záporné odpovědi: Napište prosím odůvodnění. Tímto pro Vás dotazník končí.
.....
.....
- 6) Jaké značky jsou interaktivní tabule, které Vaše škola vlastní?
☐ Activ Board ☐ Clasus Board ☐ Focus Board ☐ Smart Board
☐ nejsem si jistý ☐ jiné:
- 7) Máte možnost interaktivní tabuli používat při svých hodinách českého jazyka a literatury?
☐ kdykoli ☐ pouze v omezené míře ☐ ne
Při záporné odpovědi: Napište prosím odůvodnění. Tímto pro Vás dotazník končí.
.....
.....
- 8) Využíváte ji, když máte možnost?
☐ často ☐ občas ☐ výjimečně ☐ ne
Při záporné odpovědi: Napište prosím odůvodnění. Tímto pro Vás dotazník končí.
.....
.....
- 9) K jakým hodinám používáte interaktivní tabuli?
☐ jazyková výchova ☐ literární výchova ☐ komunikační a slohová výchova
- 10) Vytváříte si vlastní interaktivní programy? ☐ ano ☐ ne
- 11) Vlastníte komerční nebo jiný program na interaktivní tabuli?
☐ komerční ☐ jiný: ☐ ne
- 12) Využíváte internetových serverů k inspiraci pro Vaše vyučovací hodiny?
☐ často ☐ občas ☐ výjimečně ☐ ne

PŘÍLOHA B: Potvrzení a hodnocení ZŠ Česká

Potvrzuji, že studentka Technické univerzity v Liberci Bc. Lucie Rojšlová odučila, v rámci vypracování diplomové práce *Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy*, své výukové materiály na ZŠ Liberec, Česká 354, příspěvková organizace.

Odučené hodiny s interaktivní tabulí byly perfektní, mohly by sloužit jako vzor interaktivních hodin pro jiné učitele. Slečna Rojšlová si vytvořila vztah s dětmi, které s ní živě komunikovaly. Obsahová náročnost hodin byla v pořádku. Časová taktéž. Nechyběly motivace, průřezová témata, mezipředmětové vztahy ani odborný výklad se shrnutím.

V Liberci dne

21.5.2012

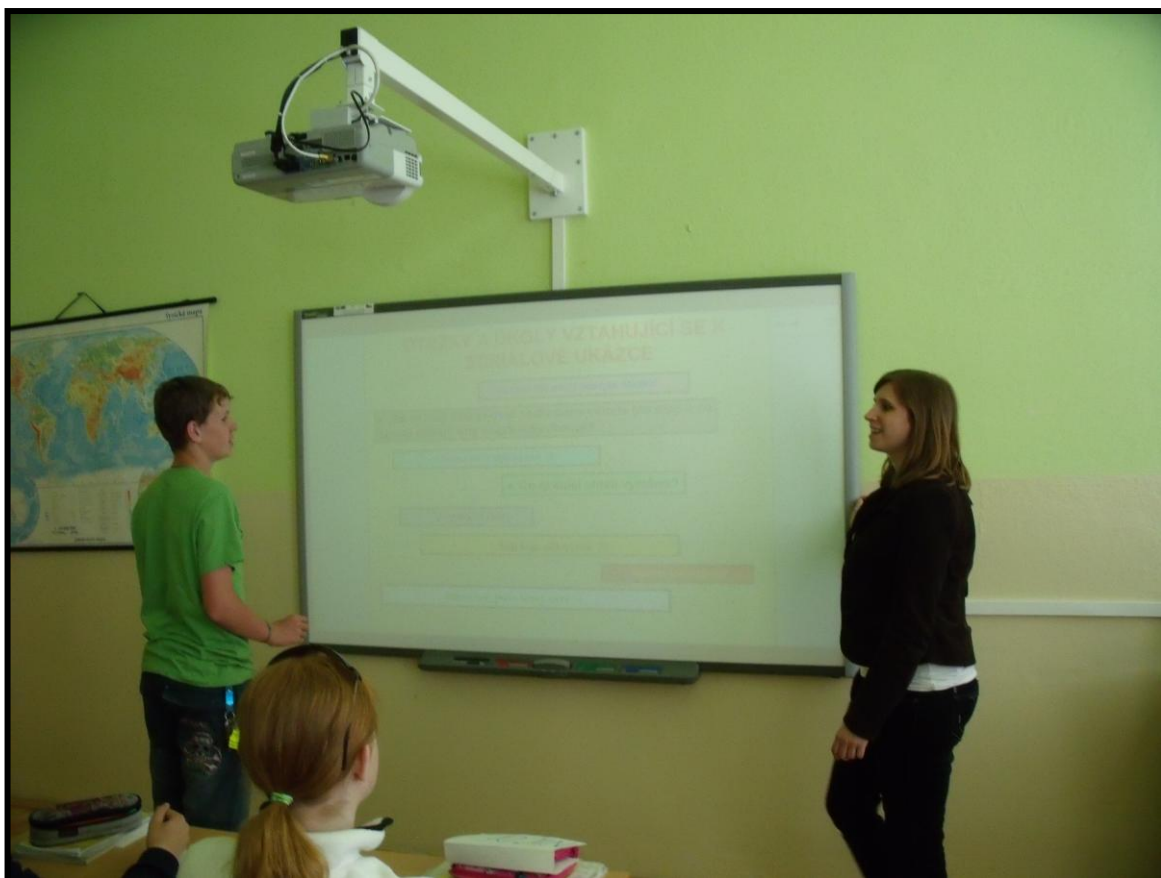
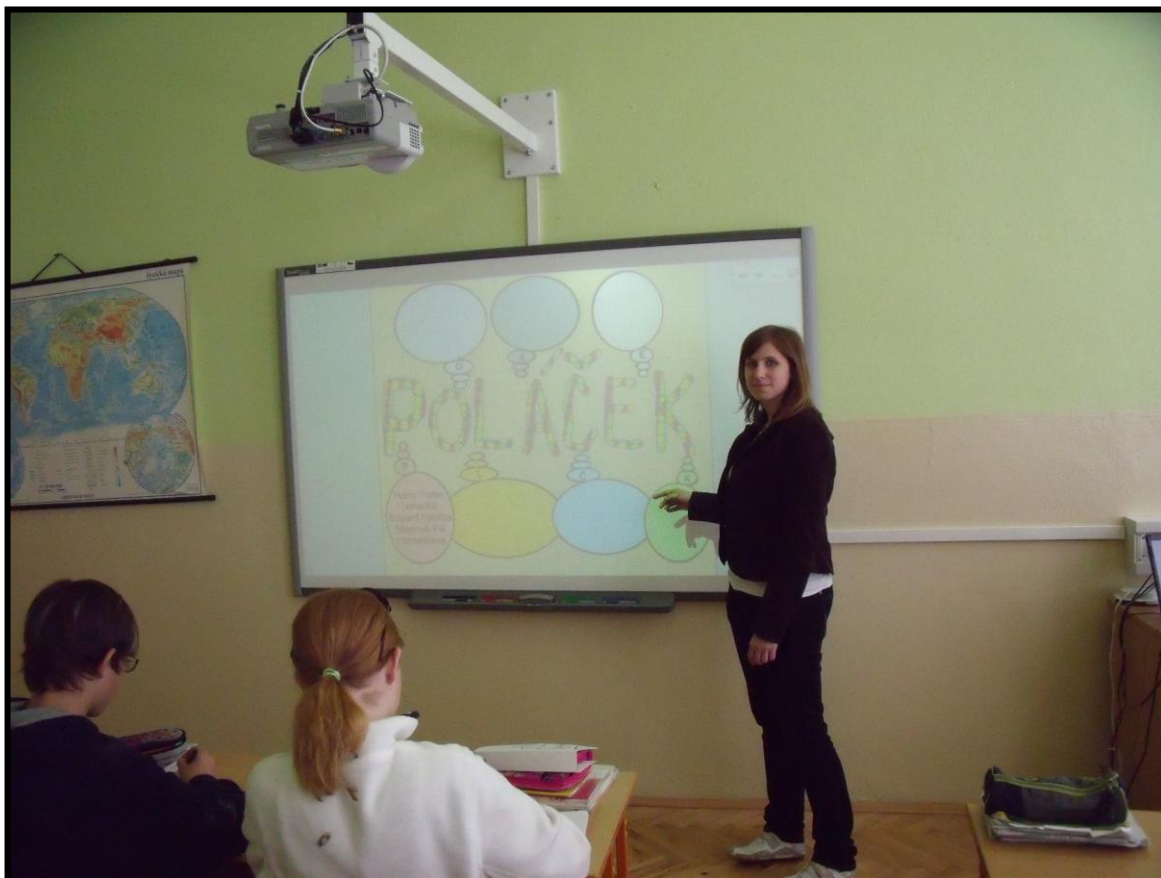

Mgr. Věra Herainová
učitelka ZŠ Česká 354 - Vesec

ZÁKLADNÍ ŠKOLA LIBEREC,
ČESKÁ 354
463 12 LIBEREC 25 (2)
příspěvková organizace
IČO 64040364, tel. 485 130 357

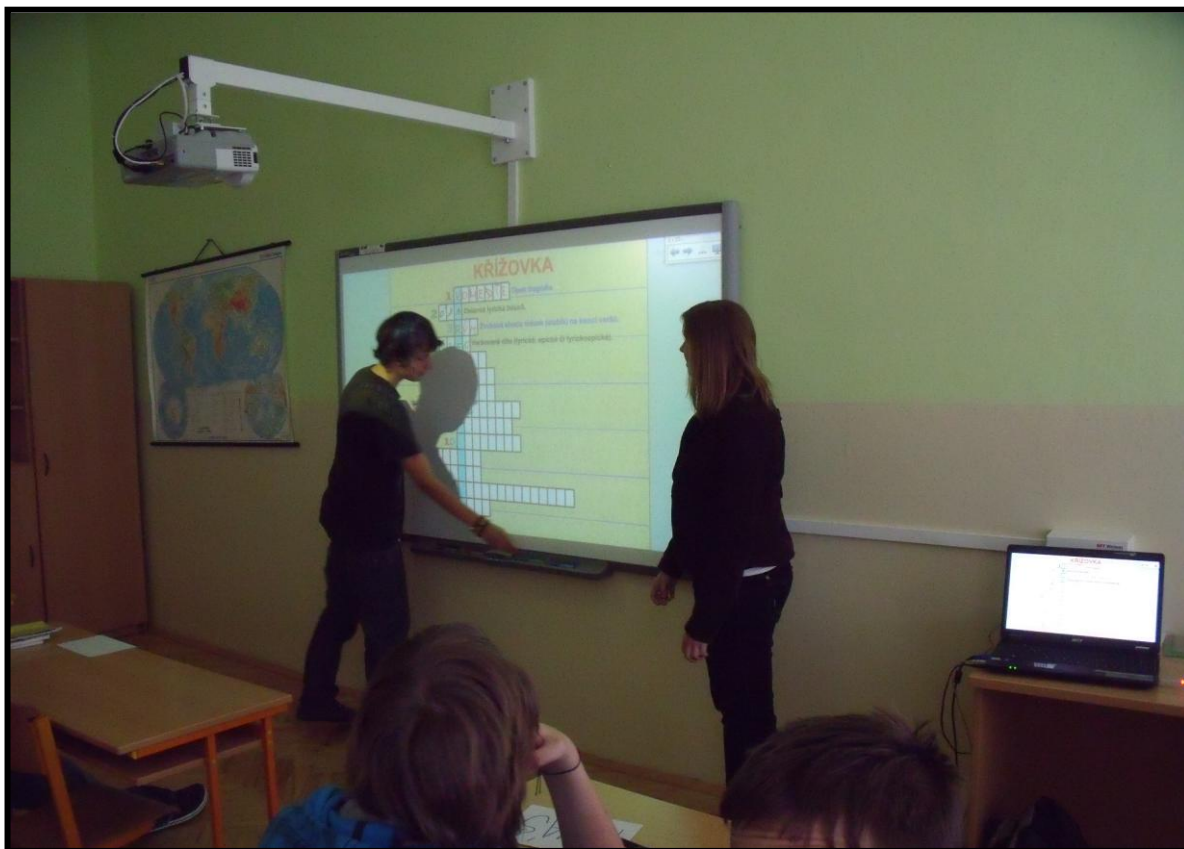
PŘÍLOHA C: Fotodokumentace ZŠ Česká

Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace, 7. třída, výukový materiál Karel Poláček 2, květen 12

PŘÍLOHA C: Fotodokumentace ZŠ Česká

Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace, 8. třída, výukový materiál Karel Hynek Mácha 1, květen 12

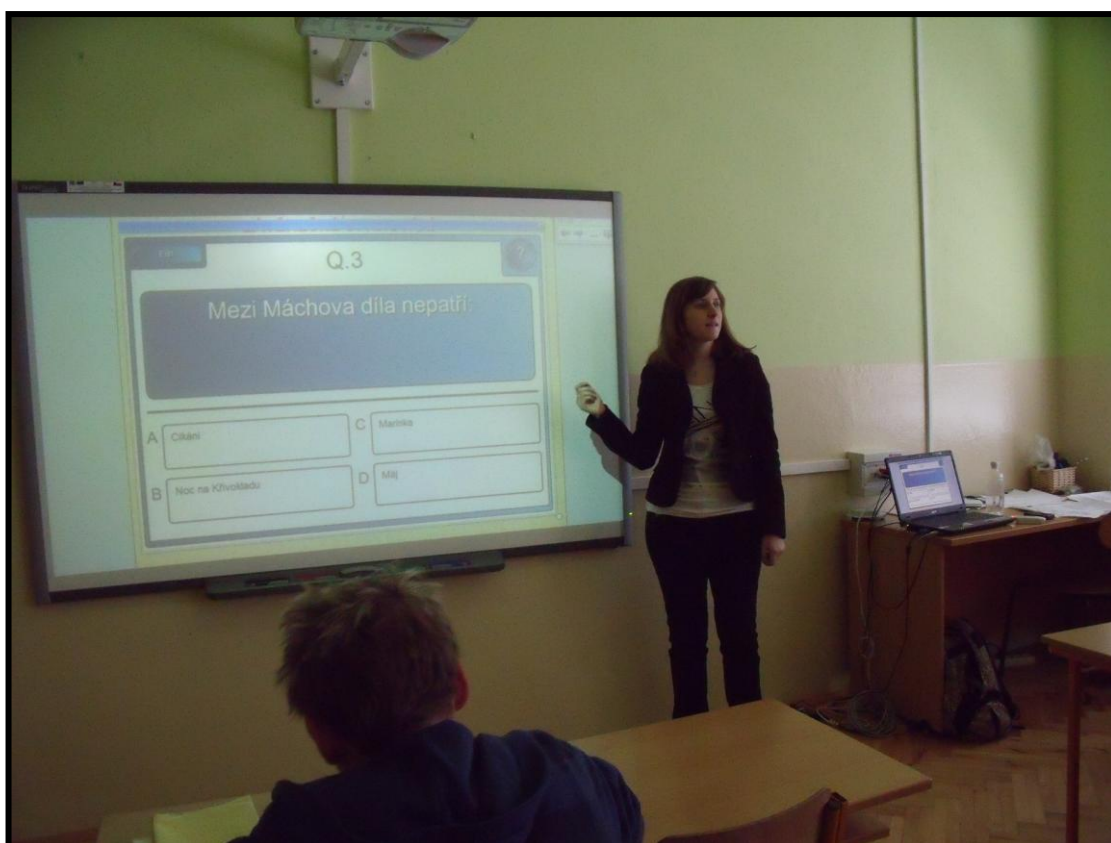

PŘÍLOHA C: Fotodokumentace ZŠ Česká

Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace, 8. třída, výukový materiál Karel Hynek Mácha 1, květen 12

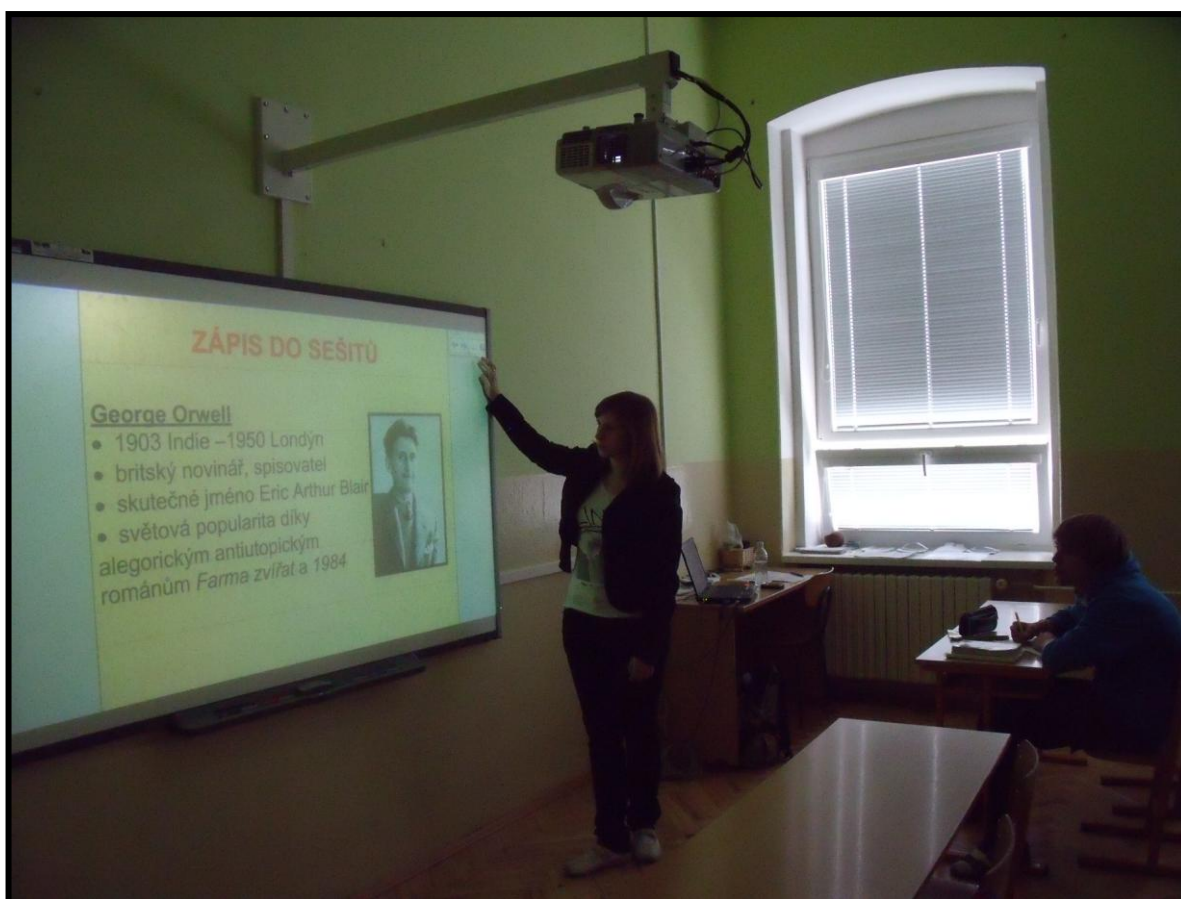
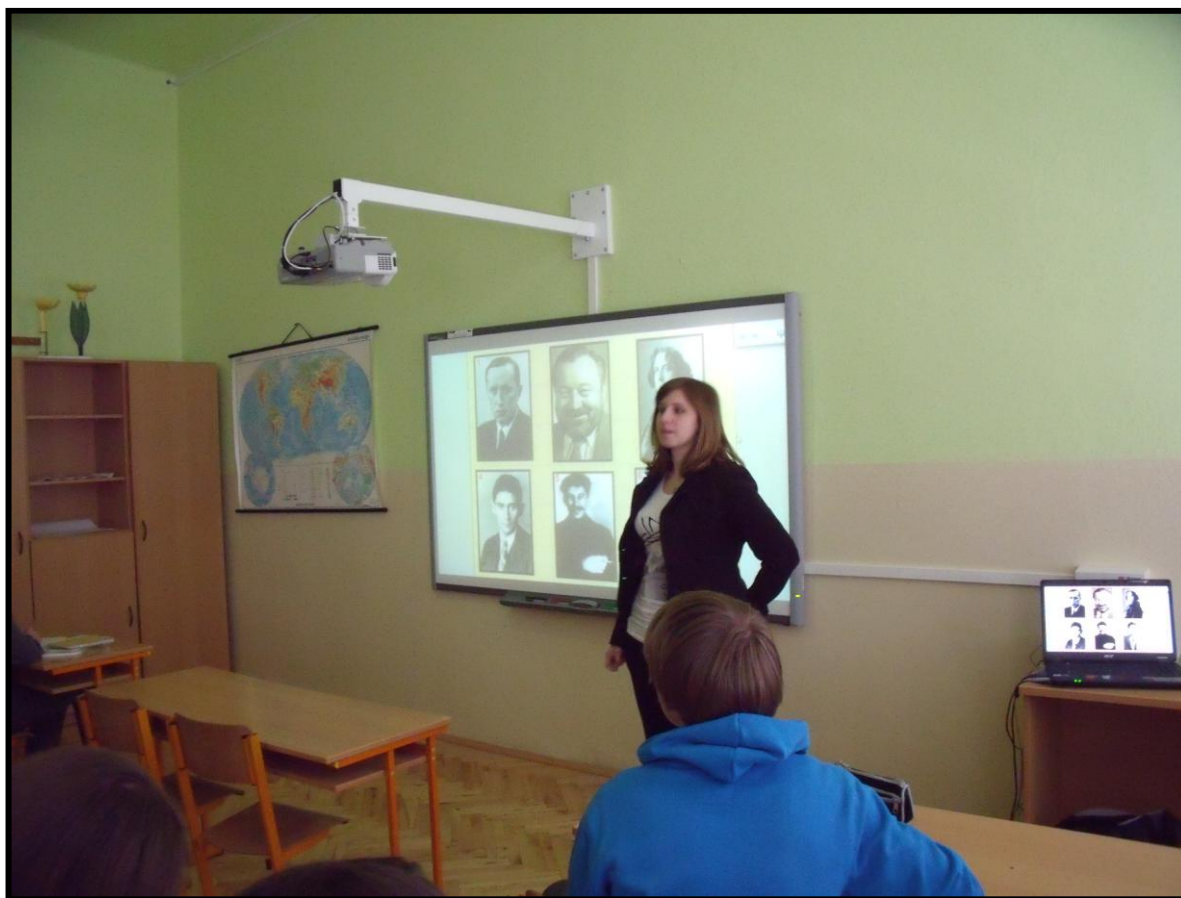

Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace, 8. třída, výukový materiál Karel Hynek Mácha 2, květen 12

PŘÍLOHA C: Fotodokumentace ZŠ Česká

Základní škola Liberec, Česká 354, příspěvková organizace, 9. třída, výukový materiál George Orwell 1, květen 2012

PŘÍLOHA D: Potvrzení a hodnocení ZŠ Ještědská

Potvrzuji, že studentka Technické univerzity v Liberci Bc. Lucie Rojšlová odučila, v rámci vypracování diplomové práce *Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy*, své výukové materiály na ZŠ Ještědská 354/88, Liberec, příspěvková organizace.

Hodiny studentky Lucie Rojšlové byly pečlivě připraveny a profesionálním způsobem odučeny. Studentka zvládla udržovat kázeň a pozornost. Když bylo potřeba, dokázala improvizovat. V žácích vzbudila zájem a aktivitu. Výchovně vzdělávací cíle a výstupy byly naplněny. Úkoly plněné prostřednictvím interaktivní tabule byly nápadité, různorodé, přiměřené věku, zralosti, vědomostem a dovednostem žáků, měly smysluplnou náplň a udržovaly žáky v bdělém stavu. Slečna Rojšlová má veškeré předpoklady pro učitelské povolání.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, LIBEREC

Ještědská 354/88, příspěvková organizace

4 6 0 0 8 LIBEREC 8

IČ: 72743212

V Liberci dne 22.5.2012

Mgr. Eva Slováčková

Mgr. Eva Slováčková

učitelka ZŠ Ještědská

PŘÍLOHA E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

*Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace, 6. třída,
výukový materiál Řecké báje 1, květen 2012*

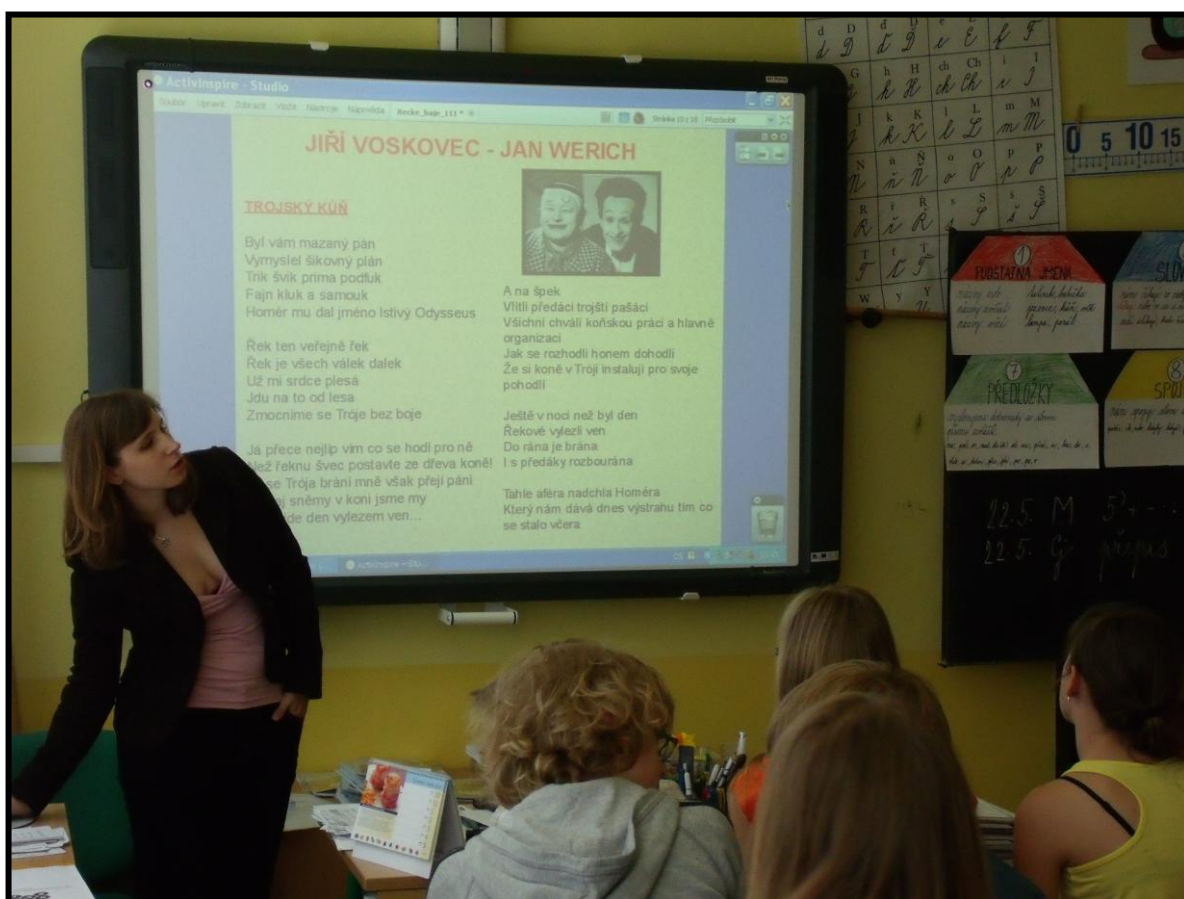
PŘÍLOHA E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

*Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace, 6. třída,
výukový materiál Řecké báje 1, květen 2012*

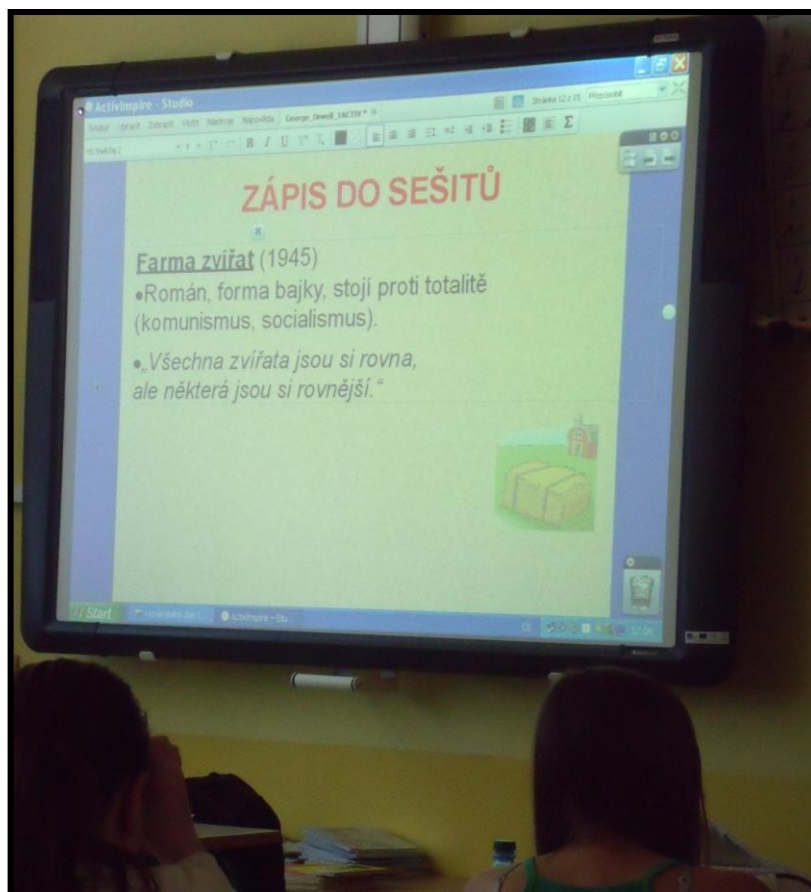
PŘÍLOHA E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

*Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace, 6. třída,
výukový materiál Řecké báje 2, květen 2012*

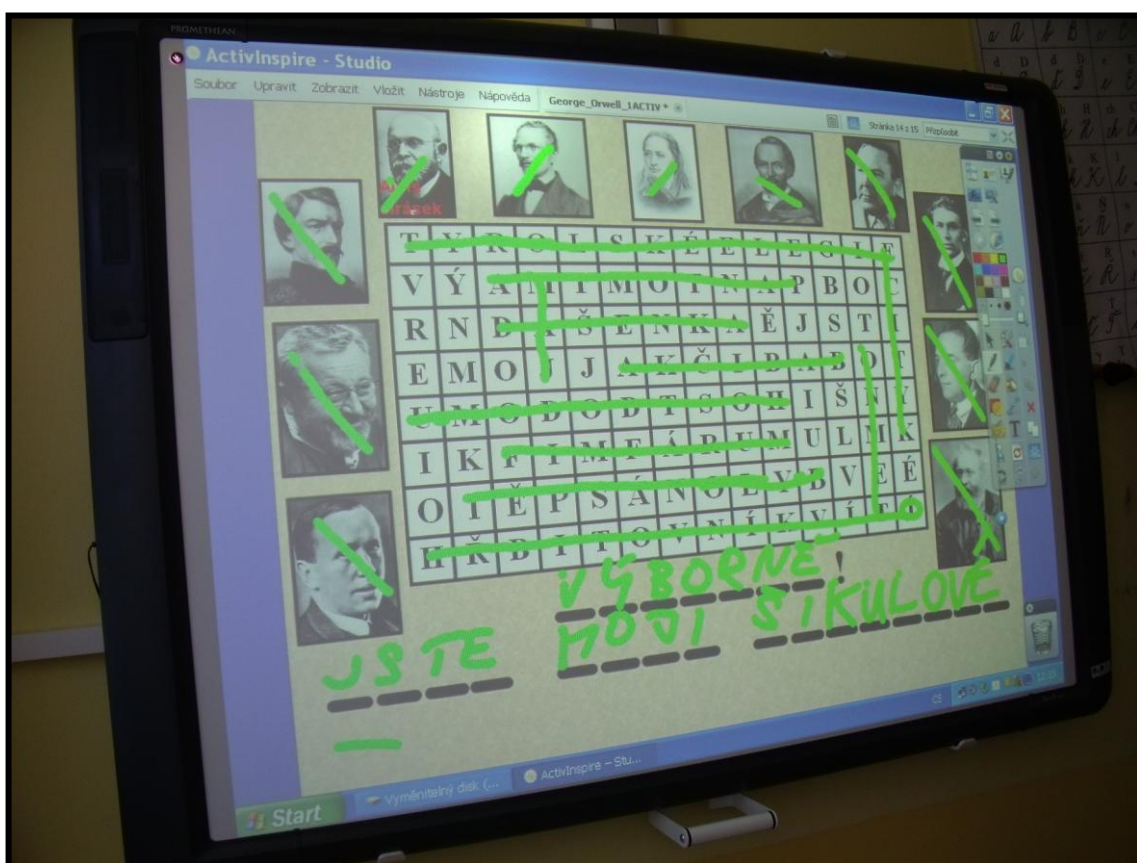
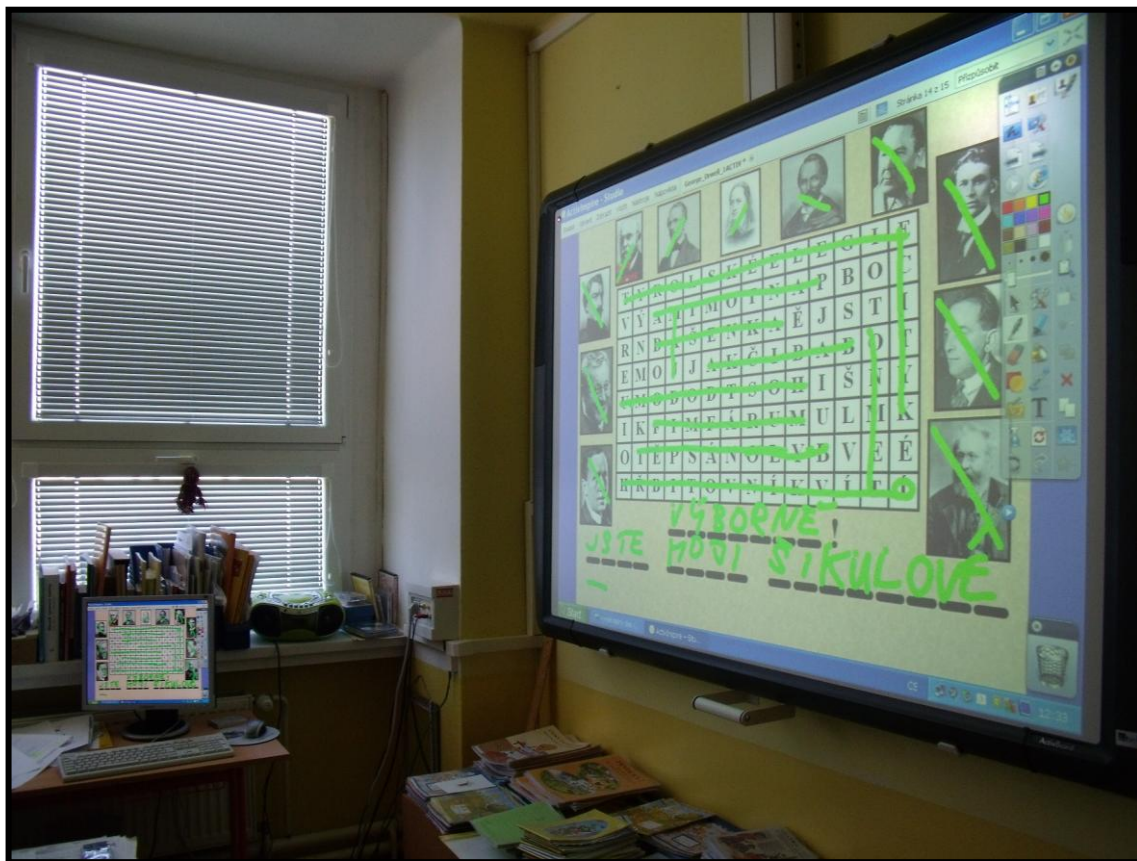
PŘÍLOHA E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

*Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace, 6. třída,
výukový materiál George Orwell 1, květen 2012*

PŘÍLOHA E: Fotodokumentace ZŠ Ještědská

*Základní škola Liberec, Ještědská 354/88, příspěvková organizace, 6. třída,
výukový materiál George Orwell 2, květen 2012*

PŘÍLOHA F: Potvrzení a hodnocení ZŠ Jablonné v Podještědí

Hodnocení výukových materiálů

Potvrzuji, že jsem odučila výukové materiály studentky Technické univerzity v Liberci Bc. Lucie Rojšlové na Základní škole Jablonné v Podještědí, U Školy 98, příspěvkové organizaci. Materiály byly vypracovány v rámci diplomové práce *Práce s interaktivní tabulí v hodinách literární výchovy*.

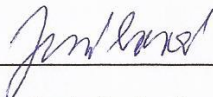
Výukové materiály *Řecké báje 1, 2 a Karel Poláček 1, 2* byly využity v hodinách literatury v 6. a 7. ročnících ZŠ Jablonné v Podještědí. Obě témata byla dle předpokladu rozdělena vždy do dvou vyučovacích hodin a to v týdnu 4.6.–8.6.2012. Jednotlivé slidy prezentací jsou nápadité a logicky na sebe navazují. Autorka velmi přesně odhadla časovou a obsahovou náročnost cvičení. Materiály tak pokryjí celou vyučovací jednotku od motivace po konečné shrnutí.

Žáky zaujala názornost, interaktivní zpracování a různorodost cvičení. Na druhou stranu učitel ocení především propracované přípravy k jednotlivým slidům přiložené zvlášť.

Studentka Bc. Lucie Rojšlová disponuje vysokou kreativitou, je si vědoma optimální náročnosti vyučované látky pro danou věkovou skupinu a organizačně zvládá rozložení vyučovací hodiny. Její práce může být inspirací pro další učitele. Hodnotím kladně vysokou úroveň zpracovaných materiálů.

Základní škola a Základní umělecká škola
Jablonné v Podještědí,
příspěvková organizace
U Školy 98 Jablonné v Podještědí
IČO: 467 50 321

V Liberci dne 8.6.2012

Bc. Ludmila Jeníková
učitelka ZŠ Jablonné v Podještědí

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Řecké báje 1: O Sisyfovi

O SISYFOVI

O Sisyfovi, zakladateli a vládci města Korintu, se říkalo, že je to nejmazanější chytrák a lstivec v celém Řecku. Z těchto svých vlastností žil celý život a nahromadil tím na sebe tolik vin, že ve světě, který se snažil dobré odměňovat a zlé trestat, nemohl ujít přísnému soudu.

Snad by nebyl dopadl hůř než jiní darebové, kdyby se byl nakonec nezapletl do sporu přímo s bohy a nezkoušel podvádět také je. Napřed si zneprátelil Dia. Zeus totiž unesl hezkou Aigínu, dceru říčního boha Asópa, od kterého Sisyfos potřeboval pomoci s pramenem pro svůj hrad v Korintu. Sisyfos pomohl Asópovi dceru najít a ten mu pomohl na oplátku s pramenem. Vládce bohů Zeus tuto zradu ale nenechal bez trestu a poručil svému bratru Hádrovi, bohu smrti, aby mazaného Sisyfa ihned odvedl do podsvětí. Když si Hádes pro něho přišel a chtěl mu nasadit pouta, zkusil to Sisyfos po svém osvědčeném způsobu a vyšlo mu to i tentokrát: tvářil se, že neví, jak s pouty zacházet. Hádes mu trochu naivně na sobě ukazoval, jak si má počínat, Sisyfos ve vhodném okamžiku šikovně želízka sklapl a důvěřivého Hádu uvěznil sám.

Byl z toho poprask. Najednou lidé přestali umírat. Nemohli umřít ani zločinci, kterým už usekli hlavu! Vypadalo to dokonce tak, že lidé budou nesmrtelní jako bohové, což ovšem daný řád obracelo naruby. Na Olympu proto vyhlásili stav nouze a po velké poradě byl vyslán bůh války Áres, aby Háda stůj co stůj osvobodil a obnovil starý pořádek. Tentokrát už Sisyfos do podsvětí odejít musel.

Ale ani tam si starý lišák nedal pokoj a zkoušel to se svou starou zbraní znovu. Než odešel z domu, nařídil své manželce, aby jeho tělo nepochovávala. A když se jeho duše představila vládkyni podsvětí Persefoně, tvrdila, že je tam neprávem a že nemá, není-li její tělo na světě pochováno, v podsvětí co dělat. „Pust’te mě na zem, ať mohu zařídit, aby mě pochovali. Potom se vrátím.“ Persefona mu skončila na lep, ale Sisyfovi, sotva se ocitl za branami podsvětí, už

ani na mysl nepřišlo, že by měl splnit slib. Tentokrát ho musel do podsvětí po různých útrapách dopravit bůh Hermes.

Sisyfos nebyl obyčejný hříšník, nebyl ani z rodu rouhačů, které bohové sice stíhali, ale jimiž přece jen neopovrhovali. Dopustil se něčeho mnohem opovážlivějšího a trestuhodnějšího: vodil bohy za nos. O to tvrdší musela být odplata. A tak nakonec všichni bohové jako jeden muž odsoudili Sisyfa k nevídanému trestu: rozhodli, že musí v podsvětí navěky valit velký balvan mramoru.

Balvan musí valit do příkrého kopce. Kdykoli ho však Sisyfos konečně dovalí na kopec, kámen mu uklouzne a sjede ze svahu dolů. Znovu a znovu opakuje Sisyfos marnou práci a jeho utrpení se stále obnovuje a nikdy nekončí.

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Řecké báje 2: Trojský kůň

VOSKOVEC + WERICH: TROJSKÝ KŮŇ

Byl vám mazaný pán

Vymyslel šikovný plán

Trik švik prima podfuk

Fajn kluk a samouk

Homér mu dal jméno lstivý Odysseus

Řek ten veřejně řek

Řek je všech válek dalek

Už mi srdce plesá

Jdu na to od lesa

Zmocníme se Tróje bez boje

Já přece nejlíp vím co se hodí pro ně

Než řeknu švec postavte ze dřeva koně!

Ať se Trója brání mně však přejou páni

Svolaj sněmy v koni jsme my

Až přijde den vylezem ven...

A na špek

Vlítli předáci trojští pašáci

Všichni chválí koňskou práci a hlavně organizaci

Jak se rozhodli honem dohodli

Že si koně v Tróji instalují pro svoje pohodlí

Ještě v noci než byl den

Řekové vylezli ven

Do rána je brána

I s předáky rozbourána

Tahle aféra nadchla Homéra

Který nám dává dnes výstrahu tím, co se stalo včera

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Karel Poláček 1: Bylo nás pět

UKÁZKA Z DÍLA K. POLÁČKA: BYLO NÁS PĚT

Než nám pan učitel rozdal vysvědčení, tak nás napomenul, abysme ani o prázdninách nezapomněli, že jsme synové vlasti, pročez abychom ani o prázdninách nesložili ruce v klín a doma pomáhali. Abysme šli příkladem napřed a nedělali hanbu naší škole. Abysme zdravili dospělé a nejedli nezralé ovoce, což je zlých nemocí původce, a nelámali větve, poněvadž je to příroda. Abysme dbali čistoty těla a nemyslili si, že když jsou prázdniny, že můžeme chodit jako čuňata, pročez abysme se vzdělávali četbou.

Mně se ta řeč líbila, pročez jsem si umínil, že si honem půjdu vypůjčit k Édovi Kemlinkovi detektývku, protože pravil, že má krásnou detektývku „Mrtvola v mezinárodním vlaku“, abysem měl co číst, poněvadž jsem všechno přečetl.

Když jsme obdrželi vysvědčení, tak jsme byli všichni způsobilí postoupiti do vyšší třídy, jenom dva kluci propadli, nějaký Vosáhlo Arnošt z Dubinky, on nemá tatínka a jeho matka posluhuje a pije kořauku. Potom Klema František, kouří retka a je tlustý, jeho tatínek má hospodu a on umí hrát pilijár. Ale já s nimi nechodím, nikdo s nimi nechodí. Oni si z toho nic nedělali, že propadli, ale já bysem měl vzteka, kdybych zůstal sedět.

Já jsem měl jenom dvě dvojky, ostatní samé jedničky, polepšil jsem se z počtů, občanské nauky a kreslení. Byl jsem rád, protože když přinesu krásné vysvědčení, tak dostanu od tatínka korunu, od maminky taky korunu, aby tatínek nevěděl, a můžu si je dát do kasičky, a když mám hodně peněz, tak smím za ně tatínkovi koupit tabák.

A nejlepší z naší třídy byl Páta Karel, on má samé jedničky, protože sedí rovně a dává pozor a porad se hlásí. Pročez když jsme vycházeli z třídy, tak mu někdo podrazil nohy a on brečel. Bylo to na mě, ale já jsem to nebyl. Myslím, že to byl Zilvar, jelikož se koukal hned jinam.

Když jsme se vyhrnuli ze školy, tak jsme moc křičeli a moc jsme utíkali, jenom Páta Karel kráčet k domovu slušně, jelikož je pitomec. A před školou stál

pan Fajst a dával pozor, jestli ho budeme zdravít. Kdybysme ho nezdravili, tak by šel žalovat, protože je žalobník žalobnická. Tak jsme ho pozdravili, i Čeněk Jirsák ho pozdravil, smekl klobouk a pravil: „Pochválen“ a přitom se příšerně šklebil. Pan Fajst nevěděl, jestli se příšerně šklebí ze zdvořilosti nebo jemu na potvoru, a tak se jen koukal.

Jenom Zilvar z chudobince nepozdravil a pan Fajst se na něho koukal a pravil silným hlasem: „Neumíš dát počestnost, nezdvořáku?“

Zilvar nic neřekl a šel dál a pan Fajst šel za ním a pořád se ho ptal silným hlasem, jestli neumí pozdravit a jak ho to doma vedou. Zilvar zase nic neřekl a šel rychle, pan Fajst šel taky rychle a Zilvar začal utíkat, ale pan Fajst neumí tak rychle utíkat. Pročež když byl Zilvar daleko, tak začal křičet: „Pan Fajst vepřovou zblajz, pak koupil koninu pro celou rodinu.“ Pan Fajst strašlivě zčervenál a křičel silným hlasem: „Ty lotře lotrovská, zraješ pro šibenici!“ Ale Zilvar šel domů a někteří se smáli.

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Karel Poláček 2: Edudant a Francimor

ÚRYVKY K NASTŘÍHÁNÍ (ukázka z díla K. Poláčka: Edudant a Francimor)

3. Neptejte se, co vyváděla madame Halabába, když dostala od úřadu přípis, že musí své děti posílat do školy.

6. „To přece nesmí být,“ pokřikovala, „když děti budou chodit do školy, kdo zůstane doma, kdo bude hlídat dům, ošetřovat zvířata a chodit do lesa hledat čarodějné býlí? Já tadyhle platím ukrutné daně a nikdo nebere na mě ohled. Oni si ti páni myslí, že na ubohou vdovu si mohou dovolit, ale to jsou na omylu.“

5. I sebrala se a došla si na úřad, aby to pánům jaksepatří pověděla.

4. Ale nebylo jí to nic platné, protože zákon je zákon a podle zákona musí každý chodit do školy.

2. A tak nastal den, kdy bylo se oběma bratrům odebrati do školy, aby byli přítomni vyučování.

1. Drak Verpanides se s nimi srdečně loučil a přál jim mnoho štěstí na dráze vědy. Kocour Šmakovník a kozel Rudolf si to nedali vzít, aby děti do školy nevyprovodili.

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Karel Poláček 2: Edudant a Francimor

UKÁZKA Z DÍLA K. POLÁČKA: EDUDANT A FRANCIMOR

Matinka jim dala s sebou jídla, aby ve škole netrpěli hladem. A kozel Rudolf nesl Francimorovi kabelu s učením, aby se nemusel příliš namáhat, ježto byl těla slabého, kdežto Edudant si nesl svoje učení sám.

„Vědění je moc,“ pravil kocour Šmakovník poučeně, „to, co se jednou naučíte, nikdo vám nemůže vzít. Podívejte se na mne. Protože jsem se v mládí dobře učil, přivedl jsem to tak daleko. Mám dobré místo u vaší paní matinky, a kdybych o to místo přišel, nemusím si dělat starosti. Takový vzdělaný kocour jako já vždycky živobyť najde.“

Edudant i Francimor museli kocourovi rukoudáním slíbiti, že ve škole budou pozorni a že budou všech nařízení a předpisů dbáti.

Všecky děti se ohlížely na nové žáky, kteří do třídy vstoupili. Protože byli největší z třídy, přikázal jim pan učitel, že budou seděti v zadní lavici. Musíme povědět, že se bratrům učení pranic nelíbilo. Doposud byli zvyklí svobodě, mohli si činiti, co jim libo, ale nyní museli sedět, ruce na lavici, nesměli se vrtět ani mluvit nahlas, jinak jim hrozily přísné tresty. Byly to dlouhé, předlouhé hodiny a bratři netrpělivě čekali, až je zvonek školníkův vysvobodí.

Div neplakali, jak se jim stýskalo po domově. A myslili si, že je to velká nespravedlnost, když

Rudolf, Šmakovník i Verpanides si pěkně můžou zůstat doma, zatímco oni si musejí hlavu mořit.

Ale tu si Francimor, který byl hlava vynalézavá, vzpomněl na čarodějnické umění a všelijakými kouzly způsobil, že školníkův zvonek předčasně zazvonil a tak ukončil vyučování. Stačilo pouze zastříhat ušima a vypláznout jazyk, načež zašeptati slova „abr-kabr-domine“, a už zvonek sám od sebe zazvonil.

Když se to několikrát opakovalo, všiml si toho pan řídící a káral proto školníka. Ten se ale hájil, že nezvonil, a tvrdil, že to museli udělat nějací nezbedové.

Dával si pozor, aby takového žáčka chytil, ale ovšem se mu to nikdy nepodařilo. Tenkrát si nikdo nepomyslel, že by to mohla být kouzla.

Podníceni tímto úspěchem, počali si bratři vymýšlet ještě všelijaké jiné kousky k obveselení svému i svých spolužáků. Všechny děti, které toho času chodily do oné školy, vzpomínají ještě dnes na ta povyražení, která jim způsobili hoši staré čarodějnice.

Jednou napsala slečna učitelka na tabuli diktát: „Je krásně, vyjděme si na procházku do blízkého lesa. Ptáčkové tam libě pěj. Potůček bublá. Matinka nám dá s sebou džbán a my budeme sbírat jahody. Také tam rostou květinčky a my si uvijeme věneček.“

Děti měly z tabule opisovat. Slečna učitelka seděla za stolem a dívala se do třídy. Najednou vidí, že děti nepíší, ale vyvalují oči, a pak spustily veliký pokřik. Nevěděla, co se děje, ale když celá třída ukazovala prstem na tabuli, obrátila se a s úžasem uviděla, co se stalo.

Na tabuli na místě slova „les“ vyrostl smrček a místo slova „ptáčkové“ uviděla jednoho kosa a jednoho stehlíka, kteří zpívali z plna hrdla. Místo slova „potůček“ vytékal z tabule pramének čisté vody a zurčel jako skutečný lesní potůček. Tabule se zapestrila různými květinami, které se samy od sebe svinuly ve věneček.

To se rozumí, že byl ve třídě poprask a z učení té hodiny nebylo nic. Slečna učitelka běžela pro pana řídícího, aby se šel podívat na ten div. Když se ale vrátila, kouzlo se ztratilo a na tabuli byl krasopisný diktát jako dřív. Pan řídící se zlobil na slečnu učitelku, že ho vyrušuje, a nechtěl ničemu věřit.

Edudant a Francimor byli ovšem za svoje čarodějné kousky od dětí ve třídě velmi váženi a mnohý chlapec i dívky doma mořili své rodiče, aby je dali na čarodějnictví.

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

Karel Hynek Mácha 2: Máj

UKÁZKA Z DÍLA K.H. MÁCHY: MÁJ

I.

Byl pozdní večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.
O lásce šeptal tichý mech;
květoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.
Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol;
a slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásky,
planoucí tam co slzy lásky.
I světy jich v oblohu skvoucí
co ve chrám věčné lásky vzešly;
až se – milostí k sobě vroucí
změnivše se v jiskry hasnoucí –
bloudící co milenci sešly.

II.

„Jak krásnáť noc! Jak krásný svět!
Jak světlo – stín se střídá!
Ach – zítra již můj mrtvý hled
nic více neuhlídá!
A jako venku šedý mrak

dál – dál se rozestírá:

tak – “ Sklesl vězeň, sklesl zrak,
řetězů řinčí hřmot, a pak
u tichu vše umírá.

...

Vyšlého slunce rudá zář
zločince bledou barví tvář,
a slzy s oka stírá,
jenž smutně v dálku zírá.
Hluboko pod ním krásný dol,
temné jej hory broubí kol,
lesů věnec objímá.
Jasně jezero dřímá
u středu květoucího dolu.
Nejblíže se modro k břehu vine,
dále zeleně zakvítá,
vždy zeleněji prosvítá
až posléz v bledé jasno splyne.

III.

Po modrém blankytu bělavé páry
hynou,
lehounký větřík s nimi hraje;
a vysoko – v daleké kraje
bílé obláčky dálným nebem plynou,
a smutný vězeň takto mluví k nim:
"Vy, jenž dalekosáhlým během svým,

co ramenem tajemným zemi
objímáte,
vy hvězdy rozplynulé, stíny modra
nebe,
vy truchlenci, jenž rozsmutnivše
sebe,
v tiché se slzy celí rozplýváte,
vás já jsem posly volil mezi všemi.

Kudy plynete u dlouhém dálném
běhu,
i tam, kde svého naleznete břehu,
tam na své pouti pozdravujte zemi.
Ach zemi krásnou, zemi milovanou,
kolébku mou i hrob můj, matku mou,
vlast' jedinou i v dědictví mi danou,
šírou tu zemi, zemi jedinou!

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

George Orwell 1: Farma zvířat

UKÁZKA Z DÍLA G. ORWELLA: FARMA ZVÍŘAT

Nastal červen a blížila se senoseč. Večer před svatojánskou nocí, která připadala na sobotu, se pan Jones tak nezřízeně opil v hostinci U rudého lva, že se na farmu vrátil až v neděli v poledne. Jeho čeledíni podojili ráno krávy, ale pak šli na zajíce, aniž by se namáhali nakrmit ostatní zvířata. Jakmile se pan Jones vrátil, ulehл na pohovku v obývacím pokoji, přikryl si obličej novinami a okamžitě usnul, takže zvířata byla stále o hladu. Tím však byla dovršena míra jejich trpělivosti. Jedna z krav vyrazila dveře kůlny, v níž byly zásoby, a všichni se začali krmit. Vtom se pan Jones probudil. Za chvíli přiběhl i se čtyřmi čeledíny a začali kolem sebe šlehat biči hlava nehlava. Ale zvířata byla příliš hladová. Ačkoliv podobný čin neplánovala, obrátila se jako na povel proti Jonesovi a jeho pomocníkům. Vyrazila proti svým trýznitelům, trkala do nich a kopala ze všech stran. Jonesovi s čeledíny se situace vymkla zcela z rukou. Nikdy předtím u zvířat podobné chování nepostřehli a náhlý odpor tvorů, jež mohli doposud tlouct a týrat, je k smrti vyděsil. Zmohli se na chabý pokus o obranu a pak vzali nohy na ramena. Za okamžik už všech pět pádilo po vozové cestě, ústící na hlavní silnici a zvířata je vítězoslavně pronásledovala.

Paní Jonesová, která všechno viděla z okna své ložnice, sbalila v rychlosti do cestovní brašny pár věcí a zadní cestou opustila farmu. Tak se stalo, že než si zvířata stačila uvědomit, co se děje, povstání úspěšně skončilo: Jones zmizel a farma byla jejich.

V první chvíli nemohla zvířata svému štěstí ani uvěřit. Nejprve všechna společně oběhla poklusem celou farmu, jako by se chtěla přesvědčit, že se zde už neskřívá žádný člověk, a potom běžela tryskem zpět k budovám, aby zahladila poslední stopy Jonesova nenáviděného režimu.

Vylomila dveře kůlny a všechna udidla, nosní kruhy, řetězy a strašlivé nože, jimiž Jones kastroval vepře a ovce, naházela do studny. Uzdy, ohlávky a klapky na oči letěly do ohně, v němž se na dvoře pálily odpadky.

Nakonec se spálily biče. Při pohledu na hořící biče poskakovala všechna zvířata radostí. Kuliš hodil do plamene také stužky, jimiž byly ve sváteční dny zdobeny hřívy a ocasy koní.

Prohlásil při tom, že stužky nutno pokládat za část oděvu, což je znak lidí.

„A všechna zvířata musí chodit nahá,“ dodal přísně.

Jakmile tuto větu uslyšel kuň Boxer, sundal svůj malý slamák, jímž se v létě chránil před mouchami, a přidal jej do ohně.

Vše, co připomínalo pana Jonese, zničila zvířata nevídanou rychlostí. Prase Napoleon je pak zavedl k zásobárně a dal každému dvojnásobnou porci zrní a psům po dvou sucharech. Po těchto hodech se zvířata odebrala na kutě. Tak dobře se jim ještě nespalo.

Druhý den se všichni probudili za svítání jako obvykle. Náhle si však uvědomili tu nádhernou událost, která se stala včera, a vyběhli na pastvu. Kousek odtud byl pahorek, z něhož mohli vidět celou farmu. Zvířata na něj vyběhla a v průzračném ranním světle se rozhlížela kolem. Všechno bylo jejich, vše, co viděla, bylo jejich! Z této myšlenky se jich zmocnilo takové vzrušení, že se bláznivě rozběhla dokolečka, vyskakovala do vzduchu, odrážela se mohutnými skoky, válela se v rose, nabírala plné tlamy sladké letní trávy, vykopávala drny z černé země a nasávala její sytou vůni.

Pak se vydala v řadě zpět ke stavením farmy a mlčky se zastavila před vchodem do Jonesova domu. Také ten byl jejich, ale bála se do něj vstoupit.

Kuliš s Napoleonem nakonec vyrazili dveře rameny a zvířata vcházela po jednom, opatrně našlapující, aby nic nepoškodila.

Po špičkách kráčela z pokoje do pokoje, mluvila tlumeným hlasem a při pohledu na neuvěřitelný luxus, na postele s péřovými pokrývkami, zrcadla, žíněné pohovky, bruselské koberce a obrázek královny Viktorie, pověšený nad krbovou římsou, je mrazilo v zádech.

Zvířata se nakonec jednohlasně usnesla, že budova má být zachována jako muzeum. Všichni souhlasili, že v ní nikdy nesmí bydlet žádné zvíře.

Když se pak zvířata nasnídala, prasata Kuliš a Napoleon je znovu svolali.

„Soudruzi,“ pravil Kuliš, „je již půl sedmé a máme před sebou dlouhý den.

Musíme totiž začít sklízet seno. Přesto bych vám rád něco řekl.“

Prasata se nyní přiznala, že se během uplynulých tří měsíců naučila ze starého slabikáře, který kdysi náležel dětem pana Jonese a který objevila na smetišti, číst a psát. Napoleon poslal pro hrnce s černou a bílou barvou a zavedl shromáždění k vratům s pěti závory, jež oddělovala farmu od hlavní cesty. Pak Kuliš, který psal nejlépe, vzal mezi své dva paznehty štětec, zamazal nápis PANSKÁ FARMA a na jeho místo napsal FARMA ZVÍŘAT. Tak se ode dneška měl statek jmenovat. Potom se vrátili na dvůr. Kuliš s Napoleonem nechali přinést žebřík a opřeli jej o vrata stodoly. Vysvětlili zvířatům, že se jim po třech měsících intenzivního studia podařilo soustředit zásady zvířecího soužití do sedmi přikázání, která nyní napíší na zeď. Tato přikázání jsou nezměnitelné zákony, jimiž se na farmě musí zvířata vždy řídit. S jistými potížemi (pro prase to není nic snadného) se Kuliš vyšplhal po žebříku a pustil se do práce, zatímco Pištík o pár příček níže držel plechovku s barvou.

Přikázání psali na dehtovou zeď velkými bílými písmeny, která se dala přečíst ze vzdálenosti třiceti metrů, a zněla takto:

SEDM PŘIKÁZÁNÍ

1. Každý, kdo chodí po dvou nohách, je nepřítel.
2. Každý, kdo chodí po čtyřech nohách nebo má křídla, je přítel.
3. Žádné zvíře nebude chodit oblečené.
4. Žádné zvíře nebude spát v posteli.
5. Žádné zvíře nebude pít alkohol.
6. Žádné zvíře nezabije jiné zvíře.
7. Všechna zvířata jsou si rovna.

Zvířata přikyvovala v naprostém souhlasu a některá chytřejší se jim začala ihned učit nazpaměť.

„A nyní, soudruzi,“ volal Kuliš, „vzhůru na senoseč! Učiňme otázkou cti mít sklizeno dříve, než míval Jones a jeho lidé.“

V tom okamžiku začaly krávy, které vypadaly už nějakou dobu podivně, hlasitě bučet. Dvacet čtyři hodin je nikdo nepodojil a vmena jim téměř praskala. Po krátkém přemýšlení poslala prasata pro kýble a úspěšně krávy podojila - jejich kopyta na to byla jako stvořena. Před zvířaty se objevilo pět kyblíků plných pěnivého hustého mléka a všichni si je se zájmem prohlíželi.

„Co se stane se vším tím mlékem?“ zeptal se někdo.

„Jones nám ho občas přidával do kaše,“ podotkla jedna slepice.

„Nestarejte se o mléko, soudruzi,“ vykřikl Napoleon a postavil se před kýble.

„Něco s ním provedeme, ale senoseč je přednější. Soudruh Kuliš vás povede a já přijdu za chvíli. Vpřed, soudruzi, seno čeká.“

A tak se zvířata vyhnula na louku, aby začala se sklízni, a když se večer vrátila, všimla si, že mléko zmizelo.

PŘÍLOHA G: Úryvky literárních děl

George Orwell 1: 1984

UKÁZKA Z DÍLA G. ORWELLA: 1984

Každý zvuk, který Winston vydal a jenž byl hlasitější než velmi tiché šeptání, obrazovka zachycovala; a co víc, pokud zůstal v zorném poli kovové desky, bylo ho vidět a slyšet. Předpokládalo se, že sledují každého neustále. A rozhodně mohli zapnout vaše zařízení, kdy se jim chtělo.

...

Na obrazovce se objevila tvář Velkého bratra, pak zase zmizela a místo ní se objevila tři hesla Strany:

VÁLKA JE MÍR SVOBODA JE OTROCTVÍ NEVĚDOMOST JE SÍLA

...

Winston ležel na zádech, neschopný pohybu. Tělo měl připoutáno ve všech důležitých bodech. O'Brien se na něho díval vážně, skoro smutně. Bez výstrahy, jen po nepatrném pohybu O'Brienovy ruky, mu tělem projela vlna bolesti. Kroutilo mu to tělo a pomalu lámalo klouby.

„To bylo čtyřicet,“ řekl O'Brien. „Vidíš, na číselníku jdou až do stovky. Když budeš lhát, vytáčet se nebo ze sebe dělat hlupáka, okamžitě budeš řvát bolestí. Existuje stranická poučka o ovládání minulosti. Zopakuj mi ji, prosím!“

„Kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost; kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost,“ zopakoval Winston poslušně.

„Kde tedy minulost existuje, pokud vůbec existuje?“

„V záznamech a v paměti.“

„V paměti. Tak, velmi dobře. My, Strana, ovládáme všechny záznamy a my také ovládáme veškerou paměť. Takže ovládáme minulost, ne?“

„Ale jak můžete lidem zabránit, aby si pamatovali události!“ vykřikl Winston.

„Jak můžete ovládat paměť?“

O'Brien se zatvářil přísně. „Winstone, realita existuje ve vědomí Strany, které je kolektivní a nesmrtelné. Cokoli Strana považuje za pravdu, je pravda. Vzpomínáš, jak sis napsal do deníku Svoboda je svoboda říkat, že dvě a dvě jsou čtyři?“

„Ano,“ řekl Winston.

O'Brien zvedl levou ruku hřbetem k Winstonovi, palec měl skrytý a čtyři prsty roztažené. „Kolik prstů držím nahoře, Winstone?“

„Čtyři.“

„A když Strana řekne, že to nejsou čtyři, ale pět, kolik jich bude potom?“

„Čtyři.“

Slovo zaniklo v záchvatu bolesti. Ručička na číselníku vystřelila na padesát pět. Winstonovi vyrazil po celém těle pot. O'Brien ho pozoroval, čtyři prsty stále ještě roztažené. Odtáhl páku. Bolest povolila jen nepatrně.

„Kolik prstů, Winstone?“

„Čtyři.“

Ručička vyskočila na šedesát.

„Kolik prstů, Winstone?“

„Čtyři! Čtyři! Co jiného můžu říct? Čtyři!“

Ručička určitě zase stoupla, ale výhled mu zakrývala tvrdá, přísná tvář a čtyři prsty jako sloupy, obrovské, nejasné a jakoby vibrující, ale nepochybně byly čtyři.

„Kolik prstů, Winstone?“

„Pět! Pět! Pět!“

„Ne, Winstone, to nemá smysl. Lžeš. Stále si ještě myslíš, že jsou čtyři. Kolik prstů, prosím?“

„Čtyři! Pět! Čtyři! Co chceš! Jen to zastav, zastav tu bolest!“

„Učení ti jde pomalu, Winstone,“ řekl O'Brien mírně.

„Co mám dělat, abych neviděl, co mám před očima? Dvě a dvě jsou čtyři!“

„Někdy, Winstone, je to pět. A někdy tři. Někdy všechno dohromady. Naráz. Musíš se víc snažit. Vrátit se ke zdravému rozumu není snadné.“

Bolest se opět zmírnila. Otevřel oči. O'Brien odtáhl páku.

„Kolik prstů, Winstone?“

„Čtyři. Myslím, že vidím čtyři. Viděl bych jich pět, kdybych mohl. Snažím se vidět pět.“

„Znova,“ řekl O'Brien.

Ručička se octla snad na osmdesáti nebo devadesáti. Winston si občas nemohl vzpomenout, co nebo kdo, nemohl si vzpomenout proč. Nespočetné prsty jako pohybující se stromy poletovaly sem a tam a různě se křížovaly. Zase oči zavřel.

„Kolik prstů, Winstone?“

„Nevím, nevím. Jestli to uděláš znovu, zabiješ mě. Čtyři, pět, šest – čestné slovo, nevím.“

„To už je lepší, řekl O'Brien. „Ale nemysli si, že se zachráníš, Winstone. Nikdo, kdo sešel na scestí, nebude ušetřen. Nikdy už nebudeš schopen lásky, přátelství, odvahy nebo poctivosti. Budeš dutý. Vymačkáme tě, až budeš docela prázdný, a pak tě naplníme sebou.“